

Hugo Blanco

Jord eller död!



Översättning (från engelska): Tomas Wennerling
Stockholm 1974

[Originaltitel (på spanska): Tierra o muerte]

Innehåll

Förord	1
Första delen	6
1. Översikt över vad som har hänt.....	6
2. Geografiska, ekonomiska och sociala förhållanden	8
3. Partiet	16
4. Två linjer	18
5. Dubbelmakt	26
6. Frågan om väpnad kamp och putschism	32
7. Rättegången	41
8. Frågor och svar	45
Andra delen	51
Inledande anmärkningar	51
Öppet brev till högsta militära domstolen	52
Till mitt folk	53
Till det peruanska studentförbundets kongress	54
Brev till dem som protesterat mot dödsdomen.....	55
Puno.....	56
Puna, en berättelse.....	57
Brev till en bondeledare	62
Simón Oviedo.....	66
Studenter, ut bland bönderna!	68
Bonderesningen	70
Läraren, en berättelse	73
Tayta José María och den peruanska revolutionens indianska aspekt	77
Arbetet i städerna för bonderörelsen	79
Frige Vicente Lanado!.....	80
Jordbävningen: de rika och de fattiga.....	82
Den peruanska regeringen, oligarkin och de utsugna	86
Till bönderna i La Convención och Lares	93
Om våldet – Tillägg till den svenska upplagan	95
Noter.....	98

Förord

Sedan mer än fyra sekler har indianerna i de peruanska Anderna kämpat för den jord som berövades dem efter den spanska erövringen år 1532. Den här boken handlar om hur denna kamp utvecklades i Convenciónsdalen, i trakterna kring den gamla inkastaden Cuzco, i början på 1960-talet. Den är skriven av den man vars namn kanske mer än någon annans förknippats med just indianernas sega och envisa kamp för jorden, deras kamp mot godsägarvälde och imperialistisk utsugning. Boken som huvudsakligen tillkommit under författarens långa fängelsevistelse är inte bara en spännande ögonvitnesskildring av böndernas och indianernas kamp i Latinamerika. Den är samtidigt ett intressant partipolitiskt inlägg i debatten om den politiska kampens förutsättningar och möjligheter i Latinamerika.

Hugo Blanco föddes 1934 i Cuzco, det gamla inkaimperiets huvudstad. Staden ligger på 3 400 meters höjd över havet på den andinska högplatån och är centrum för ett av Perus departement med samma namn. Cuzco har intill våra dagar bevarat mycket av sina traditioner från inkatiden samtidigt som ett feodalt godsägarvälde, latifundismen, lyckats hålla sig kvar. I denna region har det därför funnits och finns fortfarande starka sociala motsättningar och det är ingen tillfällighet att det är just i dessa trakter som den legendariske Túpac Amaru ledde sin revolt mot det spanska väldet i början på 1780-talet.

Hugo Blancos mor hade en liten gård utanför Cuzco med tre anställda lantarbetare. Fadern var advokat och fick i den egenskapen ofta bistå fattiga bönder och lantarbetare i deras klammeri med den s.k. rättvisan. Genom föräldrarnas arbete i och utanför hemmet kom Hugo redan i unga år i kontakt med indianernas seder och bruk, deras brutala vardag och den kamp de förde. En del av Hugos lärare i skolan tillhörde antingen en odefinierad vänster eller den s.k. *indigenistaskolan* som vurmade för de gamla idealen från inkatiden.

Hugos äldre bror var aktivt verksam i APRA. Detta parti, som har sina anor från slutet på 20-talet, var fram till slutet på 40-talet ett revolutionärt antiimperialistiskt parti, om än med småborgerlig förankring, och var länge det enda revolutionära alternativet till det kommunistiska partiet (PCP) som i takt med Kominterns alltmer vettlösa direktiv, inte minst under andra världskriget, förde en allt hopplösare och från massorna isolerad politik.

Genom broderns politiska arbete kom Hugo att göra en första bekantskap med polisförföljelse och fängelse och det var också brodern som gjorde att Hugo blev antiimperialist och *indigenista*. Genom sin bror lärde Hugo känna bl.a. Ciro Alegrías och andra *indigenista*-författares böcker där han kunde återuppleva den misär, fattigdom och förnedring som han redan som barn bevittnat med egna ögon.

Under sin skoltid i Cuzco deltog Hugo i många protestaktioner, bl.a. i två betydelsefulla strejker under general Odrías diktatur (1948-56). Bägge strejkerna var framgångsrika och ledde bl.a. till att den regeringsvänlige rektorn för skolan tvingades avgå. De bägge demonstrationerna hade förberetts i största hemlighet, men det var med nöd och näppe som Hugo lyckades undgå att fängslas. I en sammandrabbning med kravallpolis skadades Hugo lindrigt av en tårgasbomb.

Trots sitt lidelsefulla revolutionära patos höll Hugo liksom många andra latinamerikanska revolutionärer länge fast vid sin katolska tro. Efter en tid ledde emellertid detta till en oundviklig konflikt, som enligt vad Hugo själv berättat innebar en smärtsam tid av ånger och tvivel tills han slutgiltigt bröt med religionen, en brytning som blev en stor befrielse för honom.

19 år gammal for Hugo Blanco till Argentina där han ämnade studera agronomi precis som sin bror. Tiden i Argentina skulle sätta djupa spår i Hugos tillvaro. I Argentina träffade han

många av de peruanska ledarna i exil och han lärde känna både PCP och APRA på ett nytt sätt. I Peru hade Hugo sympatiserat med bägge partierna och hade haft för avsikt att vinna inträde i ettdera. När han nu fick närmare kontakt med dess ledare blev han djupt besviken. Han ansåg att APRA å ena sidan hade intagit en sekteristisk attityd då man vägrade att ingå i en enhetsfront med PCP under Odrías diktatur. Å den andra sidan saknade partiet en socialistisk plattform och nöjde sig med meningslösa fraser som ”folkets parti”, ”representant för de förtryckta massorna” etc.

Men socialismen stod inte heller på PCP:s dagordning och i Argentina fick Hugo upp ögonen för PCP:s vacklande inställning till peronismen, dess opportunistiska och samarbete med Prados diktatur under andra världskriget. Hugo Blanco sökte sig till andra vänstergrupper och kom så småningom i kontakt med medlemmar av POR (Partido Obrero Revolucionario), ett trotskistiskt parti.

Samtidigt som Hugo studerade vid universitetet i La Plata var han aktiv i den peruanska studentföreningen där. En vändpunkt för Hugo blev ett solidaritetsmöte för Guatemala, som då hotades av en intervention från USA:s sida. Vid detta tillfälle förespråkade både aprister och kommunister en mjuk linje, dvs. att Guatemalas reformvänliga president Arbenz borde gå långsamt fram eftersom hans vänstersympatier skulle kunna provocera imperialisterna. Dessutom menade de att Arbenz borde stödja sig på armén, som var pålitligt antiimperialistisk och att det vore en provokation att beväpna arbetare och bönder. En kort tid efter detta möte, i juni 1954, landsteg en USA-utbildad invasionsstyrka i Guatemala och Guatemalas armé gjorde gemensam sak med invasionsstyrkorna och störtade den lagligt tillsatte presidenten. Denna händelse gjorde ett starkt intryck på Hugo och efter Peróns fall i Argentina ett år senare hade han inte längre några illusioner om en reformistisk lösning på Latinamerikas problem. Allendes fall i Chile 20 år efter Arbenz fall i Guatemala kom därför inte som en överraskning för Hugo Blanco utan var enbart en bekräftelse på vad han själv förutspått sedan lång tid tillbaka.

I Argentina anslöt sig Hugo Blanco så småningom till en trotskistgrupp som leddes av Nahuel Moreno. Denna grupp går idag under beteckningen PST (Partido Socialista de los Trabajadores) och samlade vid presidentvalet i augusti 1973 över 500 000 röster. PST ingår i Fjärde Internationalen och står i opposition till en annan argentinsk f.d. medlem av Internationalen, nämligen den omtalade ERP-gerillan.

1955 lämnade Hugo Blanco universitetet och tog anställning på en fabrik. Där anslöt han sig till en trotskistisk cell och började delta i kampen mot den kupp som man visste förbereddes och som sedan genomfördes samma år. I början av 1957 reste Hugo tillbaka till Peru efter att först ha besökt gruvorna i Bolivia och lärt känna dess militanta gruvarbetare.

I Lima började Hugo Blanco och hans kamrater omorganisera sin trotskistgrupp. Han tog anställning i en fabrik och hade för avsikt att stanna där och arbeta politiskt. När vicepresident Richard Nixon kom på besök i Lima 1958 hade Hugos grupp, POR, tillsammans med andra vänstergrupper förberett ett ”varmt” mottagande med tomater och ruttna ägg. Polisen upplöste demonstrationen med tårgas och knölpåkar som sedan bjuder i Latinamerika, och POR förföljdes. Partiets ledning beslöt då att skicka Hugo Blanco till Cuzco där han var säkrare än i huvudstaden.

I Cuzco hade Hugo för avsikt att framför allt arbeta med proletariatet i staden. Han började med att organisera tidningsförsäljarna i en fackförening och som deras ombud blev han medlem av FTC (Federación de Trabajadores del Cuzco). Snart kom han emellertid till insikt om att de militanta och potentiellt revolutionära grupperna inte fanns i staden Cuzco, som han först trott, utan ute på landsbygden. Det var av denna anledning som Hugo övergav sina tidigare planer och slog sig ner i Chaupimayo i La Convención som underarrendator och det

är om denna tid som den här boken huvudsakligen handlar, om hans kamp för att organisera bönderna för att förmå dem att själva genomföra sin egen jordreform, om deras kamp mot polisförtrycket, om hans ideologiska kamp med kommunistpartiet, om hur han bildade FIR (Frente de la Izquierda Revolucionaria) och om hans slutliga tillfångatagande och fängelsevistelse.

Det är nästan ett under att Hugo Blanco i dag är i livet. Förutom att man har gjort otaliga försök att mörda honom innan han slutligen tillfångatogs den 30 maj 1963 har polisen försökt att avrätta honom ”i laga ordning” vid ett flertal tillfällen.

Polisstyrkorna som jagade Hugo Blanco hade fått order att skjuta honom på fläcken. Överrumplad och omringad gömde han sig i en liten jordhydda varifrån han försökte undkomma genom att ta sig över till ett gytjedike i närheten. Han hade ”turen” att bli upptäckt av en officer vid säkerhetspolisen, PIP, som ropade att han funnit Blanco. En officer ur *Guardia Civil* skrek då: ”Skjut honom!” PIP-officern sköt då avsiktligt bredvid Blanco men gav samtidigt intryck av att han faktiskt skjutit honom. Innan resten av polisstyrkan nått fram till platsen hade officeren avvärjat Blanco och förmått honom att ge upp. *Guardia Civil*-officern som kom till platsen var rasande men avstod från att skjuta Blanco inför så många vittnen. Underligt nog var det nästan en exakt liknande händelse som gjorde att Fidel Castro undgick att avrättas när han tillfångatogs efter den beryktade Moncada-attacken 1953.

Efter tillfångatagandet fick Hugo Blanco promenera barfota till närmaste stad med ett ymnigt blödande sår i bakhuvudet som han fått när *Guardia Civil*-officern slagit honom med gevärskolven.

Allt eftersom den välbeväpnade polisstyrka som omgav Blanco passerade de öppna fälten strömmade bönder till för att se vem man hade tagit tillfånga. Snabbt spred sig budskapet över slätterna. Allt fler bönder strömmade till och Blancos följeslagare ökade takten av rädsla för att mängden av åskådare skulle bli dem övermäktig. När de kom fram till staden hade redan en stor skara människor samlats på torget och trots att Hugo Blanco aldrig varit verksam i staden och fackföreningar aldrig varit särskilt populära där, började folkmassan ge uttryck för sin solidaritet. Rop som ”Tierra o Muerte!” (jord eller död!) och ”Viva Hugo Blanco!” hördes längs vägen och snart skulle dessa rop ge eko inte bara på andra sidan bergen, utan också i andra delar av Peru och långt utanför dess gränser.

Den militärjunta som hade makten när Hugo Blanco greps befann sig i ett dilemma. Å ena sidan fanns det kretsar som ansåg att Hugo Blanco borde avrättas – ju förr desto bättre. Å andra sidan började en kampanj komma i gång i Peru och så småningom också i Europa och övriga världen till Blancos förmån. Blanco betraktades som så farlig att han hölls i isoleringscell under tre år utan att rättegång mot honom påbörjats. På hösten 1966 dömde en militärdomstol Blanco till 25 års fängelse. Då Blanco överklagade det stränga domslutet överklagade också militäre åklagaren domen och yrkade dödsstraff. Detta innebar ett verkligt hot mot Blancos liv, eftersom dödsstraff i Peru verkställs inom 24 timmar, och ledde till en världsomfattande kampanj med syfte att rädda Blancos liv. Kampanjen gav till resultat att domen på 25 års fängelse fastställdes. Men kampanjen för Blanco fortsatte. Och nu gällde det amnesti för Blanco och alla hans fängslade kamrater. Fängelserna i Peru var vid denna tidpunkt överfulla av politiska fångar. 1965 hade en gerillarörelse skapats som, inspirerad av den kubanska revolutionen, gett sig upp i Anderna för att där ta upp striden med den peruanska krigsmakten. Gerillan, som bestod av MIR (ursprungligen en utbrytargrupp ur APRA) samt ELN (en utbrytargrupp ur PCP), inspirerades också av bonderörelsen i Cuzco men ansåg att Blancos fel var att han hade inriktat sig på väpnat självförsvar i stället för att själv ta initiativet och bilda rörliga gerillaförband. Nu visade det sig att gerillan även 1965 blev ett misslyckande. De olika grupperna var alltför isolerade från varandra och deras verksamhet var

heller inte samordnad med de politiska aktionerna i städerna. Med hjälp av CIA-utbildade antigerillaförband omringade man och tillintetgjorde den peruanska gerillan inom loppet av ett halvår och MIR:s ledare Luis de la Puente dödades tillsammans med de flesta av sina kamrater. De som överlevde häktades och dömdes till långa fängelsestraff, bl.a. ELN:s ledare Héctor Béjar.

Den 3 oktober 1968 störtade en militärjunta ledd av general Juan Velasco Alvarado den korrumperade Belaúnderregeringen. Men trots att den nya regeringen sade sig vilja bekämpa det godsägarvälde som varit både Blancos och gerillans motståndare 1965, och trots att den nya regeringen proklamerade en radikal jordreform redan i juni 1969, skulle det dröja ända till julafton 1970 innan Blanco och andra revolutionärer beviljades amnesti. Att de slutligen släpptes beror säkerligen till stor del på den kampanj som man bedrev under hela senare delen av 60-talet för att utverka amnesti åt de politiska fångarna i Peru, och där inte minst Svenska Amnestysektionen, som 1967 utvalde Hugo Blanco till årets fånge, var verksam.

Återigen befann sig militärerna i Peru i ett dilemma. Å ena sidan fanns det generaler som ansåg att man inte gärna kunde bevilja amnesti åt samma "terrorister" som man bekämpat bara några år tidigare. Å andra sidan fanns det generaler som insåg att det var just den sociala oron på landsbygden som gjort att man fått upp ögonen för de sociala orättvisorna i Peru och att man därför borde sluta fred med de grupper som gått i spetsen för denna kamp i början på 60-talet. Men inte ens dessa generaler kunde tänka sig villkorlös amnesti. Man ville försäkra sig om de revolutionära ledarnas stöd för "de väpnade styrkornas revolutionära regering". Det är känt att t.ex. Hugo Blanco redan långt innan han frisläpptes erbjöds en hög och välbetald post i jordreformsinstitutet, om han bara lovade att samarbeta med och stödja regeringen.

Vid jultiden släpptes Hugo Blanco, Héctor Béjar och en rad andra fångar. Dock inte alla. Militärregeringen blev både chockad och irriterad när Hugo Blanco strax efter frigivandet vid ett massmöte i Lima krävde att alla övriga – i de flesta fall för allmänheten helt okända – politiska fångar skulle frigges. Regeringen försökte åter att blidka Blanco genom att erbjuda honom en post som rådgivare åt regeringen vid genomförandet av jordreformen men Blanco svarade att jordreformen måste genomföras på böndernas och lantarbetarnas villkor och inte på regeringens och att han inte kunde kompromissa när det gällde böndernas självklara rätt till sin jord, deras demokratiska fri- och rättigheter, deras rätt att organisera sig och försvara sin jord. Héctor Béjar valde att samarbeta med regeringen och erbjöds så småningom en hög befattning i det nya "mobiliseringsorganet" SINAMOS. Hugo Blancos förhållande till militärregeringen blev inte bättre av att han började resa omkring i landet och söka upp fackföreningar i städer, på jordbrukskooperativ och i gruvdistrikt. Då regeringen befarade att Blanco åter igen hade för avsikt att söka sig till Cuzco och där arbeta politiskt (vilket han själv förnekar eftersom han anser att det i dag är mycket viktigare att organisera proletariatet i städerna), förbjöd militärregeringen Blanco att lämna Lima. Inrikesministern rättfärdigade förbudet med att man ville "skydda Blanco från att bli utsatt för attentat i Cuzco".

I september 1971 arresterades Hugo Blanco i samband med en lärarstrejk i Lima. Liksom varit fallet med andra vänsterledare som förvisats, sattes han i ett plan till Mexiko, utrustad med ett pass som den peruanska säkerhetspolisen hade tillverkat. I Mexiko fick Blanco temporärt uppehållstillstånd mot löfte att inte blanda sig i mexikansk inrikespolitik. Han började arbeta för de politiska fångarnas sak i Latinamerika, vilket inte sågs med blida ögon av myndigheterna, men de hjälpte honom ändå att skaffa ett legalt peruanskt pass. Med detta pass reste Blanco i juni 1972 till Argentina, där han emellertid redan efter en månad fängslades med anledning av en presskonferens som han gett i PST:s lokaler. Blanco hölls fängslad i Argentina under tre och en halv månad utan att någon formell anklagelse riktats mot honom. I augusti 1972 skedde den beryktade massakern på flygbasen i Trelew. Ett stort antal politiska fångar hade gjort ett desperat försök att fly från fängelset i Rawson. Sju av dem lyckades fly

med ett flygplan till Chile. Resten fördes till flygbasen i Trelew där de avrättades efter några dagar. Händelserna i Trelew ledde till fruktansvärda repressalier mot politiska fångar över hela landet och även Hugo Blanco kom att drabbas av denna vendetta. Tillsammans med sina fängelsekamrater genomförde han en hungerstrejk i protest mot behandlingen. (För Blancos del var det den tolfte hungerstrejken i hans liv.) I oktober 1972 frigavs Blanco men utvisades från Argentina med omedelbar verkan. Det enda landet som accepterade att ta emot Blanco var Chile, dock endast i transit under femton dagar. Väl framme i Chile fick dock Blanco uppehållstillstånd för ett år. När vi träffade Hugo Blanco i Santiago sommaren 1973 frågade vi vart han tänkte ta vägen om det blev en kupp i Chile. Han skrattade och sade att Sverige var faktiskt det enda land som erbjudit sig ta emot honom men att han höll det för alltför otroligt att han skulle hamna där. ”Ett land i stillsammaste laget för en latinamerikansk revolutionär”, tillade han leende.

Den 11 september 1973 störtades Allendes folkregering. Hugo Blanco höll sig gömd under några dagar hos goda vänner men när klappjakten på vänsteranhängare blev allt blodigare och hänsynslösare tog Hugo Blanco med hjälp av en svensk kamrat sin tillflykt till svenska ambassaden varifrån han sedan med hjälp av ambassadör Harald Edelstam lyckades ta sig förbi flera militärkontroller innan han nådde mexikanska ambassaden där han var i tillfällig säkerhet. Han fick fri lejd ur landet och hamnade åter igen i Mexiko. Svenska Amnesty-sektionen erbjöd honom då att komma till Sverige vilket han accepterade. Han anlände till Arlanda den 5 november 1973.

Våren 1974 tillträdde Hugo Blanco en tjänst som språklärare vid Biståndsutbildningsnämndens skola i Kramfors. Större delen av sin tid har Hugo Blanco ägnat åt att arbeta för de politiska flyktingarnas sak samt åt att fördöma fascistjuntans övergrepp i Chile – i väntan på att få tillstånd att återvända till Peru för att där inta sin plats i revolutionärernas led.

Claes Brundenius

Första delen

1. Översikt över vad som har hänt

En betydande trotskistisk organisation har funnits i Peru sedan 1946, samma år som den då nyss bildade Marxistiska arbetargruppen (Grupo Obrero Marxista – GOM) konstituerade sig som Revolutionära arbetarpartiet (Partido Obrero Revolucionario – POR), Fjärde Internationalens peruanska sektion.

Under den första tiden leddes verksamheten av bland andra Paco Abril, Félix Zevallos, Carlos Howes, Ismael Frías, Hernando Aguirre. Pionjärerens era fick ett abrupt slut 1952 då general Odrías (1) förtryckarregerim inleddes. De flesta trotskister fängslades eller drevs i landsflykt. Den stora krisen i den världstrotskistiska rörelsen vid denna tid påverkade de landsflyktiga och när de efter åtta år återvände till Peru, som då befriats från tyranniet, splittrades POR i två fraktioner: den ena leddes av Frías, som var påverkad av Pablos och Posadas idéer;(2) den andra, vars mest välkände ledare var Félix Zevallos, tillhörde den riktning som då kallade sig ortodox och stod under starkt inflytande av det argentinska trotskistpartiet. Det var i detta parti, bland vars ledare Nahuel Moreno intog en särskilt framträdande plats, som jag fick min marxistiska skolning.

POR uppstod som ett uttryck för behovet av ett sant revolutionärt arbetarparti efter det förräderi som begåtts av de dåtida så kallade vänsterpartierna: Amerikanska revolutionära folkalliansen (Alianza Popular Revolucionaria Americana – APRA) (3) och Peruanska kommunistpartiet. POR grundades av revolutionärer som insåg att dessa partier inte skulle kunna reformeras och att ett helt nytt parti, den verkliga bäraren av den peruanska revolutionen, måste byggas upp. I början av den andra perioden tog olyckligtvis den av Frías ledda fraktionen avstånd från den ursprungliga idén, den började förlora tron på den peruanska revolutionära rörelsens kraft och förmåga att bygga upp ett eget parti. Man förordade främst en anslutning till APRA men ansåg dessutom att det i Cuzco(4) och på vissa andra platser var nödvändigt att gå in i Kommunistpartiet och att man i de norra delarna skulle ansluta sig till Socialistpartiet.

Den andra fraktionen höll fast vid POR:s ursprungliga ståndpunkt: att bygga upp ett självständigt revolutionärt parti.

Här ansåg man att den viktigaste uppgiften var att främja och driva på den kamp som arbetarklassen bedrev genom fackföreningarna, att höja dessa till en allt högre nivå och utveckla den revolutionära verksamheten inom dem så att de drog till sig de bästa fackföreningsledarna och aktivisterna. Man räknade med att det revolutionära partiet skulle växa fram i denna kamp. Denna fraktion publicerade tidningen POR. Efter att i mer än ett år uteslutande ha ägnat sig åt att organisera arbetarklassen började man 1958 också organisera bönderna.

Bondekampanjen, där jag spelade en aktiv roll mellan 1958 och 1963, är det centrala temat i denna bok. Här följer en kort kronologisk översikt över arbetet bland bönderna under denna tid från dess början fram till dess jag tillfångatogs. Jag tror att en sammanfattning är nödvändig för att man skall kunna få en klar bild av det händelseförlopp som jag skildrar i de följande kapitlen.

I ärlighetens namn måste vi erkänna att vi inte inledde vår kampanj bland bönderna i klar insikt om deras politiska betydelse i vårt land. Snarare var det till stora delar ett resultat av omständigheternas makt. I synnerhet var det kamrat Nahuel Morenos teoretiska bidrag som sedan hjälpte till att göra oss medvetna om böndernas betydelse.

Richard Nixons besök i Lima 1958, medan han var USA:s vicepresident, vållade massdemonstrationer av en sådan omfattning att de repressiva krafterna togs på sängen. Efteråt reagerade de genom att gå till attack mot de revolutionära grupperna. POR, som hade varit en av de främsta organisationerna av demonstrationerna, var också en av de grupper som råkade ut för de hårdaste motåtgärderna. För att jag inte skulle riskera att bli arresterad beslöt man att jag skulle sluta på den fabrik där jag arbetade. Jag hade inte hunnit bli medlem i fackföreningen eftersom jag ännu inte hade varit anställd i tre månader.

Efter att bland andra faktorer ha tagit den kampvilja som visats av folket i Cuzco med i beräkningen (utan att lita till sina ledare hade det bemäktigat sig kontrollen över praktiskt taget hela staden i april 1958) skickade partiet mig dit. Jag var den som låg närmast till dels därför att jag var född där, dels därför att jag var arbetslös.

När detta skedde hade partiet ännu inte för avsikt att sätta igång en kampanj för att organisera bönderna. Det rörde sig fortfarande om verksamheten i städerna. Vi tänkte oss naturligtvis att mitt första steg skulle vara att söka medlemskap i Cuzcos Arbetarförbund (FTC), där jag skulle kunna hitta de mest militanta av arbetarna. Jag anlände till förbundets högkvarter i egenskap av delegat för Tidningsförsäljarnas förbund, vid vars tillkomst jag hade varit den ledande kraften.

Inom FTC konfronterades jag med en verklighet som vi inte hade väntat oss: FTC var huvudsakligen en hantverkareorganisation, där endast en minoritet utgjordes av arbetare. Dessutom bestod dess radikala flygel inte av representanter för arbetarna utan av bondedelegater. Det var då jag började arbeta för böndernas sak; ty även om de militanta i POR i för Peru oproportionerligt hög grad inriktade sig på arbetarklassen i städerna tillämpade vi som marxister metoden att undersöka verkligheten och tillgodogöra oss dess lärdomar för att sedan arbeta där den revolutionära strömningen var stark.

Bondefackföreningarna i La Convención började bildas på Odrías tid och blev allt talrikare under Prados(5) regim. Jag gick med i en av dem, Chaupimayos bondeförbund, i egenskap av underarrendator (underställd en arrendator eller en självägande bonde). Denna fackförening var den revolutionära oppositionens bålverk mot den byråkrati som styrde FTC och dess anhängare. Byråkraterna motsatte sig eftertryckligt att jag utnämndes till fackföreningens delegat till FTC och lyckades nästan kasta ut mig ur förbundet. De utnyttjade också alla sina resurser för att förhindra att jag direkt deltog i arbetet med att bygga upp La Convencións provinsiella bondeförbund (FPCC) vid den kongress då förbundet grundades och vid dess sammankomster. Ingenting kunde emellertid hindra mig från att delta indirekt.

Senare åkte jag till Lima som fackföreningsdelegat för Peruanska bondeförbundet och där fick jag ett vidare perspektiv på bonderörelsen.

Under det första året av FPCC:s verksamhet blev den revolutionära inställningen så mycket starkare att den andre generalsekreterare som valdes blev Andrés Gonzales, en av de ledande i Chaupimayo och medlem i POR.

När jag 1960 kom tillbaka till Cuzco efter att ha uppehållit mig några månader i Lima, sattes jag i fängelse därför att jag föregående år hade varit ledare för en grupp strejkvakter vid en strejk i staden som hade resulterat i en sammanstötning med polisen. Efter att ha suttit fängslad i mer än två månader inledde jag för första gången en hungerstrejk; i detta fall var det för att jag skulle bli fri. De revolutionära bönderna, som också fick stöd från andra håll, utövade så starka påtryckningar på ETC att byråkraterna där till slut kände sig tvingade att hota med arbetsnedläggelse om jag inte frigavs – en taktik som visade sig framgångsrik. Från den stunden var det omöjligt för byråkraterna att hindra mig från att direkt delta i FPCC:s och FTC:s sammankomster. Inom FPCC åtog jag mig uppgiften som förste undersekreterare och

senare som pressekreterare, även om min huvudsakliga syssla var att organisera och omorganisera fackföreningar och planlägga deras stridsåtgärder.

Bönderna i dalgångarna i La Convención och Lares (förenade i FPCC) blev så småningom allt radikalare i sin kamp. De genomförde strejker, arbetsnedläggelser och möten utan att bry sig om hot om vräkning osv.

Senare organiserades Departementet Cuzcos bondeförbund (FDCC). Under den kongress då det bildades framträdde våra meningsskiljaktigheter med opportunisterna allt skarpare.

En betydelsefull politisk händelse under denna tid var bildandet av den Revolutionära vänsterfronten (Frente de Izquierda Revolucionario – FIR) i Cuzco, som förenade de lokala revolutionära vänstergrupperna. FIR organiserades senare på en nationell nivå.

Kamraterna Antonio Aragóns, ”Che” Pereyras, Gorki Tapias och Héctor Loayzas ankomst till Cuzco, dit de sänts av partiet, förstärkte på ett markant sätt bonderörelsen, särskilt i fråga om förberedelserna för väpnad kamp, som dittills endast hade påbörjats.

De bankexpropriationer som man vid den tiden genomförde i Lima i syfte att skaffa fonder för beväpningen av Cuzcos bönder utlöste våldsamma repressalieåtgärder som nästan krossade FIR.

Samtidigt som jag i slutet av april 1962 valdes till generalsekreterare i det Provinsiella förbundet, trots att opportunisterna ursinnigt motsatte sig det, utlöstes en våldsam förföljelseaktion. Trots detta kunde jag fortsätta att arbeta aktivt, fast i begränsad utsträckning, tack vare böndernas massiva stöd.

Trots att opportunisternas ställning i kommunistpartiet stärktes genom de repressalieåtgärder som vi utsattes för blev klassmotsättningarna skarpare för var dag mellan april och november och kulminerade i att den väpnade kampen började.

Att det nästan fullständigt saknades en adekvat politisk apparat på den nationella eller ens på den lokala nivån och att rörelsen som en följd därav var starkt begränsad geografiskt var de viktigaste orsakerna till de inledande misslyckandena i den väpnade kampen och till att bönderna delvis slog till reträtt. I sin tur medförde detta att reaktionen och den stalinistiska opportunisten förstärktes.

Sådana var förhållandena då jag i maj 1963 sattes i fängelse.

2. Geografiska, ekonomiska och sociala förhållanden

De händelser som beskrivs i den här boken äger rum i departementet Cuzco i Perus södra bergstrakter, huvudsakligen i La Convención- och Laresområdena. I Cuzco finns det höga bergstoppar som ständigt är täckta med snö. (Vissa når en höjd av mer än 6 000 meter över havet.) Nedanför bergstopparna ligger den s.k. *punan* (gräsbevuxna, vindsvepta slätter). Det är en kall zon och i allmänhet saknas möjligheter till konstbevattning. På *punan* lever bergsfolket *quichuaindianerna*,⁽¹⁾ som ägnar sig åt boskapsskötsel och jordbruk. Den viktigaste produkten är potatis. Dessutom odlar de *oca* (en med ätbara knöliga rötter),

olluco (en slingerväxt med ätbara nöliga rötter) och *quinoa* (en mälla vars frön mals och används som en spannmålsprodukt). Bönor och andra växter odlas i mindre omfattning.

Boskapsskötseln omfattar framför allt uppfödning av får och nötkreatur. *Alpackan*, ett urtidsdjur besläktat med kamelen, uppföds i mindre utsträckning, mestadels i de högst belägna områdena. Som lastdjur används hästar och åsnor. Laman, en annan medlem av kamelfamiljen, är mera uppskattad som lastdjur än för sin ull och sitt kött. *Vikunjan*, också den besläktad med kamelen, är inte tam. Arten är på väg att dö ut; dess ull värderas mycket

högt. Det är förbjudet att jaga den, men de stora jordägarna och polisen ägnar sig åt att utrota den. Det är också förbjudet att exportera vikunjas ull, men den exporteras regelbundet till Europa och USA.

Om vi fortsätter ännu längre ned från bergen finner vi områden där det inte är fullt lika kallt men där konstbevattning också saknas. Här är huvudprodukten vete och i mindre omfattning förekommer böror och korn. Vid sidan av *punans* grödor finns det andra, *tarwi* (frukten av en ärtväxt), gröna ärter och kikärter.

Ännu längre ned, i de mer tempererade zonerna, som är mindre utsatta för frost och där bevattningen är tillräcklig, odlas När vi kommer till de zoner där majs är förhärskande är vi emellertid redan i ravinerna och dalarna där bevattningen är riklig. Eftersom ovannämnda grödor kan odlas i områden utan bevattning, används de bevattnade områdena i ravinerna främst till majs men också till potatis, som odlas när det inte är säsong och vars pris därför blir högre. Böror, frukt och grönsaker odlas också mer allmänt i detta område. Det är sällsynt att man här finner quinoa eller andra grödor som är typiska för *punan*.

När det gäller boskapsskötsel är det så att ju längre ned man kommer från högländerna i desto större omfattning håller man nötkreatur och i desto mindre omfattning föder man upp får och getter. Lastdjuren som är naturliga för *punan* blir också allt fåtaligare. Andelen grisar, hönor, marsvin, ankor och andra husdjur ökar.

Så långt sträcker sig den egentliga sierran, till den tempererade zonen, med dess blandade och varierade underregioner som bildas av floderna som genomkorsar Anderna i alla riktningar. När floderna sväller flyter de österut mot Amazonasslätten, mot den stora floden själv. På slutningarna åt öster bildar de skogbevuxna åsarna en sorts förrum till Amazonas djungler.

I departementet Cuzco kallas dessa övergångsområden för "dalarna". *Quichuabönderna* kallar dem *yunka*. Invånarna i övergångsområdena i resten av departementet kallar allt från *punan* till de tempererade ravinerna "utanför". Indianerna levde "utanför" i århundraden. *Yunka*, "innanför", är inte deras värld, utan ett koloniserat område, ett område för invandrare. De ursprungliga invånarna är chunchosindianerna, primitiva stammar som har decimerats starkt eller fördrivits till det inre av Amazonas *selva* (skogsområden). Dessa zoner är förtorkade.

Dalarna i La Convención och Lares är den främsta skådeplatsen för de händelser som skall skildras i denna bok. Dalen i La Convención bildas av Vilcanotafloden (*Willcamayu*), som också kallas *Urubamba*. Dalen i Lares bildas av en av Vilcanotaflodens bifloder, Yanatilefloden.

Från jordbrukssynpunkt består den grundläggande skillnaden mellan de heta dalarna och bergstrakterna i att skördarna i dalarna till övervägande del är kontinuerliga, snarare än årliga. Detta utmärkande drag har spelat en viktig roll, ekonomiskt och socialt, i detta område.

Här odlas huvudsakligen kaffe, koka, te, kakao och frukt, t.ex. bananer, apelsiner, meloner och mango. I mindre omfattning förekommer *achiote* (frön från anattoträdet som används när man gör färgämnen) och jordnötter. Majs odlas främst för konsumtion liksom *uncucha* (en växt med välluktande vita blommor vars rötter är ätbara). Å andra sidan odlas *yucca* lika mycket för konsumtion som för försäljning; detsamma gäller bananer, som vanligtvis äts kokta (kokbananer).

Jordbruksproduktionen på Cuzcosierran går främst till böndernas konsumtion och till handeln inom departementet. Produktionen på skogsslutningarna går mestadels till andra delar av landet och t.o.m. till andra länder.

Priserna på sierraprodukterna är låga. Priserna på *selvasluttningarnas* produkter är i allmänhet högre. Även om de påverkas av de kraftiga fluktuationerna på världsmarknaden är priserna alltid högre än när det gäller sierraprodukterna.

På sierran är skördarna årliga och omplantering sker efter varje skörd. På skogssluttningarna och i dalarna är odlingarna permanenta dvs. man skördar flera år framöver. Detta kräver inledningsvis stora uppoffringar i flera år. Sedan vidtar plantering och andra åtgärder som sorterar under rubriken ”förbättringar”. På sierran bär kapitalinvesteringar och arbete frukt omedelbart, varje år, medan *selvasluttningarna* ger avkastning först på lång sikt, de magra åren följs av de feta.

De förberedande ansträngningar och uppoffringar som de första åren på *selvas* åsar och dalar kräver av nybyggarna, av dem som förvandlar de ogästvänliga snåren till odlad jord, är så mycket kännbarare som de i allmänhet kommer från sierran. De kommer från ett annat klimat, från andra levnadsförhållanden, deras familjer har i århundraden levt på den kalla eller tempererade sierran, på jordar som sedan urminnes tider under stora påfrestningar och svårigheter odlats av deras förfäder, och de ser sig tvingade att förändra sina seder, sin diet, sitt levnadssätt och sin klädsel. I motsats till *selvastammarnas chunchos* har de inte vuxit upp på platsen. De har omplanterats och även efter åtskilliga generationer bevarar de mycket av sierrakulturen. Århundradena väger tungt, speciellt bland bönderna, som när det gäller seder och bruk är den mest konservativa klassen.

På Cuzcosierran är de dominerande produktionssätten de som råder i den inhemska bygemenskapen, *ayllu*, och dess motsatser haciendan och latifundiet. Det finns också blandade eller mellanliggande former. *Ayllun* är en bondekommun som äger den jord den brukar. Den representerar en rest av den primitiva kommunismen, som har överlevt Inkariket, kolonialismen och republiken.

Inkariket lät *ayllun* utnyttjas av exploatörer. Kolonisatorerna riktade hårda slag mot den. Republiken försökte likvidera den men misslyckades, även om den lyckades försvaga den markant.

Bolivar och andra statsmän förklarade den ”upplöst”, en åtgärd som senare modifierades. Pedro Beltrán(2) (Pradoregimens chef för kommissionen för jordbruksreformer) föreslog öppet att den skulle likvideras. Andra administrationer, den nuvarande militär

juntan t.ex., försöker krossa den med förtäckta metoder samtidigt som de framställer sig som dess beskyddare eller som dess förnyare.

Det kollektiva *ayllu*-systemet har naturligtvis förfallit avsevärt i takt med den framrusande kapitalismen. Icke desto mindre har *ayllun* bevarat många av den gamla bondekommunens drag. Även om den privata äganderätten till jord nu generellt har införts, gör *ayllun* fortfarande ansträngningar för att förhindra att jorden köps av utomstående och för att ouppodlad jord skall omfördelas.

Den årliga omfördelningen av jordlotter på *punan* som är avsedda för potatis och andra grödor praktiseras fortfarande i stor skala. Den naturliga betesmarken ägs kollektivt. Arbetet är kollektivt. Ersättningen för arbetet är reciprok – arbete återbetalas med arbete (*ayni*). Arbeten för det gemensamma bästa utförs gemensamt. Bondekommunens organisation har bibehållits, även om den för varje dag urholkas allt mer på grund av myndigheternas ingrepp.

Ayllun blir starkare i samma mån som den revolutionära rörelsen breder ut sig; den återupptäcker sig själv. Det är möjligt att *ayllun* kommer att bli ett av de fundament på vilket den framtida arbetar- och bonderegeringen kommer att byggas.

Haciendan är en form av jordegendom som infördes under det spanska väldet. Den påverkades inte av frigörelsen från Spanien. Bolivar och andra frihetshjältar var själva stora jordägare. Generalerna i självständighetskampen belönades med haciendor på indianernas bekostnad.

Haciendorna och latifundierna växte på bekostnad av böndernas bygemenskaper. Domänerna utvidgades med hjälp av lagen – eller utan den. Haciendan är en vidsträckt jordegendom som delvis brukas extensivt.

På Inkarikets tid och dessförinnan var jordbruket intensivt och odlingsbar jord sköttes mycket omsorgsfullt. Man byggde terrasser för att skydda den lilla mängden brukbar jord på de andina sluttningarna mot jorderosion; bördig jord t.o.m. transporterades avsevärda sträckor.

Under kolonialismen såg conquistadorerna och deras efterföljare under den republikanska epoken det som sin uppgift att förstöra terrasserna och ödelägga jorden liksom de tog livet av människorna. (Under den koloniala epoken förekom regelrätta massakrer på indianer.) Conquistadorerna, som främst sysslade med att leta efter värdefull malm, hade gott om odlingsbar jord på bergssluttningarna och behövde inte göra sig några bekymmer. När de sugit ut en sluttning lät de odla upp en annan, hela tiden med samma mördande extensiva metoder. Samma mönster följdes av republikens stora jordägare, *gamonales*, vilka inte längre ens kunde ursäktas med att de letade efter malm.

Den stora jordägaren ger bonden ett stycke jord, som han själv får bruka. Arrendet betalar bonden, ”haciendaindianen”, med arbete på jordägarens åkrar. Dessa feudala relationer kompletteras med andra skyldigheter för bonden: oavlönat byggnadsarbete, vägarbete (*faena*), arbete med transport av produkter (*propio*) och hushållsarbete i jordägarens hem (*pongo*). Många av dessa skyldigheter påläggs medlemmarna i bondens familj.

För privilegiet att hålla sig med boskap som skaffar sig sin föda på de naturliga betesmarkerna måste bönderna avstå ett visst antal djur till jordägaren (*yerbaje*) och ibland måste de dessutom betala med arbete. Böndernas lastdjur används av jordägaren när helst han önskar, utan ersättning.

Haciendorna har kontinuerligt vuxit på bekostnad av bygemenskaperna. Andra har uppstått på senare tid. Detta tillsammans med befolkningsökningen i bygemenskaperna har omvandlat många av bygemenskapens bönder, *comuneros*, till arrendatorer; ibland gäller detta hela byar. ”Haciendaindianen” har dock fortfarande mycket kvar av det som karaktäriserar *comuneron*. Det finns också sådana som är både *comuneros* och arrendatorer.

I den mån som kapitalismen har brett ut sig på landsbygden har den gradvis påverkat vissa sidor av den agrara situationen som är karaktäristiska för haciendan och gemenskapen. Man kan stöta på mera avancerade produktionsförhållanden: betalning i form av pengar; ”arbetsdelning”, där jordägaren bidrar med utsädet och bonden med arbetet varefter skörden delas; minifundier, som sköts direkt av ägarna; lönearbete. Många kombinationer av dessa former uppträder också i olika omfattning.

När bonderörelsen i Cuzco tog sin början var emellertid de dominerande inslagen i den agrara verkligheten å ena sidan det efterblivna latifundiet med sina feudala relationer och å andra sidan byn. Den grundläggande konflikten gällde *comuneros* kamp för att återvinna den jord som relativt nyligen hade tagits ifrån dem samt ”haciendaindianernas” kamp för att minska den mängd åligganden som krävdes av dem i utbyte mot de jordstycken som de brukade. Ibland gällde kampen rätten för bönderna att behålla sin jord, eftersom kapitalismens framträngande stimulerade jordägaren att vräka dem.

Många av denna verklighets yttringar var definitivt förbjudna i lag, t.o.m. i konstitutionen. Men juridiska lagar råder inte över ekonomiska lagar och ännu mindre över styrkeförhållandena mellan klasserna. I många fall har t.o.m. lagar som skulle ”gynna” bönderna använts mot dem. Detta är den ekonomiska aspekten på relationerna. Men det finns andra. Indianen tillhör en förtryckt nationalitet. Även om den mur som skiljer indianerna från mestiserna (av blandad, dvs. spansk och indiansk börd) och de vita inte är lika solid som när det gäller afroamerikaner och vita i USA, så är deras förnedring djupare och förtrycket värre. Deras språk, deras musik, deras sätt att klä sig, deras smak och deras sedvänjor förlöjligas, undertrycks och förnekas.

Gonzales Prada⁽³⁾ talade om ”sociala raser” snarare än om ”raser” i vedertagen mening. Och det är förvisso riktigt, ty det finns ”indianer” som talar ett indianskt språk, som bär indianska kläder och som har indianska sedvänjor som är vita till börd (t.ex. i Pillpinto); och det har funnits personer av indiansk härstamning i regeringens palats. Det räcker emellertid inte med dessa undantag för att man skall kunna bevisa att indianerna inte är en förtryckt nationalitet och de försvarar inte heller det faktum att man behandlar den indianska frågan uteslutande i samband med allmänna ekonomiska problem.

Utan tvivel gäller kampen på landsbygden den mellan bönderna och *gamonales*; men återupprättandet av indianerna, som nu är en förtryckt nationalitet, är en grundläggande beståndsdel i denna kamp. Därför talade vi alltid *quichua*-språket under hela kampen och vi har alltid arbetat för allt indianskt. Indianerna, utsugna inte bara av de stora jordägarna, utan även av myndigheterna och de välbärgade mestiserna, uppreste sig mot alla former av exploatering.

Dalarna i La Convención och Lares var i händerna på de stora ägarna till bergstrakterna (det skogklädda övergångsområdet mellan högländerna och Amazonasbäckenet). Jordägarna hade fått dem i present under den koloniala epoken. Under den republikanska epoken var metoderna att skaffa sig latifundier ungefär desamma: den framtida ägaren (en rik och inflytelserik person) inmutade (erhöll genom koncession) stora jordområden och betalade staten löjligt små belopp; han kunde sedan utan problem lägga beslag på ännu större områden.

Om haciendorna på sierran har vuxit på bekostnad av de ursprungliga byarna, har de på de skogklädda sluttningarna vuxit på bekostnad av de orörda områden som tillhör staten.

Det faktum att man lagt beslag på dessa enorma jordområden innebär inte att de har blivit uppodlade. Tvärtom har det lett till att dessa områden inte har odlats upp. Många nybyggare som uppriktigt avsett att sätta bo och bryta mark var och är fortfarande tvungna att bege sig långt in i landet på stora avstånd från bebodda trakter och från varje slag av kommunikationsmedel för att hitta jord utan ”ägare”.

Gamonalismo-systemet har varit och är det största hindret för uppodlingen av den peruanska *selvan*. Om jorden hade getts till var och en som ville bruka den, då hade, utöver de första blomstrande nybyggena, nya områden lätt kunnat odlas upp, utan stora uppoffringar och med hög produktivitet.

Men det vore absurt att vänta sig något sådant av en regering som representerar just dessa *gamonales* och andra exploaterande grupper och inte det peruanska folkets överväldigande majoritet. T.o.m. den nuvarande regeringen, som representerar de de- I lar av den nationella och imperialistiska bourgeoisien som är t framstegsvänliga, visar sig oförmögen att vidta några effektiva mått och steg i detta avseende på grund av de ömsesidiga band som förenar alla utsugande skikt.

Ett verkligt och effektivt införlivande av *selvan* i den nationella ekonomin är ytterligare en uppgift som den framtida arbetar- och bonderegeringen måste ta itu med. De exploaterande

klasserna, inklusive den s.k. progressiva bourgeoisien, som har glorifierats så till den grad av stalinisterna, har visat sig oförmögna att klara denna borgerliga uppgift.

Gamonales i La Convención och Lares förde till dessa dalar med sig de produktionsförhållanden och det exploateringsystem som rådde på sierran. Bönderna kom från andra delar av departementet och t.o.m. från andra departement. Jordägaren anvisade "arrendatorn" ett stycke jungfrulig *selva* som han själv fick bruka. För att betala arrendet måste arrendatorerna arbeta ett visst antal dagar åt jordägaren och i vissa fall måste de dessutom betala med pengar. Det fanns också andra skyldigheter, t.ex. de som åvilade kvinnor och barn (*palla*), oavlönat arbete med vägar, kanaler osv. På vissa haciendor måste arrendatorerna turvis betala alla arbetare som arbetade på haciendan på bestämda dagar. Slutligen importerades sådana seder från sierran som *propios*, *yerbaje* och även en särskild typ av *pongaje* (hushållsarbete i jordägarens hem) till dalarna i La Convención och Lares.

Med ökningen av permanenta odlingar ökade behovet av jordbruksarbetare. Jordägarna införde flera villkor och arrendatorn var tvungen att ägna mera tid åt att sköta sin egen jordlott (*arriendo*). På det sättet tillkom underarrendatorn. Han är ofta en släkting eller vän till arrendatorn som arrendatorn överlåter ett litet stycke av sin egen jord åt och kräver honom på betalning i form av arbetsdagar, ungefär på samma sätt som jordägaren.

Bonderörelsens fiender, särskilt jordägarna, brukade säga att den verkliga utsugaren var arrendatorn. Detta är oriktigt. I verkligheten var det arbete som ålagts underarrendatorerna på sätt och vis en del av arbetet för jordägaren och kunde aldrig mäta sig med arrendatorns åligganden. En arrendator kunde t.ex. vara tvungen att arbeta fjorton dagar i månaden för jordägaren, och han kunde ha tre underarrendatorer som var och en var skyldiga att arbeta tre dagar i månaden för honom. Han skulle alltså inte kunna täcka de fjorton dagarna med summan av deras tid. Exempelen på arrendatorer som har skott sig på systemet har varit mycket sällsynta.

Detta framgick klart när fackföreningarna bildade en enhetsfront. De segrar som arrendatorerna efter hand vann (en minskning av antalet skyldigheter; i sista hand syftade man till att helt upphäva dem) återspeglades omedelbart i underarrendatorernas villkor, och hälsades med tillfredsställelse i båda läger.

Det var just undantagen bland arrendatorerna som främst blev strejkbrytare.

Vid sällsynta tillfällen fanns det under-underarrendatorer som hade samma relation till underarrendatorn som den senare till arrendatorn. Därutöver fanns det jordbruksarbetare, lönearbetare, som hämtades från sierran. Dessa arbetade i allmänhet endast tillfälligt i dalarna, vanligtvis omkring skördetid. Deras verkliga arbetsplats var på sierran. När de stannade i dalarna, blev de i allmänhet underarrendatorer.

På grund av den allt bättre avkastningen från skördarna i området och därför att plantagerna blev värdefullare skärptes motsättningarna i regionen.

Gamonales inte bara krävde mer och mer arbete av arrendatorerna (och t.o.m. direkt av underarrendatorerna), utan deras främsta strävan var att vräka arrendatorerna och underarrendatorerna och själva komma i besittning av plantagerna i sin helhet. Arrendatorerna och underarrendatorerna i sin tur ville att jordägarna skulle lätta på villkoren och befästa deras rätt att stanna på sina små jordbitar.

I många fall nådde *gamonales* sina syften och lyckades helt ta ifrån bönderna plantagerna. Ibland använde de domare och domstolar och vid andra tillfällen gick det bra ändå. Detta handlingssätt kostade jordägaren Alberto Duque livet. Han överraskades i ett bakhåll som

arrangerats av fyra bönder, som var desperata och vanmäktiga inför den partiska "rättvisa" som ville förjaga dem från deras jord.

Skärpningen av motsättningarna stimulerade samarbetet mellan bönderna i området. Bondefackföreningarna organiserades nästan helt av arrendatorer och underarrendatorer. Jordbruksarbetarna intresserade sig i mycket liten grad för fackföreningsarbetet, eftersom de var kringflyttande arbetare som endast stannade i området kortare perioder. När de visade något intresse för det gällde det problemen i deras hemtrakter. De blev en betydelsefull faktor ifråga om att sprida fackföreningsrörelsen till andra områden, liksom arrendatorerna och underarrendatorerna var det när de besökte sina födelsetrakter.

På initiativ av arrendatorernas och underarrendatorernas förtrupp, och inte genom korttidsarbetarnas eget agerande, fick arbetarna vissa förmåner. De garanterades en minimilön och ett visst skydd mot orättvisor. Under fackföreningsrörelsens starkaste period kunde de arbetare som så önskade få ett eget stycke jord.

Vi visste att utsugningen av jordbruksarbetarna skulle upphöra först när sierra-jorden tillhörde dem som brukade den. Därför var arbetarna fullt berättigade att lägga huvudvikten vid att sprida de fackliga idéerna och även att sida vid sida med arrendatorer och underarrendatorer delta i kampen mot *gamonales*.

De mest välbärgade av arrendatorerna, på vilka kommunistpartiet främst stödde sig, betraktade detta som en fara för sig själva. Därför föredrog de en kompromisslösning i konflikten mellan jordägare och arrendatorer. De förstod att konfiskeringen av arrendatorernas och underarrendatorernas jordlotter och distributionen av jungfrulig jord till dem som önskade bruka den skulle sätta igång en kedjereaktion som inte skulle göra halt vid zongränserna, utan skulle påverka deras framtida möjligheter att anställa jordbruksarbetare.

Vi förklarade de stora fördelarna med en bondeägd jord där man utnyttjade kollektivt arbete på ett rationellt sätt – och även teknologi och vetenskap – så att en enda man skulle kunna producera lika mycket som många gjorde nu.

I provinshuvudstaden Quillabamba och i andra städer sympatiserade de fattiga arbetarna och den lägre medelklassen med bönderna. Gatuförsäljarnas fackförening deltog direkt i viktiga aktioner.

De rika köpmännen och andra välbärgade grupper var emot oss på grund av sina förbindelser med *gamonales*. De blev upprörda av att se indianerna som de alltid hade föraktat förvandlas till stolta egendomsägare i provinsen. Utsikterna att kooperativa föreningar skulle upprättas, som skulle göra köpmännen överflödiga, påverkade också deras inställning.

Lärarna, som till en början var bundna till sin småborgerliga miljö, gick senare över på böndernas sida. Detta inträffade när bönderna utvecklade en väldig solidaritet i samband med en historisk lärarstrejk, just när de småborgerliga skikten, våra fiender, instämde i utsugarnas fördömande av strejken.

Senare, när bonderörelsen var som starkast, började stadsbefolkningen i Santa Huascarán under ledning av bondeavantgardet och med böndernas massiva stöd dela upp viss egendom som tillhörde en stor jordägare och som lämpade sig för stadsbebyggelse. Detta orsakade ramaskrin och offentliga fördömanden från stalinisterna, men det gjorde att folket i Santa Huascarán anslöt sig till oss och vi vann sympati från andra skikt i staden.

Vid bondeupprorets höjdpunkt gjorde arrendatorer och underarrendatorer sig själva till ägare av sina jordlotter. Dessutom kollektiviserades på vissa haciendor jordägarens odlade mark. Bönderna började också dela ut orörd mark till dem som ville bruka den.

Till följd av regeringens repressalieåtgärder motverkades processen och gick i vissa avseenden tillbaka. Den arrenderade och underarrenderade jorden förblev i böndernas händer, men jordägarnas åkrar lämnades tillbaka och arbete på nya arealer förhindrades.

Chaupimayo, där jordägarens odlade marker förblev i böndernas händer och några nya jordar plöjdes upp, är ett av undantagen. Regeringen vågade inte skärpa repressionen där på grund av den överhängande risken för uppror.

Den nuvarande militärjuntan, som är mera hårdnackad än den föregående juntan och Belaúnderegimen,(4) har försökt att legalisera böndernas innehav av arrenderad och underarrenderad jord genom att bönderna gör avbetalningar till jordägarna via regeringen. Detta försök av den nuvarande regeringen är inte bara en återspeglning av dess fruktan för uppror, utan också av att den, som representant för industriledarna, eftersträvar en kapitalistisk utveckling på landsbygden.

I allmänhet vägrar bönderna att betala för jord som erövrats i kamp mot naturen, *gamonales* och regeringen. Den sortens illegala, men *faktiska* egendom besvärar regeringen. Om det bara var fråga om La Convención och Lares skulle den göra denna form av ägande laglig. Men regeringen inser att de stora jordägarna säkert skulle förklara att den därmed skapade ett farligt prejudikat. Det skulle vara liktydigt med att legalisera massornas revolutionära metoder. Och regeringen gör en Mycket skarp åtskillnad mellan sina revolutionära anspråk(5) och rollen som den borgerliga ordningens vakthund.

Det är mycket svårt att från långt håll tala om de nuvarande klassrelationerna i La Convención och Lares. Det finns emellertid några viktiga synpunkter som förtjänar att framhållas.

Motsättningen mellan regeringen och bönderna hålls som sagt vid liv genom att regeringen försöker få dem att betala för jorden och genom att bönderna vägrar att göra det.

En annan orsak till det spända förhållandet är att regeringen har inrättat kooperativa sammanslutningar för försäljning av jordbruksprodukter. Dessa använder man för att utöva ekonomiska påtryckningar på bönderna och för att försvaga deras organisationer. Regeringsbyråkratin i området är mycket nära knuten till de rika jordägarna och köpmännen. Bönderna kämpar för att ta kontrollen över dessa kooperativa föreningar.

Avskaffandet av livegenskapen har stimulerat utvecklingen mot kapitalism i området. Jordägarna har tvingats inte bara att börja använda moderna maskiner utan också att anställa jordbruksarbetare. Detta gäller också vissa förutvarande arrendatorer och t.o.m. en del förutvarande underarrendatorer.

Sålunda håller ett jordbruksproletariat på att uppstå som är mindre vacklande än tidigare. Detta arbetarskikt är kallat att spela en viktig roll i framtiden. Många småbönder, särskilt f.d. underarrendatorer, tvingas också arbeta som jordbruksarbetare.

Att de arrendatorer som har det bäst ställt har förborgerligats har lett till att de övergivit fackföreningarna, vilket i sin tur har stärkt den opportunistiska strömningen inom fackföreningsrörelsen. Men i allmänhet är bönderna inte benägna att lämna sina fackföreningar, som har gett dem så många förmåner.

La Convención och Lares har övervunnit det feodala slaveriet och befinner sig nu i ett kapitalistiskt skede, men enigheten mellan f.d. arrendatorer och underarrendatorer består. Det är t.o.m. möjligt att fackförbundet kommer att vitaliseras genom att jordbruksarbetarna ansluter sig och de välbärgade arrendatorerna går ur. Utvecklingen av rörelsen i La Convención och Lares kommer i allt högre grad att knytas till utvecklingen i landet i dess helhet.

3. Partiet

Den största svårigheten med vårt arbete i La Convención och i Cuzco låg i att vi saknade ett välorganiserat parti. Vårt misslyckande med att bredda rörelsen, vår oförmåga att helt korrekt bedöma utvecklingen, den putschistiska avvikelsen hos en del kamrater, den mycket bristfälliga planläggningen av den väpnade kampen, allt detta var först och främst symtom på avsaknaden av ett parti, av en avantgardistisk kärna vars förmåga borde motsvara den styrka som bonderörelsen efter hand fick.

Det var naturligtvis inte människor som saknades, ty i samma mån som böndernas kamp i La Convención och i det övriga departementet breddades skapade den sitt eget avantgarde, liksom varje kamp gör. Det som vi inte lyckats med var att göra detta avantgarde till en disciplinerad kärna som var fullständigt medveten om den roll den skulle spela i utvecklingen.

Innan partiet började sitt arbete i Cuzco hade det krympt ihop och omfattade färre än tio militanta kamrater i Lima och några fler i Arequipa. POR var långtifrån att vara något härdat bolsjevikparti. Av dessa skäl och på grund av att vi inte insåg hur betydelsefull bondekampanjen var, förblev den under lång tid en uppgift för en enda person, som var nästan helt isolerad från resten av partiet.

När vi började vårt arbete på landsbygden, försökte jag organisera en cell i staden som främst skulle ägna sig åt böndernas kamp. Jag misslyckades med försöket. Att bygga upp en cell skulle ha krävt en ordentlig insats och min tid upptogs helt av arbetet med massorganisationen av bönderna.

När det gäller avsaknaden av partiorganisation på landsbygden, berodde den utan tvivel på en allvarlig syndikalistisk avvikelse från min sida, vilken inte uppstod på grund av en felaktig uppfattning i frågan, utan av andra skäl:

Massrörelsens dynamik var mäktig och fordrande och uppslukade mig helt.

Det fanns ingen partitradition på landsbygden.

Den stalinistiska motattacken var kraftfull.

De välkända nackdelarna med politiskt arbete på landsbygden med dess stora avstånd och isolering.

På grund av allt detta blev den revolutionära strömningen på landsbygden aldrig mer än det – en strömning – med trotskistiska drag och metoder, men utan verklig organisation. Det centrum från vilket strömningen utgick var fackföreningen Chaupimayo, som fungerade som förtrupp. Det var denna fackförening som anslog tonen när verksamheten var som livligast och som fick ta emot de hårdaste slagen från reaktionärerna och opportunisterna.

På grund av de sammanstötningar som inträffade mellan å ena sidan *gamonales* och regeringens representanter och å den andra sidan det trotskistiska avantgardet radikaliserades Chaupimayo på ett sådant sätt att nästan alla medlemmar blev väldisciplinerade och militanta. Även medlemmar på basnivå i denna fackförening fungerade som organisatörer och ledare i andra områden. Chaupimayo var hela tiden avantgardet: i massmobiliseringarna, i ansträngningarna att erövra makt åt bönderna, i förberedelserna för väpnad kamp, i milisen och i den spirande gerillan. Både inom Peru och utanför blev därför hela bonderörelsen i regionen identifierad med namnet Chaupimayo, centrumet för trotskistisk aktion.

Utom i Chaupimayo fanns det revolutionära bondefackföreningsledare och aktivister i La Convencións och Lares dalar och i andra delar av departementet Cuzco.

Då och då höll de militanta fackföreningsrevolutionärerna konferenser för att utarbeta taktiken mot *gamonales* och opportunisterna, men de lyckades aldrig åstadkomma en regelrätt organisation med regelbundna sammankomster.

De mest framstående representanterna för dessa revolutionärer var: Fortunato Vargas, Andrés Gonzales, Leonidas Carpio, Clemente Andrade, Benigno Valer och andra från Chaupimayo. Aniceto Muñoz från Pachachaca Grande, Gerardo Carpio, Manuel Delgado och Humberto Carazas från Santa Rosa, Antonio Guevara från Maranura, Benito Cutipa från La Loya. Vicente Lanado från Paltaybamba, Qoyo från San Pablo, Contreras från Tunquimayo, Carmela Giraldo från Huadquiña, Julio Silva från Qollpani Chico, Avelino Almirón från Aranjuez, Vera från Mándor, Lucio Beingolea från Potrero, bröderna Aguilar från Quellomayo samt Manuel Canal från Quillabamba. Dessa ledare från La Convención tillsammans med modiga aktivister från andra provinser som samlades runt den oförlikneliga Justo Huallpa i Cuzco samt de som kämpade med Claudio Hanqo i Lares var de verkliga ledarna i de revolutionära aktiviteterna i La Convención.

Jag nämner dessa namn därför att arbetet i avantgardet, vilket vi utförde kollektivt, har tillskrivits mig ensam. Man måste inse att jag av säkerhetsskäl måste hålla tyst om många andra som –t.o.m. nu efter många år och många fängelsevistelser – inte kan nämnas. Man måste också förstå att somliga har ändrat inställning.

Trots kommunistpartiets ursinniga antitrotskistiska propaganda och trots bristen på militanta trotskister i städerna fortsatte arbetet på landsbygden att dra till sig det urbana avantgardets uppmärksamhet och sympati. Det var denna grupp som lade grunden till FIR (ursprungligen Revolutionära fronten) i Cuzco.

I FIR ingick POR, som kom med tack vare vårt arbete på landsbygden; ”Kommunistpartiet (leninisterna)”, en grupp som hade brutit med kommunistpartiet och som hade ett visst inflytande bland avancerade arbetare – det leddes av Luis Zapata Boderó, FTC-byråkraternas skräck och en av den peruanska revolutionens hjältar, en oförglömlig kämpe; delar av kommunistpartiets ungdom, som hade inflytande bland studenterna; MIR (Revolutionära vänsterrörelsen), som då kallades APRA Rebelde(1) i Cuzco – de samarbetade med oss till en början, men när det krävdes att alla medlemsorganisationernas namn skulle tryckas i FIR:s tidning, föredrog de att dra sig ur för att inte sätta sina vänskapliga relationer med kommunistpartiet i fara.

Även om tillkomsten av FIR inte direkt hjälpte arbetet på landsbygden, bidrog den till att samordna det med arbetet i städerna. Vid denna tid hade det Latinamerikanska sekretariatet för ortodox trotskism (SLATO) insett vår bonderörelses stora betydelse och det påträngande behovet av att förstärka den. Det sände tre erfarna kamrater till vår hjälp: Daniel Pereyra, Eduardo Creus och José Martorell – militanta trotskister från Argentina. De två sistnämnda stannade i Lima, och Pereyra verkade i Lima och Cuzco. Pereyras ankomst till Cuzco tillsammans med militanta medlemmar av det peruanska POR innebar en enorm förstärkning till förmån för vårt arbete.

FIR började växa i Cuzco. Det hade redan konstituerats på nationell nivå. Massarbetet bland bönderna intensifierades påtagligt, lika mycket i provinsen (La Convención och Lares) som i departementet (Cuzco). FIR:s apparat i staden, som leddes av Pereyra och Antonio Aragón, bistod energiskt bonderörelsen. Den rekryterade bl.a. studenter som begav sig ut på landsbygden för att organisera, trycka behövliga flygblad och tidningar osv.

Den satte dessutom fart på förberedelserna för väpnad kamp. Även om förberedelserna faktiskt hade inletts tidigare, började det uppenbarligen bli nödvändigt att påskynda dem med hänsyn till klasskampens utveckling på landsbygden.

Olyckligtvis rådde fortfarande ett stort missförhållande: det gjordes inga ansträngningar att förena bondeavantgardet (som testats och prövats) med partiet eller med FIR, även om några få medlemmar tillfälligtvis rekryterades.

Den feberaktiga intensifieringen av arbetet, som skedde utan ett solitt parti i ryggen, krävde tillgång till kapital. I Lima ägnade FIR sina ansträngningar åt en hastig och urskillningslös rekrytering av medlemmar. Nästan omedelbart tilldelades dessa nya medlemmar – oprövade i kamp – så ömtåliga uppgifter som bankexpropriationer för anskaffning av det grundkapital som var nödvändigt för att klasskampen på landsbygden skulle kunna skärpas.

Under hela denna fas fick den putschistiska avvikelsen hos Pereyra, Martorell, Aragón och andra kamrater tillsammans med den syndikalistiska avvikelsen hos mig oss att omedvetet, fast därför inte med mindre katastrofala följder, förbise den stora uppgiften: att bygga upp och konsolidera partiet, i första hand på basis av det massarbete som hade utvecklats.

Min syndikalistiska avvikelse var då så allvarlig att jag var oförmögen att bidra till att bygga upp partiet på landsbygden.

Vi anser att det är en i högsta grad moralisk uppgift att för folkets befrielse återvinna de rikedomar som stulits från det av utsugarna. De expropriationer som vi genomförde var emellertid förhastade, därför att det inte fanns någon fast partiapparat som kunde garantera att de blev effektiva. Vi hade bara oprövat, hastigt rekryterat folk för sådana uppgifter som bara kan genomföras framgångsrikt av härdade kamrater, vilkas moral är höjd över alla tvivel.

Efter expropriationerna inträffade vad man i själva verket kunde ha förutsett: våldsamma repressalieåtgärder (fängslanden och förföljelse) mot oss som orsakade en allmän kollaps – FIR i Cuzco, det nationella FIR, vår expropriationsapparat, vår militära apparat – allt kollapsade, med undantag för den enda solitt grundade faktorn: bonderörelsen. Även om man inte lyckades sätta mig i fängelse, tack vare beskyddet från detta håll, begränsades mina handlingsmöjligheter allvarligt.

Efter att partiet gjort fiasko på detta sätt började celler ur FIR att fungera på allvar i Chaupimayo. Vi gjorde också ansträngningar för att etablera liknande celler på andra platser, fastän med ringa framgång beroende på min begränsade rörlighet under förföljelserna och bristen på erfarna partikadrer.

I Chaupimayo satte vi upp en ”generalstab”. Det var ett exekutivt råd som kombinerade de fackliga och politiska uppgifterna med sådana av militär karaktär. Rådet centraliserade det revolutionära arbetet i La Convención och Lares fackföreningar och i hela departementet, genom delegaterna från de olika fackföreningarna, inklusive dem från Chaupimayo.

I Chaupimayo kunde man märka en revolutionär polariseringsprocess inom fackföreningarna. Delegater från fackföreningar i andra departement började ansluta sig. Olyckligtvis sammanslöt sig avantgardet inte ens då i en organisation.

Efter en tid, på grund av den stora betydelse som dalen i Lares hade, skickade vi kamrat Blanca Labarrera dit (hon var ny i området och i partiet). Nästan genast togs hon tillfånga tillsammans med hela ledarskapet i dalen. Senare delades ledarskapet mellan Chaupimayo och den rörliga gerillan.

4. Två linjer

För att förstå huvudtendenserna hos Cuzcos bonderörelse och de metoder man tillämpade är det viktigt att inse att det här, liksom i världen i övrigt, uppstod en konfrontation mellan stalinismen och dess efterföljare å ena sidan och trotskismen å den andra. Det är framför allt

nödvändigt att förstå varför denna konfrontation äger rum, vilka som är de grundläggande orsakerna till att två olika strategier används.

Stalinismen växte fram i Sovjetunionen som ett politiskt uttryck för byråkratin, för den utväxt (eller *ch'upo*, som vi säger) som utgick från den triumferande men utmattade arbetarklassen i den första arbetarstaten. Det var en byråkrati som uppstod därför att Ryssland var ett efterblivet land, därför att folket var uttröttat och dess revolution ett isolerat fenomen. Det var en byråkrati som stöddes av kapitalismens rester i Sovjetunionen, t.ex. de rika bönderna (kulakerna).

Denna byråkrati tillskansade sig makten i Sovjetunionen och utnyttjade alla dessa för revolutionen negativa faktorer. Även om de inte var starka nog för att omintetgöra den stora seger som bolsjevikrevolutionen innebar för världen utvecklade byråkratin en allt mer reaktionär politik som också innebar att den politiskt och fysiskt likviderade oktoberrevolutionens revolutionära ledare.

Arbetarstaten förvanskades av en byråkrati som var ute efter att främja sina egna intressen. Det gällde inte bara den sovjetiska utrikespolitiken. Värre var att byråkraterna utnyttjade den prestige som den stora proletära revolutionen åtnjöt bland världens kommunistpartier för att med subtila medel och i denna revolutions namn deformera kommunistpartierna över hela världen, politiskt och organisatoriskt. De förvandlades från nationella sektioner av ett revolutionärt världsparti, vilket de hade varit, till rena instrument för Sovjetunionens utrikespolitik, dvs. för byråkratin utrikespolitik.

Den sovjetiska byråkratin politik har inte varit, och är inte heller nu, liktydig med arbetarklassens politik för en världsomspännande revolution, men den har inte heller varit eller är identisk med bourgeoisins och imperialismens politik för en världsomspännande kontrarevolution.

Sovjetunionen är en arbetarstat som degenererat i byråkratin intresse, men den är ändå en arbetarstat och inte en kapitalistisk stat. Byråkratin har vanskött fördelningen av nyttigheter till sin egen fördel, men grunderna för ekonomin fortsätter att vara socialistiska. Det enormt motsägelsefulla fenomen som byråkratin i en arbetarstat utgör ger också upphov till en mycket motsägelsefull politik.

Byråkratin är ett av resultaten av motsättningarna mellan kapitalism och socialism, mellan proletär revolution och borgerlig kontrarevolution. Som sådan existerar den endast tillfälligt, och den saknar historiskt perspektiv. Den är inte ens en klass, utan snarare en patologisk utväxt på en klass.

Den vet att socialismens internationella seger kommer att medföra att den vräks åt sidan. Den vet också att den borgerliga kontrarevolutionens seger skulle innebära att den krossades. För att kunna fortsätta att existera måste den därför försöka att upprätthålla status quo, en jämvikt mellan proletär revolution och borgerlig kontrarevolution. Samtidigt kämpar den för att förbättra sina privilegier inom ramen för denna motsättning.

Dessa syften omformas till doktriner i sådana teorier som ”socialism i ett land” och ”fredlig samexistens”.

Försvaret av den rådande jämvikten manifesterar sig i en motsägelsefull, fluktuerande politik som svänger mellan vänster och höger men som i allmänhet följer en reaktionär kurs. I allmänhet innebär motsvarande politik i de kapitalistiska länderna att man följer en reformistisk linje som, trots att den kan sammanfalla med andra reformisters linje, har ett annorlunda ursprung.

För att en så motsägelsefull politik skall kunna genomföras måste man naturligtvis ha tillgång till en monolitisk, helt igenom byråkratiserad organisation. En politik av den typen kunde inte överleva den bolsjevikiska demokratiska centralismen. Byråkratin behövde en kompakt pyramid med en Stalin i toppen. När byråkratin hade byggt upp just en sådan struktur för sin representant, började den förguda honom, man förfälskade historien och fick honom att framstå som Lenins ende arvtagare. Efter Lenins död manipulerade byråkratin avsiktligt Lenins namn och förvandlade honom till advokat för ”socialism i ett land”, ”fredlig samexistens”, ”revolution i etapper” och alla andra teorier som gynnade dess ändamål. Stalin tronade i toppen som revolutionens skapare. Han var ofelbar i sin politiska visdom och i sin fulla rätt att likvidera alla ”imperialismens agenter” (vilka på Lenins tid och delvis under Stalins era hade tillhört partiledningen). Stalin framställdes som expert på ”socialistisk” konst och vetenskap, socialrealismens beskyddare och favoritmus, osviklig och ovedersäglig. Vem som än var oense med denna personifikation av den eviga sanningen måste antingen göra självkritik eller bli dömd som en agent för imperialismen – och ibland bägge delarna.

Denna byråkratiska monolit, en karikatyr oförenlig med marxismens idéer, kunde inte hålla så länge, ty den stod på vacklande grund. Stalins död var endast den synliga orsaken till sönderfallet. Den antikapitalistiska revolutionens framsteg hade sina effekter på monoliten. De sovjetiska massorna, oktoberrevolutionens huvudpersoner och ättlingar, skulle inte komma att stödja den byråkratiska diktaturen för evigt.

Den kinesiska revolutionen var ett allvarligt slag mot monolitismen. Sedan följde den stora kubanska revolutionen. Den kinesiska revolutionen leddes av ett stalinistiskt parti i opposition mot Stalin. Den kubanska revolutionen leddes av Fidel och 26 juli-rörelsen, som inte hade något gemensamt med det kubanska kommunistpartiet.

Den stalinistiska (och efterstalinistiska) byråkratiapparats nedgång och fall påskyndas av världsrevolutionens utveckling; arbetarna i arbetarstaterna spelar en betydelsefull roll i denna process.

Det var denna byråkratiska politik trotskismen måste bekämpa i Cuzco för att driva kampen i revolutionär riktning, och detta vid en tidpunkt då stalinismens sönderfall ännu inte hade gått så långt. Vid denna tid betraktade sig kommunistpartiet fortfarande som den peruanska revolutionens obestridda överhuvud (även om det ansåg att revolutionen ännu var avlägsen – så avlägsen som möjligt). Vid denna tid betecknade kommunistpartiet utan att tveka trotskisterna som imperialismens agenter”. (I Cuzco tillfogade de ”och agenter för *gamonales*” som sitt lokala teoretiska bidrag.)

Här liksom på andra ställen dolde stalinismen sin opportunist genom att dela upp det revolutionära programmet i ett minimiprogram och ett maximiprogram. I överensstämmelse härmed förde de i minimiprogrammet fram en serie krav ”som kan tillgodoses” inom det rådande systemet, medan maximiprogrammet, då makten skulle erövrats och socialismen genomföras, låg i den avlägsna framtiden. Som ett resultat av denna mekaniska åtskillnad siktar minimiprogrammets reformistiska paroller till att lösa klasskonflikterna *inom* det bestående systemet. Klassfienden, som också är intresserad av att föreviga detta system, har liknande syften. Skillnaderna ligger i formuleringarna, men det är inte ovanligt att också de sammanfaller.

Den centrala punkten i trotskismen är, som bekant, *Övergångsprogrammet*, vilket – som kamrat Pierre Frank förklarar i sin briljanta artikel om detta ämne – ”formulerar ett politiskt program som syftar till att mobilisera massorna till aktioner som motsvarar deras medvetenhetsnivå vid det givna tillfället, för att leda dem, genom de lärdomar de får under händelsernas gång, till den högsta medvetenhetsnivån, som kommer att föra till erövringen av makten”.(1)

Så för oss är, som Rosa Luxemburg sade, ”socialismen det minimum som vi måste uppnå i dessa dagar”. Varje vunnen seger är av värde i samma mån som kampen som leder fram till den uppfostrar massorna, ger dem en ökad insikt om klasskampens oförsonlighet, om massornas potentiella oöverbärlighet och om den påträngande nödvändigheten av att de övertar makten och genomför socialismen.

Det vi letar efter är därför metoder att segra i strider, inte metoder att lösa konflikter, av det enkla skälet att det bara finns en lösning: den socialistiska revolutionen.

Det vore absurt att tro att det klassiska Övergångsprogrammet från 1938 ger svar på alla frågor som inställer sig under klasskampens växlingar. Det är just Fjärde Internationalens uppgift att kontinuerligt integrera de lärdomar som kampen ger med Övergångsprogrammet.

Ibland är vissa övergångsinstruktioner som vi ger olämpliga eller också har de utformats felaktigt eller är olämpliga vid en viss tidpunkt. Men detta gör inte metoden ogiltig – det påvisar bara organisationens begränsning. Det var vad som hände oss mer än en gång i Peru.

En av de aspekter som kräver ytterligare teoretisk bearbetning är just den som gäller bönderna i fattiga länder.

Av den del av 1938 års Övergångsprogram som behandlar bönderna kan man sluta sig till att den hänför sig till böndernas övergångssegrar i de avancerade länderna.

Vad det rörde sig om i Cuzco var alltså en konfrontation mellan Övergångsprogrammet – otillräckligt anpassat, utan parti bakom sig och av det skälet stympat – och det reformistiska minimiprogrammet. Lyckligtvis gäller den marxistiska metodens allmänna principer om klasskamp genom mobilisering av massorna i alla länder och visade i Cuzco återigen sin effektivitet i de framgångar som uppnåddes under den revolutionära aktionen på landsbygden.

Kommunistpartiets program för bönderna i Cuzco skulle, även om det aldrig blev formellt presenterat, kunna sammanfattas i följande punkter:

Att kräva att den vid kusten gällande Yanaconaje-lagen skulle tillämpas i La Convención. Enligt denna lag skulle bönderna betala 20 procent av skörden till jordägaren i arrende.

Att kräva kollektivisering av jorden i skogstrakterna. Detta liknar den plan för uppodling av *selvan* som lades fram av den peruanska högern, en plan som förutsätter att bönderna från sierran förflyttas till det inre av en främmande och ogästvänlig *selva*, som saknar vägar och alla slag av kommunikationer och all den service som det innebär.

Att kollektivt köpa jorden av jordägarna. Det var den lösning som förordades vid Lauramarca-böndernas konflikt. De avhystes från sina jordar av ett utlandsägt boskapsskötsel företag. De köpte några jordar och naturligtvis var de inte på långa vägar bland de bästa.

Att kräva en jordreforms lag med inriktning på jordexpropriation. Det fanns ingen anledning för dem att vara missnöjda med den nuvarande lagen om expropriation mot betalning, ty antingen föreslog medlemmarna i kommunistpartiet uttryckligen expropriation med betalning eller också lämnade de frågan öppen; vårt krav på konfiskation av jorden utan ersättning besvarade dem.

I vårt program var de viktigaste punkterna följande:

Enhetliga kravlistor. Medlemmarna i kommunistpartiet har alltid varit emot detta och hävdar att ”kraven är olika från en hacienda till en annan”. ”Vissa jordägare gör inga större svårigheter och det finns ingen anledning att hindra uppgörelser på deras haciendor. Det är också nödvändigt att respektera de avtal som de tidigast bildade fackföreningarna skrivit under”, detta trots att dessa, på grund av svagheten hos organisationen i dess ungdom, senare

måste betraktas som ofördelaktiga. Det var först mycket senare, och med andra perspektiv, som vi lyckades vinna anslutning till kravet på en enhetlig kravlista.

Kampen skulle främst baseras på massmobiliseringar och striderna i rättssalen skulle anses som sekundära. I motsats därtill betraktade medlemmarna av kommunistpartiet massmobiliseringarna som sekundära. Massmobiliseringen är som bekant mycket nära knuten till hela begreppet klasskamp och till de beslut som fattas av avantgardets olika grupper.

Om striderna i rätten är det primära är det viktigare att ha en stab skickliga advokater än massorganisationer med dugliga ledare.

Beträffande val av ledare: det följer också av det föregående att kommunistpartiet vid val av ledare ansåg det viktigt att främst ta hänsyn till deras bildning och kunskap om lagarna. Dr Tupayachi framhöll att en organisation med så många medlemmar borde kunna besluta om att bygga ett pampigt hus i Cuzco för att hysa förbundets juridiska kontor.

När en grupp bönder bad förbundet att skicka en kommission för att organisera dem framträdde skillnaden mellan de bägge riktningarna klart. Om medlemmar av kommunistpartiet skickades rekommenderade de att bönderna skulle välja till ledare dem som var mest ”belästa” och förstod något om juridik. Som bekant är sådana människor i allmänhet – därför att de vanligen i mindre utsträckning är föremål för utsugning – de försonligaste. Om några av de våra skickades rekommenderade vi bönderna att välja dem som hade visat det största modet, det största intresset för de gemensamma problemen och den största handlingskraften oavsett om de kunde läsa eller ej. Även om vi inte alltid kunde uttrycka oss klart och koncist var våra argument i denna fråga följande: För att strejka behöver man inte kunna läsa, för att organisera en demonstration behöver man inte kunna läsa, för att sköta en slunga behöver man inte kunna läsa och inte ens för att skjuta med gevär är det absolut nödvändigt att kunna läsa. De främsta formerna för massmobiliseringen var demonstrationer, arbetsnedläggelser och strejker. Det är inte så att stalinisterna utan vidare förkastar dessa kampformer, liksom trotskisterna inte heller utan vidare förkastar rättsliga procedurer. Skillnaden ligger i vilken grad av betydelse som olika kampformer tillmäts.

Demonstrationer ägde rum främst i staden Cuzco och i Quillabamba, huvudstad i provinsen La Convención. Bondedemonstrationerna fick en mycket större betydelse än några andra.

I Cuzco hade indianerna i århundraden lomat mitt i gatan i sin poncho och viskat på *quichua*-språket. De hade aldrig, inte ens när de var berusade, vågat gå upp på trottoaren eller tala *quichua*-språket högt med höguret huvud. De var rädda för *mistis* (icke-indianerna), som var stadens herrar. De undvek myndigheterna eller vem som helst som kunde tvinga dem att arbeta för en spottstyver – eller för ingenting – eller som kunde tvinga dem att sälja de få produkter som de förde med sig från landsbygden till det pris de erbjöds. Sådan tedde sig staden Cuzco för indianerna, som diskriminerades och förödmjukades på gatorna, i affärerna, på torgen och på de allmänna kommunikationsmedlen. Staden betydde också domstolar, advokatkontor, regionfängelset och jordägarens residens, där ofta en bonde, hans fru, eller hans barn var tvungna att utföra obetalt hushållsarbete.

Vid demonstrationerna fick indianerna övertag över vidundret. En anhopning av ponchos på den största plazan, i hjärtat av staden. Estraden vid katedralens pelargång, som dominerar plazan som en talarstol. Lukten av koka och *quichua*-språket som hörs överallt. *Quichua* talat högt och ljudligt, *quichua* som skriks hotfullt och sliter bort århundraden av förtryck.

Marschen nedför huvudgatorna, före och efter mötet. De mäktigas fönster och dörrar som ängsligt smälls igen när massan rycker fram, aggressiv, förolämpande och hotande och på *quichua* skriker sanningar som kvävts av århundraden av kastiliansk spanska. Indianen, herre över plazor och gator, över hela gatan och trottoaren. Det var vad bondedemonstrationerna innebar, vid sidan om det speciella ändamålet med varje demonstration.

På landsbygden hade för övrigt de tjugofyra eller fyråttio timmar långa arbetsnedläggelserna en annan innebörd än i staden. Att jordbruksarbetet stod stilla under så kort tid hade ingen egentlig effekt. Arrendatorn är skyldig att arbeta ett visst antal dagar varje månad åt jordägaren. Normalt förekommer det dagar då han är frånvarande utan att detta påverkar uppfyllandet av hans skyldigheter. Den som drabbas av en arbetsnedläggelse på en eller två dagar är arrendatorn själv, eftersom det för det mesta endast är på hans egna åkrar som arbetet upphör.

Med hänsyn till detta inriktade sig bönderna vid arbetsnedläggelserna på att blockera transporter, verksamheten inom industri och handel etc. över hela provinsen. Allt stod stilla vid dessa aktioner, då bönderna, organiserade i grupper, uppträdde som strejkvakter. Följaktligen lamslogs också jordbruksarbetet helt, men det berodde främst på att bönderna engagerades i aktiviteter på platser som låg långt från deras hem.

Det var vid dessa tillfällen som bönderna starkast kände sin egen makt. T.o.m. underprefekten, den högsta politiska myndigheten i provinsen, var tvungen att stänga sitt kontor. Och privata resor från en plats till en annan kunde endast företas om bönderna gav sin tillåtelse.

Böndernas strejker skiljer sig i ett viktigt avseende från stadsarbetarnas strejker. Strejken i staden betyder, även om den skadar arbetsköparen, också ett avbräck för arbetarna. Ju längre den varar, desto kraftlösare tenderar den i allmänhet att bli, om den inte breddas.

Arbete åt jordägaren befriar arrendatorerna från skyldigheten att betala arrende för de jordbitar som de själva brukar. Detta betyder att strejken (som för att bli kännbar åtminstone måste räkna en månad) endast drabbar jordägaren, medan den gagnar bönderna, därför att den ger dem möjlighet att arbeta på sin egen jord. Om det är någonting som är till förfång för de strejkande, är det den repression som strejken framkallar, inte strejken i sig. Följaktligen var trotskisterna tvungna att kämpa ytterst energiskt för att hävda principen att hela den fackförening som gick i strejk måste vägra att månaderna närmast efter strejken gottgöra jordägaren för arbetsbortfallet. Om principen hade övergivits, skulle strejkens fördelar ha gått förlorade och den skulle ha blivit till förfång för bönderna.

En annan viktig form av massaktion förekom när bönder hade blivit vräkta. Ett viktigt fall var Vega Caboy, en icke fackföreningsansluten arrendator på Aranjuez-haciendan.

Jordägaren, Dalmiro Casafranca, hade inlett den sedvanliga rättsliga processen för att vräka honom och därmed komma i besittning av hans plantager. Som vanligt vann jordägaren målet i domstolen i Cuzco och i högsta domstolen. Vega kom till förbundet i provinsen när han hade tagit del av domen. Enligt lagen hade han inget alternativ. Han var tvungen att överge den "arrenderade" marken.

Byråkraterna i kommunistpartiet intog ståndpunkten att detta borde lära bönderna att inte anlita APRA:s advokater, vilket Vega hade gjort, utan förbundets advokater. Enligt dem kunde, på detta stadium och i ljuset av högsta domstolens beslut, inte någonting göras åt saken.

Vår ståndpunkt var att domen var ett utslag av domstolarnas klasskaraktär, och att domstolarna inte är något annat än ett instrument för utsugarna. Böndernas organisation borde lita till sin egen styrka för att bekämpa beslutet och ordna en jättelik demonstration på Vega Caboys gård samma dag som vräkningen skulle verkställas. Vårt uttalande löd på följande sätt:

Detta är det första kornet på en majscolv som de skulle vilja trösk-a; om vi låter dem lägga beslag på detta korn kommer det att bli mycket lätt för dem att få tag i resten. Många domar av denna typ förbereds mot fackföreningsledare, rättegångar som arrangeras som en form av vedergällning. Om klassfiendens domstolar märker att vi förhåller oss passiva i detta fall, kommer de att uppmuntras att döma till vår nackdel i andra, ledarna kommer att vräkas, fruktan kommer att sprida sig bland bönderna, *gamonales* kommer att inleda nya processer. Men om vi i stället visar en fast motståndsvilja i detta fall och andra som kommer att dyka upp, så kommer de för att upprätthålla lagens och domstolarnas prestige att avhålla sig från att beordra vräkningar. Och *gamonales* kommer att se sig tvingade att överge denna form av repression.

Vi antog en ganska bra resolution – tillräckligt bra för att skrämma de tjänstemän som hade till uppgift att genomföra vräkningen. De började vägra utföra jobbet och förebar olika ursäkter. För första gången i ett sådant här fall kunde man höra *gamonalen* muttra: ”Det finns ingen rättvisa för mig!” Vräkningen inställdes.

I detta fall var blotta hotet om en massdemonstration tillräckligt; i tidigare fall räckte det med mindre delegationer för att hindra vräkningar. Myndigheterna visste att bakom dessa stod tusentals bönder som var redo att stiga fram.

De mest välkända fallen var demonstrationen vid Pachachaca Grande under ledning av kamrat Aniceto Muñoz, som senare anslöt sig till gerillan, och demonstrationerna i Chaupimayo. Vår fackförening beslöt att var och en som hotades av vräkning skulle ignorera domstolens order och använda de pengar som sparats för rättegången till att köpa ett gevär i stället – ”byta advokat”, som kamrat Andrés Gonzales uttryckte det. Han var själv den förste som gjorde ett sådant byte.

Vid sidan av de påtryckningar på domstolarna som utövades genom massdemonstrationerna förekom flera tillfällen när massorna faktiskt befriade fångar. I Chaupimayo befriade de kamrat Fortunato Vargas vid ett tillfälle och mig vid ett annat. Samtliga fackföreningsmedlemmar marscherade om natten, i första fallet till polisstationen, där Vargas satt inspärrad, i det andra till stora landsvägen, där de hejdade och genomsökte alla fordon som passerade, inbegripet det i vilket jag transporterades.

Hela tiden förklarade vi för bönderna att vi kunde komma i besittning av jorden endast genom att lita till vår egen styrka. Och att vi måste möta fienden med vapen, tills vi kunde krossa utsugarnas regering och ersätta den med en arbetar- och bonderegering. Kommunistpartiet sade naturligtvis ingenting sådant, utan krävde en jordreforms lag och tassade omkring i korridorerna hos de lagstiftare som stod ”på arbetarnas sida” och hoppades att de skulle stifta en sådan lag.

När vi insåg att en långvarig strejk i själva verket skulle bryta ner det etablerade mönstret för äganderättsförhållandena i området, försökte vi åstadkomma en utdragen och allmän strejk. I detta syfte gjorde vi en ny och kraftig påstötning om vårt gamla förslag om en enhetlig kravlista. Men denna gång var det underförstått att ett avslag på kraven skulle bli signalen till en långvarig generalstrejk.

Det var helt osannolikt att den uppsättning av krav som vi kom med skulle godtas. Vi utgick ifrån rent juridiska överväganden; vi tog med i beräkningen det löjligt låga pris som *gamonales* hade betalat för jordarna i skogsområdet (jag tror det var tio cent per hektar). Eftersom jordägarna inte hade bidragit ett dugg till förbättringen av de av bönderna arrenderade jordarna, som från början var jungfrulig mark till hälften bestående av *selva*, och eftersom vägbyggena inte heller hade kostat dem något, var det pris vi erbjöd oss att betala

praktiskt taget att betrakta som en gåva. (Om jag minns rätt var det tjugo–fyrtio peruanska dollar i arrendeavgift per år och hektar; det varierade beroende på jordens produktivitet.)

Det är sant att med hänsyn till de borgerliga lagarna var det pris vi enligt detta resonemang erbjöd för högt. Icke desto mindre kunde man utgå från att det skulle ge *gamonales* hjärtattacker och att det var oacceptabelt för regeringen.

Samtidigt satte vi igång med en insamling i full skala för att kunna bekosta en propagandakampanj över hela landet till förmån för vårt förslag – en propaganda som skulle ha hjälpt oss att bredda rörelsen.

Till en början vann vi gehör för våra planer, som helt enkelt tog kommunistpartiet på sängen. Jag utsågs t.o.m. till medlem av den kommission som skulle åka till Lima. Kommunistpartiet kunde emellertid inte acceptera så vittgående åtgärder; det skulle innebära ett enormt steg framåt mot revolutionen. Den stalinistiska byråkratin samlade alla sina krafter: FTC-ledarna, de juridiska rådgivarna och även vissa element bland studenterna vände upp och ned på La Convención för att stoppa den enhetliga kravlistan och mitt deltagande i kommissionen.

De upprepade sina gamla vanliga argument: trotskisterna ställde oacceptabla krav och föreslog en nationell kampanj som var en provokation till gagn för *gamonales* och imperialisterna. Och det var häpnadsväckande att Hugo Blanco, ”den välkände internationelle provokatören i imperialismens sold”, skulle tillåtas att kvarstå i förbundet.

Avsaknaden av ett organiserat trotskistiskt parti gjorde sig åter igen påmind. Den ursprungliga kravlistan drogs tillbaka för att bereda väg för en ”acceptabel” kravlista; sammansättningen av kommissionen ändrades så att den skulle passa den byråkratiska tågordningen och massdemonstrationer inte kunna komma i fråga. Advokaterna erbjöd sig generöst att arbeta gratis för att utarbeta och driva kraven och försäkrade att den massiva insamlingskampanj som hade planerats därför var onödig.

Och så började den enhetliga kravlistan den byråkratiska vandring som reformisterna värderar så högt. Som språngbräda för en generalstrejk och som ett medel för att bredda rörelsen var den utmönstrad.

Icke desto mindre blev bönderna dag för dag mer kampvilliga, och vi väntade bara på ett gynnsamt tillfälle att direkt föreslå en generalstrejk. Olyckligtvis var svårigheterna att göra propaganda och utvidga rörelsen mycket stora.

Massakern på tjugotvå bönder i Pasco erbjöd en möjlighet. Tack vare påtryckningar från Lucho Zapata (en av den peruanska revolutionens hjältar, som 1965 deltog i en av ELN:s gerillaförband, anförd av Javier Heraud) och andra medlemmar i FIR anordnade FTC en demonstration i Cuzco, där man ställde tre krav: de jordar som Cerro de Pasco Copper Corporation (ett yankee-företag som hade roffat åt sig kommunala jordar i olika departement i landets centrala delar) hade lagt beslag på skulle återlämnas till bönderna i Pasco, de polismän som hade begått mordet skulle bestraffas och de mördade böndernas familjer skulle få gottgörelse.

Vi återopade också dessa tre punkter när vi kallade till en generalstrejk på obestämd tid i La Convención och Lares dalar. Förbundets generalförsamling i provinsen rekommenderade strejk. De lokala byråkraterna visste inte hur de skulle ställa sig till de krav på vilka vi baserade uppmaningen till strejk. Det var samma krav som hade accepterats utan större invändningar högre upp i hierarkin när det gällde en demonstration. Det var en sak att föra fram dem vid en demonstration, men det var en helt annan sak att lägga dem till grund för en generalstrejk.

I två månader genomfördes generalstrejken framgångsrikt av bönderna i dalarna. Vi insåg att den djupare sett skulle fungera som en kil i det rådande ägandesystemet och vi visste att regeringen till slut skulle tvingas att tillgripa väpnad repression. Vi förklarade detta för bönderna och påpekade för dem nödvändigheten att förbereda väpnat motstånd mot attacken.

Kommunistpartiet begagnade sig av situationen till att föreslå att strejken skulle läggas ned med hänsyn till faran för repression. Deras förslag antogs. Vi lyckades emellertid få igenom ett förslag som stödde den princip som vi hade försvarat vid tidigare strejker, nämligen att strejken skulle upphöra bara på de haciendor som samtyckte till att erkänna de två strejkmånaderna som inarbetad tid (dvs. ägarna skulle inte gottgöras). Många haciendor vägrade acceptera detta och strejkerna där fortsatte. Naturligtvis fortsatte strejken också i de fall där fackföreningarna hade sina egna särskilda missnöjesanledningar.

Mycket senare, när jag redan utsattes för förföljelse, utlystes åter en generalstrejk med anledning av att regeringen avskaffade den lag som låg till grund för 1962 års jordreform. Den strejken har fortsatt fram till i dag. Orsaken till att den inte har slagits ner är utan tvivel att myndigheterna fruktar att den väpnade kamp, som framträdde i sin linda i La Convención, skulle kunna komma att omvandlas till en masskamp.

Fram till i dag har regeringen i allmänhet accepterat situationen som ett faktum. Den föredrar att försöka lösa problemen med hjälp av de jordreformslagar som innebär att böndernas innehav av arrenderad och underarrenderad jord skall legaliseras, förutsatt att de är villiga att betala för marken. Ännu har de flesta bönderna i La Convención och Lares vägrat betala. Och angående denna fråga är resolutionerna från deras senaste kongress eftertryckliga.

Böndernas öde i La Convención och i hela departementet kommer att bli alla peruanska bönders öde.

5. Dubbelmakt

Med hänsyn till okunnigheten om vårt begrepp dubbelmakt och de felaktiga tolkningarna av det, även inom vänstern, känner vi oss nödsakade att återge några texter som Trotskij har skrivit om det. På frågan: Vilken är dubbelmaktens sanna väsen? svarar Trotskij så här:

Antagonistiska klasser finns i alla samhällen, och en klass som saknar makt försöker ofrånkomligen att i viss utsträckning vrida regeringens inriktning till sin egen fördel. Men detta innebär inte att två eller flera makter härskar i samhället. En politisk strukturs egenart bestäms direkt av de förtryckta klassernas förhållande till den härskande klassen. En enda regering, det nödvändiga villkoret för varje regims stabilitet, bibehålls så länge den härskande klassen lyckas överföra sina ekonomiska och politiska former på samhället som helhet och få dem att bli de enda möjliga formerna.(1)

Trotskij hävdar bestämt att två makters samtidiga existens inte alltid innebär dubbelmakt. Han anför som exempel junkrarna och bourgeoisien i Preussen; vi kan hänvisa till fallet med *gamonales* och bourgeoisien i Peru, om vilket kan sägas: ”hur skarpa konflikterna mellan de berörda makterna tidvis än må vara [så har de] en gemensam social bas, därför hotar deras sammandrabbningar inte att splittra statsapparaten. En dubbelmaktensregim uppstår endast ur oförsonliga klasskonflikter, och är därför bara möjlig i en revolutionär epok och utgör en av dess fundamentala beståndsdelar.”

Han fortsätter:

Revolutionens politiska mekanism består i att makten överförs från en klass till en annan. Den våldsamma omstörtningen genomförs vanligen under en kort tidsperiod. Men ingen historisk klass lyfter sig själv från positionen som subjekt till en härskarposition över en natt, om det så är en revolutionsnatten. Den måste redan i revolutionens inledningsskede ha intagit en mycket självständig attityd gentemot den officiellt härskande klassen; än mer den måste på sig själv ha fokuserat mellanliggande skikts och klassers förhoppningar, missnöjda med det rådande tillståndet,

men inte kapabla att spela en självständig roll. De historiska förberedelserna för en revolution framkallar under den förrevolutionära perioden en situation i vilken den klass som har till uppgift att förverkliga det nya samhällssystemet, men ännu inte behärskar landet, verkligen har samlat en betydande del av statsmakten i sina händer, medan regeringens officiella apparat ännu befinner sig i de gamla herrarnas händer. Detta är den inledande dubbelmakten i varje revolution.

Och vidare:

Detta dubbelvälde förutsätter inte – allmänt sett utesluter det rent av – möjligheten av maktens uppdelning i två likvärdiga halvor, eller rent av någon formell jämvikt av krafter överhuvud. Detta är inte ett konstitutionellt, utan ett revolutionärt faktum. Det betyder att förintandet av den sociala jämvikten redan splittrat statens överbyggnad. Det uppstår där de antagonistiska klasserna var för sig redan förlitar sig på i grunden oförenliga regeringsorganisationer – den ena utlevad, den andra i vardande – som törnar emot varandra vid varje steg inom regerandets sfär. Den grad av makt som var och en av de kämpande klasserna kan uppvisa i ett sådant läge bestäms av styrkeförhållandena under kampens gång.

På ett annat ställe visar Trotskij att även om de båda parterna strävar efter att upprätthålla dubbelmakten ... ”Men ändå kommer detta systemet oundvikligen att explodera”. I inbördeskriget framträder dubbelmakten på det territoriella planet och kommer därför till sitt tydligaste uttryck. Efter att ha försäkrat sig om och befast sina egna områden kämpar var och en av makterna om resten av territoriet. Ofta tar sig dubbelmakten uttryck i att de två kämpande makterna omväxlande invaderar området tills en av dem slutgiltigt installerat sig.

Som exempel på dubbelmakt tar Trotskij den engelska revolutionen på 1600-talet, den franska revolutionen 1789 och Pariskommunen. I den ryska revolutionsprocessen pekar han på två fall av dubbelmakt:

Den ryska bourgeoisien, som kämpat mot och samarbetat med Rasputinbyråkratin, hade stärkt sin politiska ställning enormt under kriget. Genom att utnyttja tsarismens nederlag hade den via land- (zemstvo) och stadsföreningarna (duma) och de militärindustriella kommittéerna samlat en enastående makt i sina händer. Den kunde självständigt förfoga över enorma statsresurser och var till sitt väsen en parallellregering. Under kriget klagade tsarens ministrar över att furst Lvov försåg armén med förnödenheter, livnärde den, gav den läkemedel och till och med ordnade rakstugor åt soldaterna. ”Antingen måste vi sätta stopp för det här, eller lägga hela makten i hans händer”, sade minister Krivosjein 1915. Han anade aldrig att Lvov halvannat år efteråt skulle mottaga ’hela makten’ – men inte från tsaren, utan från Kerenskij, Tjcheidze och Suchanov. Men när han väl mottagit den, inleddes dagen därpå ett nytt dubbelvälde: vid sidan av gårdagens liberala halvregering – idag formellt legaliserad – uppstod en inofficiell men så mycket mer verklig regering ur de arbetande massorna i form av sovjeter. Från detta ögonblick började den ryska revolutionen att växa till en händelse av världshistorisk betydelse.

Sedan fortsätter Trotskij med en mera detaljerad utläggning om dubbelmakten under den ryska revolutionen och som avslutning på kapitlet ger han, efter att ha nämnt Tyskland, en mera allmänt teoretisk sammanfattning av resonemanget:

Motsäger det här fenomenet med dubbelmakt – som man inte insett vidden av ännu – den marxistiska teorin om staten, som betraktar regeringen som den härskande klassens exekutiv-komité [verkställande utskott]? Det är samma sak som att fråga: Motsäger prisernas upp- och nedgångar under påverkan av tillgång och efterfrågan arbetsvärdeläran? Motsäger en kvinnas självuppoffrande beskydd av sin avkomma teorin om kampen för tillvaron? Nej, i dessa fenomen har vi en mer komplicerad kombination av samma lagar. Om staten är en organisation för klassvälde, och en revolution är störtandet av den härskande klassen, då måste nödvändigtvis överförandet av makten från den ena klassen till en annan skapa motsägelsefulla tillstånd inom staten, och först av allt dubbelmaktens form. Förhållandet mellan klasskrafterna är inte en matematisk kvantitet som tillåter ett överslag *a priori*. När den gamla regimen slungats ur ett jämviktstillstånd, kan ett nytt styrkeförhållande bara etableras som resultat av avgörande genom strid. Det är vad revolutionen innebär.

Det kan tyckas som om denna teoretiska undersökning lett oss bort från 1917 års händelser. I verkligheten leder den rätt in i dess kärna. Det var just kring detta problem med dubbelmakt som partiernas och klassernas dramatiska kamp rörde sig. Bara från teorins höjd är det möjligt att fullständigt observera och förstå den på rätt sätt.

Med vetskap om vad Trotskij sagt måste alla som vill låta påskina att vi använder dubbelmaktens *metod* antas ha oärliga avsikter. Vi har aldrig uppfattat dubbelmakten som en metod utan som ett *tillstånd*, en situation som uppstår under klasskampens gång. Den uppstår och inträffar i alla revolutionära processer; den inträffade i Kina, på Kuba och den återfinns nu i Vietnam (för närvarande demonstreras den t.o.m. formellt av de två regeringar som står emot varandra i Sydvietnam). Det är därför inte en metod utan en situation.

En annan misstolkning(2) är att vi försöker åstadkomma dubbelmakt. Varken vi eller fienden försöker detta. Den härskande klassen vill vara den enda makten, revolutionärerna strävar att fullständigt krossa denna makt och ersätta den med arbetarnas makt.

Att tillskriva trotskismen något slags teori för fredlig samexistens innebär ett förtal som faller på sin egen orimlighet. Av alla riktningar har trotskismen varit den som mest orubbligt och konsekvent har bekämpat varje form av detta fenomen. Det är otänkbart på den internationella nivån och det skulle helt enkelt vara enfaldigt att eftersträva det på den lokala nivån. Om vi inte tror på socialism i ett land, så tror vi så mycket mindre på socialism i en provins eller något liknande.

Det är också bara förtal när man hävdar att vi ser fram emot eller t.o.m. tar möjligheten av att stabilisera en sådan situation med i beräkningen. Som Trotskij påpekar i kapitlet om dubbelmakt: *"På grund av själv sin natur kan ett sådant sakernas tillstånd inte vara stabilt ... Men ändå kommer detta systemet oundvikligen att explodera."*

Många av de ståndpunkter i fråga om La Convención och Cuzco som vi intog snabbt och utan tillräckliga förberedelser baserade sig just på vår klara insikt om att "detta tillstånd kan inte bestå". Bankexpropriationerna gjordes inte för att situationen skulle "stabiliseras", utan för att vi skulle få pengar till vapen för revolutionen. I juli eller augusti 1962 skrev jag till några kamrater och förklarade att den rådande situationen inte skulle räcka mer än sex månader. Varför övergick vi till gerillakrigföring utan tillräckliga förberedelser? Just av den orsaken! Därför att vi visste att det ögonblick hade kommit då de skulle ta itu med Chaupimayo och krossa oss om vi inte gjorde ett beslutsamt drag.

Det är helt klart att i Peru kommer dubbelmakten i nationell skala inte att gälla bourgeoisieens makt och böndernas, utan borgarmakten och proletariats makt. Det är hos proletariats som "mellanliggande skikt och klassers förhoppningar, missnöjda med det rådande tillståndet, men inte kapabla att spela en självständig roll" är koncentrerade.

Men detta motsäger inte den lokala utvecklingen. Inom ramen för denna utvecklade sig embryot till en delning av makten mellan den borgerliga regeringen och icke-proletära delar av befolkningen – i många områden finns det praktiskt taget inget proletariat. Det är i detta sammanhang vi talar om uppkomsten av dubbelmakt i La Convención och Cuzco.

På landsbygden har den makt som erövrats av arbetare som kämpar mot utsugarnas makt en klarare, mera formell karaktär än i staden.

Man måste komma ihåg att haciendan är en halvfeodal företeelse: *gamonalen* är inte bara chef och ägare av produktionsmedlen, han är den som mer eller mindre direkt tillsätter domare och ämbetsmän, liksom han tillsätter skollärare och stänger skolor. I stort sett ersätter han också de lokala myndigheterna i deras funktioner: han upprätthåller själv lag och ordning. Han kan lägga ner butiker eller monopolisera dem.

Kort sagt, han är i det närmaste en feodalherre. Makten är klart koncentrerad till honom, till skillnad från situationen i städerna där – även om makten fortfarande ligger i utsugarnas händer – systemet är mera sammansatt och sambanden dunkla och maskerade.

Under dessa omständigheter har böndernas framgångar med att organisera sig själva i kampen för bättre arbetsförhållanden också medfört att de faktiskt har lyckats rubba jordägarens makt i andra avseenden.

Det är inte ens nödvändigt att förklara för organiserade bönder att de inte får springa till fienden för att få rättvisa skipad, om det uppstår konflikter bland dem själva. De lokala myndigheternas partiskhet är så uppenbar att också de gradvis berövas sina funktioner.

Kommunalt beslutsfattande återinförs eller förstärks i alla avseenden: den lokala rättsskipningen, offentliga arbeten, undervisningen, hälsovården och handeln. Den ömsesidiga hjälpen i jordbruket utvidgas.

Vi har förut sagt att ”en av orsakerna (till bondefackföreningarnas framväxt som maktorgan) är att bönderna arbetar och bor inom samma geografiska enhet, som också är skådeplatsen för medlemmarnas aktivitet. Detta är ett fundamentalt drag hos bondefackföreningarna som skiljer dem från fackföreningarna i industrin.

Bönderna i en fackförening knyts samman inte bara genom *gamonales* direkta utsugning eller direkta missbruk, utan också genom gemensamma intressen, t.ex. kampen mot utsugningen och myndigheternas maktmissbruk och partiskhet, arbetet med att bygga och förbättra vägar, kanaler och stängsel samt förbättra produktionsmetoderna, kampen mot sjukdomar”.

I själva verket utgör bönderna på en hacienda en kommun (i ordets verkliga mening, inte bara i den inskränkta peruanska betydelsen av ordet *ayllu*). Denna kommun har från att ha styrts nästan uteslutande av jordägaren allt mer kommit att styras kollektivt – dvs. bondedemokratiskt.

Naturligtvis är inte denna process fullbordad. Den kan bara fullbordas genom revolution. Men också tillkomsten av en bondefackförening är ett enormt steg framåt i alla avseenden.

Redan när den bildas har bondeorganisationen ett djupare, mera omfattande, mera politiskt syfte än arbetarfackföreningen.

Vi har nu talat om fackföreningen på en hacienda. I bygemenskapen eller *ayllun* är processen mera sammansatt därför att bygemenskapen teoretiskt har vissa demokratiska rättigheter som emellertid i praktiken endast delvis eller inte alls har förverkligats. Ibland är den kommunala organismen så korrumpad att det är nödvändigt att skapa en ny organisation som kan bli bärare av klasskampen (som i Ongoy). Ibland omvandlas den existerande kommunala organismen själv till ett kampinstrument (som i Pasco).

Vi anför här några exempel på vad som skett i sådana fall där bönderna har erövrat makt i Chaupimayo eller på andra ställen. I Chaupimayo gjorde vi oss själva till ägare av jorden:

Bönderna behöll äganderätten till den jord de brukade för egen användning och för vilken de var skyldiga att betala arrende i form av obetalt arbete åt jordägaren.

Jordägarens åkrar och byggnader blev fackföreningens kollektiva egendom.

Utdelning av obrukad mark till alla som ville bruka den inleddes.

Dessa åtgärder spreds helt eller delvis till andra fackföreningar och formaliserades eller tillskyndades genom den jordreforms lag som jag från mitt gömställe utfärdade i egenskap av sekreterare för jordreformen i Böndernas förbund i departementet Cuzco.

Vi utnämnde formellt domare som skulle ersätta de borgerliga myndigheterna (mot deras utslag kunde man appellera till generalförsamlingen).

Polisen såg vi mycket sällan till, men den kommunicerade med fackföreningen och förvarnade på ett tillbörligt sätt, t.ex.: ”Vi har order att arrestera den och den, vi tänker komma den och den dagen. För att bespara oss olägenheter, var vänlig och se till att ovannämnda personer inte är hemma.”

Man bör inse att de handlade på detta sätt därför att de fruktade att vi skulle attackera dem, och vi attackerade dem inte därför att vi inte var tillräckligt starka att ta konsekvenserna.

När en bonde som inte var medlem av fackföreningen kom till polisen i distriktet med klagomål mot någon från Chaupimayo, brukade de be honom att vända sig till fackföreningen eller att komma tillbaka till polisstationen med ett tillstånd som undertecknats av vår fackförening och som bemyndigade dem att ta itu med saken.

Vi byggde själva våra skolor och betalade lärarnas löner (de anställdes av oss och anställningen bekräftades av utbildningsministeriet). De offentliga arbetena handhades av fackföreningen, som avgjorde deras prioritet.

Allt detta backades naturligtvis upp av en liten väpnad styrka, den framväxande bondemilisen.

Den stigande medvetenhetsnivån

I egenskap av trotskister hade vi inga svårigheter att förstå att en dubbelmakt höll på att utveckla sig och att det var vår plikt att göra massorna medvetna om det. Vi utnyttjade maximalt varje steg vi tog, varje framgång som vi hade som ett medel att undervisa massorna och höja deras medvetande om sin egen makt.

Vi underlät t.ex. aldrig att förklara att stormötena var vårt parlament, i motsats till det borgerliga parlamentet, vars sammansättning bönderna inte ens hade möjlighet att påverka, eftersom den överväldigande majoriteten var illiterat och följaktligen inte kunde rösta.

Vi förklarade naturligtvis att respekten för de lagar som antogs av vårt ”parlament” upprätthölls endast tack vare den makt vi hade, inte på grund av deras ”legalitet”. Vi förklarade att vi faktiskt hade antagit en lag mot vräkningar och att vi var fullt kapabla att garantera att den tillämpades.

Vid arbetsnedläggelserna (böndernas arbetsnedläggelser innebar blockad av transporter, kommersiella och industriella aktiviteter osv. i hela provinsen) och vid demonstrationerna framträdde böndernas makt tydligare och vi förklarade då att beslutet om arbetsnedläggelse innebar ett påbud om blockad utfärdat av bönderna och att om den blev framgångsrik var det därför att vi hade styrkan att genomdriva den, oavsett om borgarmakten förklarade att den var olaglig.

Vid ett tillfälle under en arbetsnedläggelse ville en köpman bege sig från Quillabamba. En grupp strejkvakter blockerade vägen för honom och upplyste honom om att han måste ha ett pass som var undertecknat av rätt instans. Köpmannen återvände med ett pass som undertecknats av underprefekten. Strejkvakterna förklarade då att rätt instans under arbetsnedläggelser inte var underprefekten, utan den strejkkommitté som valts av bönderna. Med tillbakahållen vrede var köpmannen tvungen att anhålla om min signatur eftersom jag var ordförande i strejkkommittén. Även om det inte var förbjudet att förflytta sig till fots hade strejkvakterna intagit denna ståndpunkt för att förödmjuka den mäktige köpmannen som tidigare visat att vi var honom särskilt förhatliga.

Efter hand gjorde vi varje yttring av böndernas makt mera formell och uttrycklig.

1962 inställde militärjuntan både militär- och studentparaderna över hela Peru. De brukade äga rum varje år på nationaldagen (den 28 juli, självständighetsdagen). I Chaupimayo genomförde vi bägge ceremonierna med alla formaliteter som tillfället krävde. Vi höll tal och förklarade att den armé som denna dag paraderade i realiteten var den enda sanna peruanska armén och att även om vår fackliga försvarsbrigad var svag utgjorde den fröet till vad som en gång skulle bli folkets armé, arbetarnas och böndernas armé, Perus verkliga armé.

Den lokala rättsskipningen, som tidigare hade skötts av protokollsekreteraren, lades i händerna på särskilt utnämnda domare (mot vilkas beslut man naturligtvis även i fortsättningen kunde appellera till generalförsamlingen).

På den kvällsskola som fungerade under det sista stadiet i Chaupimayo och som (till skillnad från dagskolan) inte hade något med det officiella undervisningsprogrammet att göra, fick man lära sig följande definitioner i kursen i samhällslära: *Parlament (bestående av deputerade och senatorer)* – ett konglomerat av lakejer som tillsatts av *gamonales* och kapitalisterna för att anta lagar som främjar de rikas utsugning av de fattiga.

Polis – en väpnad organisation vars uppgift är att begå våldsdåd mot folket till förmån för de rika.

Försvarssekreterare – bondefackföreningens krigsminister med ansvar för dess försvar i alla avseenden och i överensstämmelse med dess styrka, från legalt försvar inom ramen för den borgerliga lagen till väpnat försvar och kamp för att erövra makten åt arbetare och bönder.

Alla kurser i samhällslära, historia osv. hade denna karaktär.

De ”dekret” som vi utfärdade (jordreformslagen och andra) är också från denna period, och de som var viktiga utfärdades med alla erforderliga formaliteter.

Alla sådana metoder som vi använde för att i massorna ingjuta en medvetenhet om den oförsonliga antagonismen mellan klasserna, mellan utsugare och utsugna, har utsatts för den märkligaste kritik. Det har sagts att våra ”dekret” är ett tecken på att vi övervärderade vår styrka. Man har då inte förstått att de tjänade som instrument för att höja medvetenheten och att de i praktiken breddade kampen. (Uppmuntrade av jordreformslagen, som vi distribuerade i form av flygblad, började bönder i andra områden att ta jorden i besittning.)

Samma kritiker anklagar oss för att ha verkat för samexistens med den borgerliga regimen. Hur mycket vi än demonstrerade, höjde medvetenheten om och gav uttryck för den dödliga antagonismen mellan klasserna, så gjorde vi det bara för att åstadkomma ”samexistens”!

Den dubbelmakt som utvecklades i La Convención och Lares och i andra delar av departementet Cuzco var mest uttalad i Chaupimayo, Santa Rosa (efter nedgången för apristerna, APRA:s anhängare) och Paltaybamba (efter brytningen med den fackförening som leddes av Herrera, en stalinist som var lierad med jordägarna). Jordägaren i Paltaybamba beordrades att lämna ifrån sig sina nycklar och försvinna till ett annat område. Han var tvungen att lyda och överlämnade sitt hus och sin egendom, sina åkrar och sina maskinella installationer till fackföreningen, som socialiserade dem och använde dem kollektivt.

I detta område kunde man höra de urgamla bojorna rassla när de kastades av. Luften blev ren, gemensam och lätt att andas. Vattnet, jorden och odlingarna fick sina verkliga mått och blev i djupare mening ett komplement till människan.

Sammanhållningen i generalförsamlingen var sådan att alla idéer om styrande och styrda förlorade sin mening, ty där gav de anspråkslösaste åsikter upphov till beslut av enorm betydelse, tänkandet hos varje individ framstod som en oskiljaktig del av en enda, väldig, mäktig, kollektiv själ. Vi är övertygade om att dubbelmakt existerar.

6. Frågan om väpnad kamp och putschism

Under de dystra perioder då den revolutionära verksamheten konfronterats med stalinism och andra slag av reformistisk opportunist, har trotskismen varit tvungen att försvara den marxist-leninistiska uppfattningen att det är otänkbart att utsugarna skulle lämna ifrån sig makten utan kamp. En fredlig övergång till socialismen är inte möjlig. De förtrycktas väpnade kamp mot förtryckarna är en oundviklig revolutionär fas.

På allra senaste tid har vi varit tvungna att bekämpa ultravänstern, för vilken revolutionen är synonym med gerillakrig utkämpat från ett eller flera *focos*.⁽¹⁾ I Peru har flera castristiska grupper bildats, och maoisterna kombinerar denna ståndpunkt med stalinistisk opportunist.

Vi trotskister vet att väpnad kamp är en nödvändig fas i revolutionen, men den är endast det – en fas. Den revolutionära kampen är en process genom vilken massorna förbättrar sin organisation, ökar sin medvetenhet och utvecklar sina kampformer under ledning av ett medvetet avantgarde, det revolutionära partiet.

Massorna föredrar naturligtvis att lösa konflikter med fredliga metoder. Under utvecklingens gång börjar de förstå att utsugarna inte kommer att gå dem till mötes och att de kommer att svara på deras krav med våldsåtgärder. Först då inser massorna behovet av att möta förtryckarnas våld med sitt eget våld.

När det våld som utsugarna utövar ställs mot de utsugnas våld, som framkallats av utsugarnas våld, uppkommer oundvikligen väpnad kamp.

Vi kan inte förutsäga vilken form den väpnade kampen kommer att ta eller vid vilken tidpunkt den kommer att börja. I Ryssland började inbördeskriget efter maktövertagandet och i stort bedrevs det inte som gerillakrig. På Kuba kom den väpnade kampen först, också ledd av ett parti, men utan kamporganisationer bland massorna. Den började i form av ett gerillakrig bedrivet från ett *foco*.

I båda fallen växte den emellertid fram efter det att massorna hade kommit att inse att väpnad kamp var den enda lösningen. Jag betonar massornas roll därför att det är denna faktor som ultravänstern inte förstår. Där tror man att vad som är nödvändigt är att *vi*, revolutionärerna, förstår att revolutionen måste använda våld.

På Kuba var det Batista som med sitt brutala tyranni övertygade massorna om att alla lagliga vägar var stängda för dem. När gerilla-focon uppstod insåg folket att den erbjöd den enda möjligheten till befrielse.

I länder som Peru återstår för massorna fortfarande en lång rad handlingsmöjligheter vid sidan av väpnad kamp. När massorna utnyttjar dessa möjligheter till det yttersta kommer regeringen att se sig tvingad att kasta sin legalistiska mask och ohöjlt använda våld till försvar för utsugningssystemet. Först då kommer massorna att förstå att det inte finns något alternativ till den väpnade kampen.

Om kamrat Fidel Castro, denna framstående gerillakrigare, tror att det i Peru är möjligt att nå socialismen utan att krossa den nuvarande regeringen med vapenmakt, hur kan då de peruanska castristerna inbilla sig att massorna med sin låga politiska medvetenhet redan har gett upp hoppet om att lösa konflikter med metoder som inte inbegriper våld?

Det är nödvändigt att poängtera att när vi talar om metoder som inte inbegriper våld, menar vi inte bara legala metoder, utan också ”illegala” mobiliseringar som fienden fortfarande finner sig i och ännu inte möter med våld. Det gäller t.ex. sådana fall som när fabriksarbetare går i olaglig strejk. Även om en isolerad strejk slås ned har arbetarna ännu inte haft någon erfarenhet av mera utvidgade strejker. På grund av att det fortfarande tycks dem möjligt att uppnå eftergifter med sådana metoder kommer de inte att välja den väpnade kampen. Det är

också fallet med bönderna i La Convención för närvarande och med några bygemenskaper på sierran som erövrat jord genom ”illegala” massmobiliseringar som regeringen inte vågat undertrycka med väpnat våld just på grund av fruktan för reaktionen. Det är trångsynt att tro att dessa människor kommer att välja väpnad kamp utan att känna sig tvingade till det av omständigheterna.

Det är mycket möjligt att gerillakrig kommer att bli en av den väpnade kampens former i Peru. Men vi kan inte uttala oss om huruvida det kommer att bli den huvudsakliga formen. Det tycks oss som ju bredare, mera enhetlig och mindre spontan rörelsen är, desto större blir behovet av relativt stabila miliser, både i staden och på landet.

I vårt fall var det just isoleringen som tvingade oss att övergå från milis till gerilla.

Det är också angeläget att klargöra att vi inte är principiella motståndare till gerillakrig, men vi är förvisso emot att man använder det på ett artificiellt sätt, utanför sitt sammanhang. Vi tror att gerillor kommer att uppstå på i stort sett samma sätt som vår gjorde det, dvs. som ett resultat av böndernas politiska mognad inom ett begränsat område. Om vår verksamhet inriktas på att utveckla massornas politiska medvetenhet finns det inga skäl att hemfalla åt artificiella gerillaaktiviteter. Det är troligt att om vi skulle behöva tillgripa sådana medel, så kommer det att röra sig om undantag från regeln.

Kort sagt, för oss trotskister är gerillakrig en taktik som kan användas i ett speciellt land under speciella omständigheter, men det är inte en strategi.

Miliser i La Convención och Lares

I La Convención började vi, så snart fackföreningsverksamheten hade skjutit fart, att propagera för väpnad kamp, till att börja med hos avantgardet och sedan försiktigt och gradvis bland massorna. Ämnet behandlades grundligt men informellt. I detta syfte begagnade vi oss av det förhållande att minnet av *montoneros* ännu levde kvar. Det var grupper av beväpnade civila som under det förra och i början av detta århundrade anlätades av vissa lokala despoter som låg i strid med varandra. Ofta tog jordägaren bönderna i sin tjänst som *montoneros*, och detta hade bönderna inte glömt. Vi brukade säga att om det var nödvändigt skulle bönderna bli tvungna att använda *montoneros* till sitt försvar. Senare, efter det att de kubanska bönderna hade erövrat sin jord, tjänade blotta omnämmandet av det kubanska exemplet som propaganda för väpnad kamp. (Vid ett tillfälle försökte stalinisterna få mig utesluten ur FTC på grund av denna propaganda. Deras manöver misslyckades och i debatten framkom ytterligare argument för väpnad kamp.)

En del bönder i avantgardet började skaffa sig vapen och förebar att ett vapen var den bästa advokaten. I Chaupimayo började vi öva målskjutning med både kvinnor och män. Eftersom det var ovanligt att kvinnor jagade, räckte det att visa upp ett fotografi av en bondkvinna från vårt område med en karbin i handen för att liva upp modet hos bönderna i andra fackföreningar.

En av arbetsnedläggelserna bidrog starkt till att höja böndernas medvetenhet i fråga om väpnad kamp. Chaupimayos fackförening anvisades Huiro-området. (Jag deltog inte eftersom jag då var ordförande i strejkkommittén i Quillabamba.) Chaupimayo agerade med sedvanlig energi i Huiro. En av *gamonales* ilsknade till och gav sig ut med vapen i hand mot bönderna. Efter att ha avvärjt jordägarens attack kunde bönderna avvärja honom. När Chaupimayofolket återvänt till sin hemort inträffade ännu en incident, denna gång med en polis i Santa Huascarán. Resultatet blev detsamma – bönderna lade beslag på vapnet.

De återvände jublande och triumferande. Sekreteraren i kvinnofronten, en militant kamrat, hade polismannens mössa på huvudet och hans gevär slängt över axeln.

När jag återförenades med mina kamrater efter återkomsten från Quillabamba drog vi fördel av dessa incidenter för att arrangera ett möte för ideologisk skolning. Vi påpekade händelsernas symboliska karaktär: ”Detta är vad det peruanska folket kommer att göra i framtiden – slita vapnen ur förtryckarnas och deras lakejers händer – det kommer främst att bli på det sättet som vi skaffar oss vapen.”

Stalinisterna i förbundet var starka och deras påtryckningar tvingade oss att återlämna polismannens vapen för att undvika allvarliga repressalier. Vi har ännu inte lämnat tillbaka *gamonalens* vapen.

I varje fall hade vi god hjälp av dessa symboliska händelser i propagandan för väpnad kamp.

När klassmotsättningarna skärptes började vi sätta igång regelrätt gerillaträning i Chaupimayo, assisterade av avancerade arbetare från andra fackföreningar. Chaupimayo fick en milis, även om vi undvek att ge den en formell karaktär på grund av den stalinistiska oppositionen, som hänvisade till den låga medvetenhetsnivån i andra fackföreningar.

FIR tog upp frågan om förbundet i provinsen formellt skulle ge sitt samtycke till att Fackföreningens försvarsbrigad organiserades. Vi försökte få detta krav accepterat och förklarade att det var motiverat med tanke på generalstrejken. Vi fick emellertid inte som vi ville, och stalinisterna lyckades genomdriva att strejken skulle avlysas.

Senare började jordägarna i trakten, skrämde av Laresböndernas kampvilja, att gå omkring beväpnade och uppträda hotfullt mot bönderna. (Bland annat gjorde man två misslyckade försök att beröva mig livet när jag reste runt mellan fackföreningarna i området.) Bönderna i Lares protesterade hos förbundet i provinsen, som uppmanade dem att gå till polisen. Vi väntade lugnt på att bönderna skulle få komma underfund med vad det innebar, övertygade om att våra krav därefter skulle vinna ännu mera anklang. Bönderna i Lares återvände indignerade till förbundet och rapporterade att polisen hade sagt dem att jordägarna hade rätt att bära vapen och att skjuta bönder i självförsvar. Hänvändelser till andra myndigheter gav liknande resultat.

Det var vad vi hade väntat oss skulle hända. Vi förklarade att om jordägarna var beväpnade och hotade bönderna och om polisen, som också var beväpnad, avgjort stod på jordägarnas sida, så var den enda utvägen för bönderna att beväpna sig själva.

Stalinisterna befann sig på defensiven. De hävdade att det fanns risk för att kamraterna skulle handskas felaktigt och oansvarigt med vapnen – när de blev berusade t.ex. Vi svarade att de hade fullkomligt rätt och att en sådan risk faktiskt fanns. Det var just av denna orsak som förbundet skulle låta disciplinerade fackliga försvarsbrigader överta ansvaret för vapenövningarna.

Stalinisterna var tvungna att tuga. Delegaterna från Lares och La Convención godkände med överväldigande majoritet förslaget och utsåg två personer som inför förbundet skulle ansvara för verksamheten. Jag var en av dem.

Vid denna tid försökte säkerhetspolisen bura in mig, fastän inte särskilt energiskt. Efter det att förbundet hade gett mig detta uppdrag ökade sannolikheten för att man skulle spärra in mig och jag blev tvungen att vara försiktigare.

Genom resolutionen auktoriserades vi att intensifiera arbetet med att organisera och öva milisen. Det var en officiell förbundsresolution, som, även om den i myndigheternas ögon inte var laglig, förvisso tedde sig så för bönderna, som respekterade sitt förbund i mycket hög grad.

Olyckligtvis kunde vi inte dra maximal fördel av detta steg framåt eftersom vi sorgligt nog inte hade något parti. Kort därefter utsattes FIR för en allvarlig attack på grund av bankexpropriationerna.

Jag tog min tillflykt till skogen, hos eftertruppen, som skyddades av bönderna. Tillsammans med Pedro Candela, som flytt efter en bankexpropriation, och en annan kamrat i FIR, som var från staden och just hade börjat vänja sig vid jordbruksarbete, gjorde vi oss hemmastadda i skogen. Vi utnyttjade tillfället till att anpassa oss till gerillalivet.

Sedan började jag efter hand och med iakttagande av alla försiktighetsmått, att lätta på min isolering. Jag lämnade skogen för att återvända till bönderna och fortsätta mitt arbete.

Nödvändigheten att stanna kvar i det säkraste området gjorde att jag tvingades begränsa mig till arbetet i Chaupimayo och intensifiera det. Min främsta uppgift var att organisera particeller och träna upp miliserna i Chaupimayo och angränsande fackföreningar.

En annan åtgärd som vidtogs av fackföreningen under samma tid var att placera ut beväpnade vaktposter. Uppgiften utfördes av grupper av fackföreningsmedlemmar i tur och ordning. Under dagen var det onödigt, eftersom de familjer som bodde i utkanterna hade haft klokheden att själva placera ut vaktposter. På så vis undvek fackföreningen att överrumplas.

Eftersom jag var den mest eftersökte var jag tvungen att vidta ytterligare säkerhetsåtgärder, bl.a. fick jag varje natt lov att sova i olika hus eller bondgårdar eller, då jag befann mig i skogen, ständigt ha gerillautrustningen till hands. Andra kamrater som också var förföljda iakttog liknande försiktighetsmått.

Stalinisterna, understödda av de repressiva krafterna, växte sig starka i förbundet; detta plus det förhållandet att vi inte hade något parti och utsattes för repression åstadkom en skarp polarisering av avantgardet omkring Chaupimayo. ”Det finns två förbund!”, protesterade KP-byråkraterna som vegeaterade i Quillabamba.

I Chaupimayo utökade vi vapenövningarna och i dem deltog också andra kamrater som kom sporadiskt inte bara från La Convención och Lares, utan även från andra delar av departementet Cuzco. Vi skickade också instruktörer till andra avantgardefackföreningar i La Convención och Lares.

Chaupimayos miliser hade börjat agera vid enstaka tillfällen redan innan förbundet officiellt hade godkänt att vi satte upp brigader. Utom att hålla sig beredda att försvara bönderna och genom sin existens öka deras självförtroende, hade miliserna i Chaupimayo och andra fackföreningar funktionen att köra ut förrädare från området, att konfiskera de grymmaste jordägarnas vinster till förmån för fackföreningen, att organisera bönderna i områden där jordägarna var starkast och att jaga bort jordägare.

Under den tid när bonderörelsen genomgick sin snabbaste utveckling avväpnade bönderna i Lares två poliser. I samma trakt uppenbarade sig några jordägare vid förbundets representant-skap i distriktet (som redan hade organiserats) för att överlämna sina vapen ”till revolutionen”. Man sade till dem att om de stod på revolutionens sida borde de komma med ett offentligt uttalande om att bönderna genomförde jordreformen på ett riktigt sätt, att lugn rådde i området och att deras uppriktiga önskan var att regeringen inte skulle störa detta lugn. Jordägarna gjorde också detta offentliga uttalande, som spreds i form av flygblad. Naturligtvis trodde ingen att jordägarna var ”för revolutionen”, men det var ett effektivt sätt att splittra fienden. Liknande händelser ägde rum i La Joya i La Convención där den store Benito Cutipa utövade ledningen. Detta var bondeupprorets höjdpunkt, olika *gamonales* hade jagats bort från området och deras rikedomar hade konfiskerats av bönderna.

Bonderörelsen i La Convención och Lares var emellertid isolerad – även från resten av departementet som utgjorde dess eftertrupp. Dessutom hade vi inte ens en minimal partiapparat i området att stödja oss på. Den fackliga ledningen kunde, trots sin bredd och mångsidighet, inte ens i sina bästa ögonblick ersätta ett parti.

Eftersom ett parti eller en organisation som åtminstone kunde tjäna som ersättning för det saknades kunde miliserna inte organiseras tillfredsställande.

Fienden väntade inte längre, utan började sin offensiv medveten om sitt försprång. En av förevärdningarna var att Echarates bondefackförening hade avrättat en förrädisk byråkrat från APRA på den herrgård där han hade tagit sin tillflykt. Det ökade förtrycket tog sig uttryck i att ledare fängslades, att polisstationer installerades i de mest militanta områdena osv. Regeringen försvarade våldsdåd som begicks av *gamonales*, men vidtog blodiga repressalie-åtgärder mot en bondedemonstration i Cuzco.

Den vågade sig inte på Chaupimayos fackförening men alla visste att det var den som skulle bli måltavlan i förtryckets sista och grymmaste stadium.

Vi hade att välja mellan att kallt låta oss krossas och att bege oss ner från bergen och slåss. Vi valde det senare, inte av romantiska skäl utan av politiska. Vi ansåg det nödvändigt att uppföstra massorna och att visa dem hur en sammanstötning mellan beväpnade bönder och fiendens sista väpnade styrkor skulle gestalta sig. De skulle få klart för sig att i samma mån som bonden träffades av kulorna kunde fienden möta samma öde, att den militära uniformen till stor del är en fetisch och att den inte är ett ogenomträngligt pansar som folk gärna inbillar sig.

Detta var så mycket viktigare som stalinisterna skrek sig hessa om att repressionen var en följd av en överlagd provokation av trotskisterna, anförda av ”Hugo Blanco, imperialismens välkände internationelle agent”. Vi var tvungna att försvara inte bara trotskismens utan också själva revolutionens rykte mot opportunisternas attack. Vi var tvungna att i kamp mot reformisterna försvara de revolutionära metoderna till deras yttersta konsekvenser.

Dessutom fanns det en verklig möjlighet att gerillakampen skulle vidgas, om förtrycket mot bönderna och folket i allmänhet utvecklades ytterligare. De repressiva åtgärderna begränsades emellertid. Bönderna vräktes inte från den jord de hade erövrat, utan kunde stanna kvar.

Fienden begagnade sig skickligt av stalinisterna, till hälften som offer och till hälften som broms: som offer för att de inte fullständigt skulle misskrediteras, utan verkligen kunna utnyttjas som broms. Det är en reaktionär taktik som har använts i hela världen inte bara när det gäller stalinisterna utan också andra opportunistiska strömningar eller isolerade byråkrater.

Uppriktigt sagt var vår dåvarande analys av situationen inte särskilt grundlig. Att det är nödvändigt att under kampens gång inge bönderna optimism gör att man blir mer optimistisk än man skulle bli om man grundade sig på en absolut känslolös analys. Saken förvärrades av att vi i La Convención inte kunde stödja oss på en partiorganisation.

Jag tror emellertid fortfarande att det var korrekt att välja den väpnade konfrontationen, även om alla gerillaförband hade massakrerats och det förtryck som bönderna utsattes för hade varit ännu allvarligare. Misstaget var inte att vi övergick till gerillakrig. Det var att vi underlättat från början bygga upp ett parti som skulle ha organiserat, utvidgat och centraliserat kampen (bl.a. den väpnade kampen) i alla dess former.

Den direkta orsaken till att vi tog steget från milis till gerillaförband var ett brutalt illdåd som begicks av en jordägare, åtföljd av polis, i Tiburcio Bolaños hem (Bolaños var general-sekreterare i fackföreningen vid Qayara-haciendan). Man genomsökte hans hus, stal pengar och möbler och skymfade hans familj. Jordägaren satte i polisernas närvaro en gevärspipa mot

bröstet på ett av barnen och hotade att skjuta det om det inte berättade var Bolaños fanns, trots att barnet inte visste det. Jordägaren riktade sedan geväret mot barnets arm och sköt.

Detta inträffade samtidigt med att förtrycket skärptes, i övriga delar av La Convención och Lares och vid tidpunkten för massakern vid Cuzco-demonstrationen när Remigio Huamán dödades.

Vi sammankallade ett möte med Chaupimayo-fackföreningen, som även inkluderade kamrater från andra fackföreningar. Vid detta möte lade Qayaras generalsekreterare fram sitt fall. Vi tog också upp andra exempel på ökat förtryck och diskuterade nödvändigheten av att vidta motåtgärder.

Bönderna insåg lägets allvar. När de samtyckte till att skicka en kommission till Qayara gick de inte bara med på att de personer som ingick i den skulle vara beväpnade, vilket var regel i sådana fall, utan också ”att de skulle använda vapnen om nödvändigt”. Mot vanligheten utnämnde de också en person som befann sig på flykt, nämligen mig, att leda kommissionen. Ett ännu större undantag från regeln gjorde de när de överlät åt mig att bestämma kommissionens storlek och sammansättning liksom datum och timme för avfärden. Fastän bönderna sedan en tid tillbaka brukade kalla dem som ingick i milisen för ”guerrilleros” föddes i själva verket gerillaförbandet i detta ögonblick, även om det kallades för kommission.

Jag samlade ihop kommissionen, som beslöt att ta namnet Remigio Huamán-brigaden, med hänsyn till förbundets formella beslut om fackliga försvarsbrigader och för att hylla den bonde med samma namn som hade mördats vid Cuzco-demonstrationen. Vi gav oss iväg, beväpnade och med gerillautrustningen på ryggen.

Vi nådde aldrig Qayara. Vi råkade på poliserna i Pujiura, som hade den enfaldiga inställningen att ”indianer aldrig skjuter”, och tvingades in i vår första väpnade sammanstötning, som ledde till att en polisman blev skjuten. (Det visade sig att han var en av dem som begått illdådet i Qayara.) När vi hade fått tag på en sjukskötare i staden och lämnat den skadade polisen i hans vård flydde vi in i skogen och tog med oss polisernas vapen. (I Pujiura hade vi upptäckt att *gamonalen* Paullo inte längre fanns på haciendan, eftersom han hade flytt till Cuzco.)

Vi tog oss fram genom San Miguel-dalen, där det fanns små haciendor som fackföreningsrörelsen ännu inte hade nått. En av de våra som kände några bönder på den största haciendan, kallade till ett möte, där man beslöt att skicka ut en delegation till oss. Bönderna på haciendan organiserade sig sedan med vår hjälp. Även bortsett från att vi var beväpnade hade aldrig någon bondefackförening i området bildats med hjälp av en facklig kommission med sådan sammansättning: i den ingick förbundets organisationssekreterare i provinsen, departementets förbundssekreterare för jordreformen, sekreteraren för jordreformer för en sammanslutning av fyra fackföreningar, två generalsekreterare och ytterligare några ledare.

Den nybildade fackföreningen beslöt att tillämpa det jordreformsdekret som vi utformat och som hade genomförts i andra områden. Man kom dessutom överens om att låta alla bönder i dalen ingå i denna fackförening, eftersom de andra haciendorna var för små för att ha egna fackföreningar.

En annan sak som man kom överens om var att gå i samlad trupp till jordägaren för att underrätta honom om de beslut som fattats. Vi uppmanades att inte vidta några åtgärder mot honom, eftersom han inte hade varit särskilt illvillig utan dittills nöjt sig med att dra fördel av de orättvisa produktionsförhållandena.

Fastän vi hade gjort till vår vana att konfiskera de stora *gamonales* egendom långt innan vi var milissoldater, rörde vi vid detta tillfälle inte en enda sak som tillhörde de små jordägarna i området. Detta berodde inte på att vi var rädda för repressalieåtgärder, ty vi visste att myndigheterna redan nu var ute efter våra liv. Snarare berodde det på att vi var fackföreningsmän, vana att respektera massornas vilja. Som revolutionärer var vi medvetna om att vår militära uppgift bara var en liten del av vår politiska uppgift. Och vår politiska uppgift var att lära arbetarna att de måste styra och att vi bara var deras väpnade armé, deras instrument i striden, och inte några välvilliga despoter.

Bönderna hade kommit överens om att förse oss med allt vi kunde komma att behöva och att ta emot det som de små jordägarna i trakten eventuellt frivilligt erbjöd oss, men att inte konfiskera någonting. Eller som de uttryckte det: "... så att de förstår att vad vi vill ha är jord att bruka men att vi inte är tjuvar som kommer för att stjäla deras tillhörigheter." Vår plikt likmätigt upplyste vi dem om att i vår allmänna politik ingick att konfiskera de erkänt skurkaktiga jordägarnas egendom och visade att vårt jordreformsdekret, trots sin kombinerade karaktär, tillät fullständig konfiskation men att det stod bönderna på respektive haciendor fritt att avgöra vilka konfiskeringsåtgärder som skulle vidtas i varje särskilt fall och vilka metoder som skulle tillämpas vid fördelningen av jorden. Gerillaförbanden var inte till för att ersätta böndernas vilja, utan för att försvara och stötta den.

Kamraterna i San Miguel förstod fullständigt.

Jordägarna hade naturligtvis inget annat val än att förklara att de skulle respektera böndernas vilja.

Senare kallade vi till ett möte med de små jordägarna i området för att förklara för dem att även om de inledande revolutionära åtgärderna inverkade på deras situation var revolutionen inte riktad mot dem. Beviset för detta var att bönderna hade beordrat oss att inte ge oss på dem. Tvärtom var vi medvetna om att den borgerliga staten utkrävde skatt av dem och införde orättvisa bestämmelser om produktionen utan att ge någon hjälp till dalen. Vi förklarade att bönderna på grund härav hade beslutat att med egna resurser tillgodose områdets mest trängande behov: vägar, en skola, en läkarmottagning och att det var deras skyldighet att samarbeta med bönderna i dessa frågor. I gengäld skulle de inte behöva betala sina skulder till de borgerliga bankerna eller några skatter till den borgerliga staten.

Vi visste att den medgörlighet som de visade i ord inte var mer att lita på än den hjälp de erbjöd oss. Det som var avgörande för dem, även om de inte sade det, var att vi hade "lagt beslag på deras jord för att ge den till indianerna". Men i enlighet med vår politik var det vår skyldighet att försöka få dem att förstå vad revolutionen skulle innebära i stort och att den skulle medföra betydande fördelar för dem.*

* Stalinisterna, antingen de är Moskva- eller Pekingtrogna, betraktar denna sociala grupp som en del av de revolutionära krafterna som inte på något sätt får påverkas negativt i detta första stadium.

Detta är absurt. Om man står på böndernas sida kommer man ofrånkomligen i konflikt med just detta skikt och det just i början. De små jordägarnas konservativa och reaktionära ståndpunkt bestäms inte uteslutande av deras ekonomiska situation, som kan vara sämre än den som en arrendator eller en liten jordägare som själv brukar sin jord befinner sig i. Deras ståndpunkt bestäms av den roll de spelar i produktionsprocessen, av deras motstånd mot de krav som deras arrendatorer ställer, trots att dessa kanske bara är två eller tre till antalet. Redan innan bönderna kommit med kravet på att jorden skall tillhöra dem som brukar den, kommer de i konflikt med jordägaren, oavsett hur mycket jord denne äger. Konflikten uppstår när bönderna begär att arrendet skall sänkas eller att de skall ha åtta timmars arbetsdag. I denna konflikt har vi trotskister förklarat att vi står på fattigböndernas sida.

Fallet med de arrendatorer som – fastän de exploaterar andra arrendatorer – själva är direkt utsugna av en *gamonal* är annorlunda och har utretts i ett föregående kapitel. Vår korrekta linje, som vi inte viker från, ifråga

Sedan kom vi till de områden där bönderna redan var organiserade och där en general-sekreterare och senare andra fackföreningsledare anslöt sig till oss. Det stöd som bönderna gav oss var helhjärtat och rörde oss mycket. De födde oss, försåg oss med kläder, visade oss vägen och skyddade oss på alla sätt.

”Ät och ta för er så mycket ni kan”, kunde kvinnorna gråtande uppmana oss. ”Ay! Vi har det så gott i våra hem och ni jagas i skogarna. Så synd att vi inte kan hjälpa er varje dag när ni är i skogen! Kamrater! Bröder!” Eftersom våra magar och ryggsäckar inte orkade med hur mycket som helst tog vi emot lite grann från var och en, i annat fall skulle vi ha sårat dem.

Om vi hade försökt betala för oss skulle de ha blivit förolämpade. Hur skulle det ha sett ut om vi betalade för att vara deras väpnade armé? Kan någon som kämpar för sina bröder betala för att de ger honom den mat han äter medan han kämpar? Skulle det inte ha inneburit att vi kämpade för någon annan? Det skulle ha varit ett allvarligt politiskt misstag att föreslå att vi skulle betala. Bara en gång kände vi oss tvungna att övertala en kamrat att ta emot ersättning. Det var en bonde som bodde i en isolerad hydda på *punan*. Han gav oss en liten tjur. Vi förklarade för honom att våra kamrater hade försett oss med pengar för sådana fall, eftersom det skulle vara fel om en så stor utgift drabbade en enda person.

Det var inte vi i gerillan som förklarade för bönderna att vi kämpade för dem. De talade själva om det för oss. Varför vi kämpade var uppenbart – det framgick av att vi i många år arbetat med att upprätta fackföreningar, och gerillans sammansättning bekräftade det. Av samma skäl gick vi i vårt politiska arbete även in på mera omfattande frågor: vi klargjorde vad en revolution innebar och vilka ekonomiska och politiska uppgifter vi måste fullgöra.

Jag tänker inte redogöra för alla dagar då vi led av hunger och törst och då vi ransonerade vår majs, räknade våra sädeskorn, åt vilda örter och släckte törsten med vätska som bara fanns i bladen på vissa träd, med saften i en del tistlar eller orkidélökar. Den sortens besvärligheter och många andra är vardagsmat för alla gerillor.

Eftersom vi inte hade någon partiorganisation gavs all slags hjälp till bönderna direkt eller kanaliserades via fackföreningarna. Det var en mycket stor nackdel. Hur stark en massorganisation än är, kan den inte mäta sig med en partiorganisation i fråga om disciplin och tystlåtenhet – egenskaper som är avgörande i sådana här sammanhang.

Även som medlem av gerillan fortsatte jag, i egenskap av förbundets sekreterare för jordreformen i departementet, att underteckna vissa beslut som hade godkänts av bönderna.

Gerillan hade ytterligare två väpnade sammanstötningar. I en av dem stupade två fiender, i den andra lyckades de splittra oss.

Enstaka sabotagehandlingar som stödde vår verksamhet förekom (bönderna skar t.ex. av telefontrådar och förstörde broar). Men de stora möjligheter till sabotage, till att bilda miliser och flera gerillor som den höga medvetenhetsnivån hos bönderna gav utnyttjades tragiskt nog aldrig just därför att en partiorganisation saknades. Det politiska klimatet var gynnsamt i hela

om dem var det som låg bakom framgången för enhetsfronten i La Convención och Lares. Flera arrendatorer av den typen var medlemmar av gerillaförbandet.

Trotskisternas och stalinisternas olika ståndpunkter beträffande bönderna är inte en isolerad fråga. Den hör samman med konflikten mellan Trotskij och Stalin. Stalinisterna anklagade Trotskij för att ”vända bönderna ryggen”. De använde termen *kulak* (rik bonde vars intressen stod i motsättning till fattigböndernas) som synonym till *bonde*. Det var just frågan om *kulakerna* som var en av de främsta punkterna i attacken på Trotskij, även om Stalin senare tvingades att ta itu med dem vilket ledde till blodiga uppgörelser.

Påståendet att trotskisterna ”underskattar bönderna” upprepas ännu i dag. När vi kom till stan tillsammans med några kamrater som var bönder, hade vi nöjet att höra det av några stalinistiska universitetsstudenter.

landet, men det fanns ingen organisation som kunde ta vara på det till förmån för de kämpande bönderna.

En annan positiv faktor som måste nämnas är stödet från Kuba. Det verkar som om kamraterna där gjorde enorma ansträngningar att skicka materiel och folk, men ingenting kom fram. Även om det hade kommit fram skulle det inte ha räddat vår gerilla, eftersom den grundläggande svagheten var politisk: ett parti kan inte importeras.

En form av hjälp från Kuba som betydde mycket och som verkligen nådde oss var rösten från Radio Havanna. Den gav oss ett entusiastiskt och hjärtligt stöd som rörde oss djupt och stärkte vår beslutsamhet. Det är därför vi nu blir så nedslagna när vi hör att Radio Havanna står på den militära regimens sida i stället för att ge det dagliga revolutionära arbetet sitt stöd mot regimen – som representerar förtrycket.

Låt oss framhålla det än en gång: att det inte fanns något parti var den främsta orsaken till att rörelsen inklusive gerillan krossades. Ett parti hade gett oss det effektiva stöd som vi behövde. Att det inte fanns bidrog i högsta grad till att bonderörelsen isolerades. Vi har lärt oss läxan.

Putschism

Revolutionen på Kuba inledde en ny era i Latinamerika. Den riktade ett hårt slag inte bara mot imperialismen och alla utsugande klasser utan också mot alla former av reformism. Den visade att revolutionen i Latinamerika är en socialistisk revolution, som inte kommer att genomföras med fredliga medel, och att det kapitalistiska systemet inte kan reformeras utan måste krossas.

I det avseendet var den en bekräftelse på de marxistiska principer som trotskisterna hade försvarat under världsrevolutionens nedgångsperioder. Den bidrog också med sådana tillskott till gerillakrigets taktik som är av särskilt stor vikt för koloniala och halvkoloniala länder.

Andra viktiga följder kan förvisso nämnas i samband med den första socialistiska revolutionen på vårt halvklot. Vid sidan av att den hade ett ovärderligt positivt inflytande på Amerika och hela världen, hade den emellertid vissa negativa effekter inom den radikala rörelsen. Naturligtvis bör inte den kubanska revolutionen lastas för detta, utan snarare vi revolutionärer, som saknade dialektisk skolning och inte förmådde tolka en så genomgripande och motsägelsefull process.

Medan man inom den trotskistiska rörelsen i Latinamerika greps av entusiasm inför en revolution som bekräftade den permanenta revolutionens teori (2), kunde man inte undgå att i olika hög grad utsättas för det negativa inflytandet. De viktigaste yttringarna av detta negativa inflytande var: att vi undervärderade den leninistiska principen att göra ett bolsjevikiskt parti till det främsta instrumentet när revolutionen skall genomföras, att vi undervärderade övergångsprogrammet och i stället tillämpade den väpnade kampens eller t.o.m. gerillakrigets s.k. strategi, att vi inte arbetade med massaktioner utan med begränsade aktioner genomförda av en utvald, orädd grupp.

Somliga kamrater kanske inte delar min åsikt, men jag tror att också ledarna för Latinamerikanska sekretariatet för ortodox trotskism (SLATO) var underkastade detta inflytande, även om den teoretiska skolningen hos dem mildrade effekten.

En tendens av detta slag gjorde sig i hög grad märkbar hos kamrat Pereyra, som hade skickats för att hjälpa oss. Samtidigt som Pereyras arbete gav många positiva resultat innebar hans förkärlek för putschism en negativ faktor. Avvikelsen kallas putschism(3) därför att den förordar individuella aktioner.

När jag talar om putschistisk avvikelse tänker jag naturligtvis inte på den väpnade kampen och förberedelserna för den, miliserna och gerillan. Allt detta ryms gott och väl inom ramen för vad vi anser vara riktigt. Jag tror att vårt agerande i detta avseende var försvarligt.

Exempel på putschistisk aktivitet i vår verksamhet är: bankrånen, dröjsmålet med att bygga upp ett parti, vissa försök att med artificiella medel påskynda uppbyggnadsprocessen några gånger månaderna innan Pereyra stupade, brist på en omfattande analys av varje fas. Som tur var gav vi inte efter för påtryckningarna när man föreslog ett anfall på militärhögkvarteret i Cuzco och undvek andra extrema yttringar av putschism.

Förtjänsten av att först ha reagerat och av att ha inlett en allvarlig strid mot putschismen tillkommer kamrat Nahuel Moreno, den latinamerikanska trotskismens främste teoretiker.

7. Rättegången

Det förtryck som med lagens hjälp utövas mot de peruanska bönderna pågår ständigt och åtföljs ibland av väpnade repressalieåtgärder. Efter varje massaker på bönderna anklagar regeringen de bönder, inklusive de skadade, som undkommit döden, för väpnat uppror. Det har förekommit att polisen har fått reda på att någon har tagit hand om offrens föräldralösa barn och riktar sitt raseri mot honom eller henne. (Santiago Arroyo i Ongoy arresterades för att han hade tagit hand om sina brorsbarn sedan brodern hade mördats av polisen.)

Medan bonderörelsen i departementet Cuzco höll på att växa fram var de juridiska myndigheterna särskilt aktiva och anklagade fackföreningsledarna för mängder av brott. Samtidigt som det väpnade förtrycket skärptes ökade antalet juridiska repressalieåtgärder och fängelserna fylldes med fackföreningsaktivister.

Av alla dessa rättsfall, med ständiga juridiska övergrepp, var det rättegångarna mot medlemmarna i vårt gerillaförband och några bönder som inte haft något med våra aktiviteter att göra som tilldrog sig det största intresset.

De juridiska oegentligheterna var uppenbara från början. Vi ställdes inför en militärdomstol. Domaren var en statstjänsteman som var specialist på att organisera massakrer och övriga ledamöter var varma anhängare av dem.

Fångarna utsattes för tortyr inte bara under polisförhören utan också medan de stod inför rätta. Så var fallet med Fortunato Torres som torterades på order av domaren, major Apaéstegua. Tortyren ägde rum i närvaro av domaren själv, en sekreterare, som i sitt protokoll noterade allt utom tortyren, samt en annan tjänsteman som skulle vara Fortunato Torres "försvars"advokat.

Vid förhören med bönderna kunde domaren tillskriva dem vilka uttalanden han ville, eftersom de flesta av dem inte förstod ett ord spanska. Under rättegångarna förekom aldrig konfrontationer (*careo*) av den typ som lagen föreskriver, dvs. då de anklagade ställs öga mot öga med vittnena. Inte heller rekonstruerades de föregivna brotten, trots de allvarliga anklagelser som riktades mot oss.

Jag hölls nästan fullständigt isolerad fram till den dag då jag hördes i domstolen. Man lade ned särskild möda på att hålla mig skild från mina kamrater och utövade hela tiden påtryckningar på dessa för att få dem att förklara att de hade vilseletts och för att de skulle ange mig för de brott som man ville ha mig anklagad för. På detta sätt, intalade man dem, kunde de rädda sina egna skinn.

Dr Victor Angles, min advokat i Cuzco, och dr Alfredo Battilana, min advokat i Lima, sattes i fängelse. Dr Angles fördes till ett fängelse på *selvan*, och när de släppte honom förbjöd de honom att lämna departementet Cuzco.

Lagen föreskrev att jag skulle höras senast sex månader efter det att rättegången inletts. Icke desto mindre dröjde det tre år innan jag stod inför rätta. Orsaken till dröjsmålet var att man ville ha tid på sig att ”övertala” de svarande och vittnena och att man hoppades att de upprörda känslor som fallet gav upphov till efter en tid skulle ha hunnit svalna.

Enligt lagen skulle rättegången äga rum i Cuzco, huvudstad i det departement där de påstådda brotten begåtts, eller i Arequipa där domstolen har sitt säte. Fienden beslöt emellertid att inte förlägga rättegången till någon av dessa städer utan till Tacna, där det knappast fanns några anhängare till vänstern.

Min advokat fick reda på datum och plats för rättegången på inofficiell väg. Myndigheterna försökte hindra dr Battilana och mina kamraters advokater (dr Laura Caller och dr Marcial Chalco) att uppträda för att tvinga oss att acceptera advokater som utnämnts av domstolen. Endast våra advokaters orubblighet och mod förmådde övervinna detta hinder och få regeringen att respektera deras och våra rättigheter.

Domstolen tillät inte att några vittnen framträdde, inte ens de som var emot oss, t.ex. de polismän som hade deltagit i sammandrabbningen i Pujiura eller den sjukskötare som vi hade fört den skadade polismannen till. Orsaken var uppenbar: deras vittnesmål hade förberetts av deras överordnade och man var övertygad om att vittnena inte skulle klara av att ”vittna” ansikte mot ansikte med oss. Inte heller kallades de medicinska myndigheter som hade genomfört obduktionen och lagt fram en ”rapport”, också den förberedd av myndigheterna, i vilken de hade beskrivit yxmord och andra grymheter. Just sådana våldsdåd kännetecknar de repressiva krafterna, i vilkas metoder mord och tortyr ingår. Vi revolutionärer skjuter endast för att hindra fiendens kulor från att skada oss och behandlar en skadad fiende som en broder.

I cellen i Tacna hölls jag skild från mina kamrater och bevakades av soldater. Rättegången pågick i flera dagar och ägde rum i polisens högkvarter.

Polisen var liksom militären till en början ytterst fientligt inställd och betraktade oss som sina kamraters mördare. De flesta invånarna i Tacna, påverkade som de var av den borgerliga pressens och radions massiva propagandakampanj, förhöll sig ganska länge fientliga eller likgiltiga.

Det första tecknet på att allt inte skulle gå som militärmyndigheterna hade planerat var att mina kamrater, då de kom in i rättegångssalen, spontant samlades omkring mig och omfamnade mig. Vakterna lyckades inte hindra det. Det var ett bra bevis på hur fåfängt myndigheternas treåriga övertalningsarbete hade varit.

Så fort militärdomstolens ordförande hade öppnat rättegången, reste jag mig upp och förklarade med hög röst att han inte var kvalificerad att döma oss. Jag sade att personer som var lakejer åt *gamonales* inte hade rätt att anklaga och döma bönderna, att böndernas mördare inte kunde utnämna sig själva till sina offers domare och att ingen som sålde sitt land för några galoner och utmärkelser kunde döma dem som kämpade för nationellt oberoende.

Vid slutet av rättegången den dagen ropade jag högt vår paroll: ”Jord eller död”. Och precis som vid demonstrationerna och i gerillan svarade kamraterna unisont: ”Venceremos (vi skall segra).” Detta var en antydning om hur rättegången skulle förlöpa i fortsättningen.

Under de följande dagarna läste man upp de få uttalanden som vi hade gjort i våra advokaters närvaro och vad våra kamrater hade sagt. Av det som sades framgick hur djupt allt som inträffat var rotat i de sociala förhållandena. Varje bonde berättade om de illdåd som han, hans familj och andra bönder hade utsatts för. De vittnade om att de hade vänt sig till myndigheterna för att få rättvisa och att myndigheterna hade gjort *gamonales* offer till syndabockar i stället för *gamonales* själva. De framhöll att de var tvungna att organisera sig i

fackföreningar, vilket de hade rätt till enligt konstitutionen, att fackföreningarna inte erkändes utan tvärtom motarbetades och att ledarna sattes i fängelse. De fördömde de våldsamma repressalieåtgärder som hade vidtagits mot bönderna i området och förklarade att de inte hade något annat val än att ta till vapen och trotsa döden, eftersom det var det enda sättet som de kunde försvara sina rättigheter på.

Och när man ställde frågor om mig, höjde de mig till skyarna och tillskrev mig förtjänster som jag inte har. Ingen av dem ursäktade sig med att de blivit förledda av agitatorer, vilket fienden hade försökt få dem att säga (med löften om att de skulle släppas om de sade det). Också de bönder som utan anledning hade dragits in i affären och som inte hade varit medlemmar av gerillan uttalade sig mot *gamonalismo* och förtrycket.

Allt eftersom dagarna gick kunde man iakttä en förändring i Tacna-bornas attityd mot oss: likgiltighet och misstänksamhet förvandlades till sympati, till rörande och lidelsefull solidaritet. Rättegångssalen fylldes och många människor som inte fick plats stannade förväntansfullt kvar på gatan utanför. När vi fördes från rättegångssalen till fängelsecellerna, eller omvänt, möttes vi av ovationer från folket. De kom med mat, kläder och andra presenter till oss i fängelset. De anställda på det hotell där våra advokater bodde betalade deras kost och logi.

En gammal man hejdade dr Battilana på gatan och sade till honom med tårar i ögonen: ”Säg till Blanco att om han måste dö, så låt honom dö, men han får inte ge upp.” Det var mitt folks röst, rösten hos dem som offrats därför att APRA, som de hade skänkt sitt förtroende, vacklat i sin hållning, och därför att kommunistpartiet och vem vet hur många andra svikit dem. Det var det folk som kämpat i århundraden och som ännu inte fått den handlingskraftiga avantgarde-organisation som det gjort sig förtjänt av genom sitt okuvliga mod.

Också polisen och militären ändrade radikalt sin hållning. De insåg att det som vi sade inte var riktat mot dem utan mot deras överordnade. ”Gör livet surt för dem, broder!”, sade de till mig ibland.

När det var min tur att höras tillät domstolen mig inte att tala om jordägarnas och myndigheternas våldsdåd. Man sade att mina medtalande redan hade berättat om detta och att jag måste ”hålla mig till konkreta fakta”.

Inom ramen för dessa ”fakta” förklarade jag att vi hela tiden uteslutande hade agerat i självförsvar, att vi hade bildat ett gerillaförband som en försvarsåtgärd mot förtryckarna och att vi i sammandrabbningarna med polisen hade räddat våra liv genom att skjuta. Detta var odiskutabelt. Inte heller kunde någon påstå att vi hade avsett att döda någon. Att vi inte hade haft någon sådan avsikt bevisades av vårt sätt att behandla den polisman som hade beskjutit oss i Pujiura – när vi hade avvärjat honom hade vi släppt honom. Inte heller kunde man förneka att vi tagit hand om den skadade. Det framgick av det faktum att vi tvingat sjukskötaren i byn (efter att ha dragit fram honom från hans gömställe under sängen) att sköta om den skadade polismannen och att vi hade offrat vårt eget knappa medicinförråd till första hjälpen. Allt detta hade vi gjort med stor risk för vår egen säkerhet och våra egna liv. Naturligtvis var domstolen döv, men befolkningen i Tacna var det inte.

Förutom allt detta och fortfarande inom ramen för ”konkreta fakta” fanns det två ”doktrinära” punkter som inte gick att undvika. Domstolen frågade mig vad jag hade sagt till Tiburcio Bolaños när han berättade för mig om de illdåd som begåtts mot hans familj. På samma sätt som jag för Tiburcio Bolaños hade påpekat den borgerliga rättvisans klasskaraktär och hur nödvändigt det var att folket bevärade sig för att uppnå rättvisa, förklarade jag utförligt dessa sammanhang för den uppmärksamma publiken.

Man frågade också vad jag sagt till den polisman som vi tog tillfånga. Också denna gång upprepade jag utförligt den förklaring jag hade givit: att manskäpet inom armén och

poliskåren är en del av den utsugna befolkningen och att de utnyttjas av utsugarna för att vidmakthålla de sociala orättvisorna; att officerarna – vilket varje polis eller soldat kunde vittna om – förutom att de var oförsämrade och mycket mäktiga, åtnjöt alla privilegier och fick hela äran, medan truppen under eländiga villkor fick ta alla risker; att det var varje polismans och soldats plikt att förena sig med sina bröder i kampen mot den lilla klickens utsugare. Särskilt det sista irriterade domstolen, därför att både poliser och soldater tjänstgjorde i lokalen. De var emellertid tvungna att låta mig tala, ty jag ”höll mig strikt till konkreta fakta”.

Vid slutet av mitt anförande frågade domstolens ordförande mig om jag hade något mera att säga. Jag förklarade att om mitt arbete för social rättvisa motiverade en dödsdom, vilket Fernández Hernani, en av domstolens ledamöter, ansåg, var jag beredd att ta emot den. Men jag krävde att Fernández Hernani själv skulle verkställa domen, så att mitt blod inte skulle fläcka någon polismans eller soldats händer, ty de var söner av folket.

Eftersom jag hade framfört detta med hög röst och pekade på Fernández Hernani gav ordföranden skrikande order om att jag skulle föras ut ur salen. Våra advokaters kraftfulla försvar mottogs av publiken med varma applåder, vilket gav ordföranden anledning att hota om utrymning av rättegångssalen.

Av hänsyn till världsoinionen, opinionen i landet och i staden dömde man mig inte till döden utan till tjugofem års fängelse. När domen lästs upp och man frågade mig om jag accepterade utslaget, förklarade jag att jag betraktade domstolen som jävigt, att den var både part i målet och domare. Jag förklarade att vi revolutionärer svarade för våra gärningar inför folket och att folket i Tacna redan hade fällt sin dom.

Många kamrater utbringade ett leve för revolutionen och skanderade vår paroll ”Jord eller död”, vilket publiken besvarade med ett ”Venceremos”. Mitt under applåderna och ovationerna från publiken lät ordföranden utrymma lokalen.

I förhoppning om att folk skulle förlora tålmodet och ge sig av väntade man med att föra oss till fängelset tills det var mitt i natten. Stora skaror stannade emellertid kvar för att tala om för oss att de stod på vår sida. Den enda gång vi fick ta emot besökare kom det hundratals människor som ville visa att de stödde oss, men bara några få av dem fick träffa oss.

Tidningen *Tacora* ägnade ett nummer åt rättegångarna och lät förstå att staden Tacna gav oss sitt helhjärtade stöd. Också de borgerliga dagstidningarna och radiostationerna var tvungna att modifiera sin inställning till oss och skrev underförstått eller uttryckligen att vi hade tagit till vapen inte därför att vi gillade lukten av krut utan för att vi tvingats till det på grund av de himmelsskriande sociala orättvisor som upprätthölls med myndigheternas goda minne.

Sedan jag hade överförts från fängelset i Tacna till den ö där jag nu befinner mig (fängelseön El Frontón) utsattes jag åter för hotet att dömas till döden. Det var allmänne åklagaren i den högsta militära domstolen som krävde det.

Detta nya hot ledde till att den världsomspännande kampanjen mot att jag skulle dömas till döden intensifierades. Det är denna kampanj, initierad av mina trotskistiska kamrater och fullföljd av revolutionärer av alla sorter och av alla dem som betraktade domen som orättvis, som jag har att tacka för mitt liv. (Det betyder inte att dr Battilanas briljanta försvar var oviktigt.) Men kampanjen var ett litet bevis på den internationella solidaritetens styrka.

Kampanjen visade att det är möjligt att hejda bödlarna och att det är vår plikt att föra kampanjen vidare över hela världen för att hindra amerikanernas folkmord i Indokina.

Många människor förstår inte varför den nuvarande regeringen, som påstår sig vilja bryta ner den gamla agrara strukturen, satte oss i fängelse för att vi deltog i kampen på böndernas sida

när de ville åstadkomma just detta och varför *gamonalen* Luna Oblitas och många andra bondemördare går fria.

Regeringens talesmän gör en distinktion, en mekanisk åtskillnad, mellan mitt ”sociala arbete” och det ”mord” som de kallar den handling som ledde till polismannens död. Detta resonemang framstår som ännu obegripligare när det framförs av de personer som nu försöker återuppväcka minnet av Túpac Amaru,(1) som begick många mord, av vilka mordet på domaren Arriaga, en representant för myndigheterna och den etablerade ordningen, var det första. De erkänner att ”tidigare utnyttjades de väpnade styrkorna till att försvara oligarkins intressen” och att ”revolutionen inte kan byggas på det förgångnas institutioner”. De förklarar att ”om någon motsätter sig revolutionen, så kommer blod att flyta”, och att ”om oligarkin lyckas splittra de väpnade styrkorna, så kommer det att bli inbördeskrig”.

Åtskillnaden mellan socialt arbete och mord blir inom denna föreställningsram löjeväckande, om blodsspillan inträffar när det sociala arbetet utförs och om den är en beklaglig men oundviklig konsekvens av detta.

Mysteriet avslöjas när man beskriver det klart: regeringen är intresserad av att bryta ner den gamla agrara strukturen för att göra kapitalismen mera livsduglig, för att ge utsugningen av de peruanska arbetarna en modern form. Trots det står kapitalisten och hans regering i grunden på samma sida som jordägaren som är böndernas bödel. Ytterst är denna regering också hans regering eftersom dess mål är att finna det bästa sättet att göra människans utsugning av människan bestående.

Trots de ytliga likheter som finns mellan regeringens och de revolutionära socialisternas syn på jordfrågan betraktar jordägarna oss som sina verkliga fiender. Vi är för dem extremister som kämpar ända till slutet för att avskaffa människans utsugning av människan och inte för att helt enkelt modernisera eller reformera utsugningen, som regeringen gör. Detta förklarar varför det är vi revolutionärer som sitter i fängelse för att ha kämpat mot oligarkin, och inte Luna Oblitas, Alfredo Romainville och andra bondemördare.

8. Frågor och svar

I detta kapitel besvarar jag några frågor som kamrater som har läst manuskriptet har ställt till mig

Repressionen mot FIR

FIR:s förankring hos massrörelsen var otillräcklig och av detta skäl kunde det inte motstå repressionen i maj 1962 utan krossades lätt. Bara ett mindre antal partimedlemmar som befann sig på landsbygden kunde bjuda något motstånd (och också de dukade under några månader senare när hela bonderörelsen, vars avantgarde de var utsattes för blodiga repressalier).

Jag talar här naturligtvis om ett tillfälligt bakslag. FIR, som har sina rötter på landsbygden och som i ökad utsträckning deltar i de utsugna peruanernas kamp, kan inte längre likvideras.

Opportunismen gör sig bredare

När massorna befinner sig på reträtt stärks opportunisternas ställning, inte bara därför att det militanta avantgardet sopas bort, utan också därför att opportunismen gynnas av att massorna känner fruktan och av den nederlagsstämning som råder under sådana perioder. När bonderörelsen upplever ett uppsving blir de revolutionära strömningarna starka därför att de harmonierar med massornas stridsvilja – de är både orsak och verkan.

Vår rörelses inflytande utanför området

Böndernas medvetenhet i de närmast liggande och de andra områdena ökade markant. Inflytandet från La Convención och Cuzco framgick av de omfattande jordexpropriationer ("invasioner") som under de närmast följande åren genomfördes på skilda håll i landet. Olyckligtvis hämmades dessa imponerande spontana uppbåd svårt av samma anledning som i La Convención och Cuzco: avsaknaden av ett revolutionärt parti.

Händelserna i La Convención och Cuzco bidrog också till att höja den revolutionära medvetenheten hos studenterna och stadsbefolkningen i allmänhet. Efter decennier präglade av opportunistisk reformism fick folket uppleva en vänsterrörelse som visade "upprorsvilja". Detta innebar ett kraftigt slag mot den antitrotskistiska sekterismen som hade spelat en stor roll i en vänsterrörelse som hade insupit all sin marxism vid stalinismens källor. Det gjorde också stadsbefolkningen i Peru och hela världen medveten om de eländiga villkor som rådde på landsbygden.

För att mildra motsättningarna tvingades den borgerliga regeringen att genomföra en rad reformer till förmån för bönderna. De viktigaste var jordreformslagarna: Ley de Bases (som genomfördes av närmast föregående junta), Belaúndes lag och slutligen den lag som den nuvarande juntan står för (bakom dessa lagar ligger också den framstegsvänliga bourgeoisien). Man förbättrade också på många sätt hälsovården, vägarna, undervisningen osv. Men man satsade naturligtvis mest på polisen. Min fackförening hade i många år krävt att den lag som ålade Romainville att upprätta en skola skulle tillämpas. När vi sedan själva satte upp en skola krävde vi att han skulle finansiera den. Ingetdera blev av. Men, och det är intressant att notera, när Chaupimayo inte längre krävde att han ekonomiskt skulle bidra till skolan, gjorde staten det.

Mina uppgifter som undersekreterare och senare som press- och propagandasekreterare

Mycket kan åstadkommas med press- och propagandarbete också bland bönderna trots att de flesta är analfabeter.

Det är viktigt att inse att böndernas förtryckare sedan århundraden har fått dem att betrakta ett papper som en gud. Papper har blivit en fetisch. Arresteringsorder utfärdas på papper. Med hjälp av papper krossas indianerna i domstolarna. Bonden ser papper på guvernörens kontor, hos församlingsprästen, hos domaren och notarien – överallt där makten finns. Också jordägaren för sina räkenskaper på papper. Alla resonemang, alla logiska argument vederlägger han genom att hålla fram ett papper. Papper överträffar logiken, övervinner den.

Det finns ett berömt ordspråk: *Qelqan riman* (det är det skrivna som talar). Vi bekämpar med all kraft denna fetischistiska föreställning. Och ett av medlen att bekämpa den är just att visa bonden att på samma sätt som fienden har *sina* papper, så har vi *våra* papper. Mot de papper som motsäger böndernas förnuft och logik ställer vi de papper som präglas av samma förnuft och logik.

Det är redan i sig ett under för de icke läskunniga bönderna. Att det finns papper som talar till deras förmån, som uttrycker deras sanning, är redan början till deras seger. De ser på sådana papper med respekt och tillgivenhet.

Bönderna har alltid klistrat papper på väggarna i sina hem. Den här gången gjorde de det på ett särskilt sätt. Det var rörande att finna våra gulnade flygblad på halmväggarna i hyddorna på *punan*. Barn och besökare läste dem och den som bodde i hyddan fylldes med stolthet varje gång någon läste dem.

En annan viktig uppgift för press- och propagandasekreteraren var att upplysa stadsbefolkningen om böndernas hårda verklighet. När Chaupimayo köpte en gammal dupliceringsapparat innebar det ett stort steg framåt. Bönder från olika fackföreningar såg med glädje att de bara genom att använda en lämplig mängd papper och bläck kunde göra sina problem kända för alla. De kunde tillverka egna flygblad och de kunde trycka ett papper där jordägaren nämndes vid namn och där hans brott, medbrottslingar och offer räknades upp. Detta gav dem ny styrka och beslutsamhet.

Jordägarna var så ryggradslösa att trots att de kontrollerade den rättsliga apparaten och mycket lätt skulle ha kunnat sätta mig i fängelse – det var jag som undertecknade sådana avslöjanden – så vågade de aldrig det. Jordägarna visste att om de lyckades få mig i fängelse skulle de riskera att få ögonen på sig. Vi kunde inför den allmänna opinionen visa att alla avslöjanden som gjorts var sanna och att det fanns många andra exempel. Ingen jordägare ville skaffa sig sämre rykte än andra genom denna publicitet, som inte ens tog hänsyn till de äldsta och mest lysande namn, dittills aktade och vördade.

Olyckligtvis använde vi aldrig affischer, vilket – som den ryska revolutionen visade – är särskilt lämpligt i områden där analfabetismen är utbredd.

Andra än bönder som tog del i bonderörelsen under denna period

Förutom medlemmarna i FTC:s styrelse och dess advokater omfattade de flesta som inte var bönder de opportunistiska åsikterna. När bonderörelsen växte samarbetade vi med kamrater från HR och en del radikala ungdomar.

Kamraterna Gorki Tapia och Juvenal Zamalloa arbetade aktivt tillsammans med mig i La Convención och Lares. Gorki utnämndes till förbundets tandläkare. Ronald Rosas, Salustio Jiménez, Huarcaya Gamarra och kanske några till uppehöll sig i departementets bergstrakter. Urbano López (som inte var medlem i FIR) vistades i Pillpinto och Lares och advokaten Estenio Pacheco (inte heller medlem i FIR) i La Convención och Lares. Pereyra och Aragon var stationerade i staden.

Allt detta var innan förföljelserna mot FIR hade börjat. Från juli till november 1962 arbetade kamrat Blanca La Berrera i det frö till partiorganisation som fanns i Chaupimayo, först i kvällsskolan och därefter i Lares. En kort tid senare när myndigheterna slog till mot avantgardet i dalen sattes hon i fängelse.

Pedro Candela (som hade fått lov att fly därför att han deltagit i bankexproprieringarna) var med i egenskap av militär. Hans kunskaper som f.d. soldat kom väl till pass i vapenövningarna och i gerillaförbandet. Några månader efter det att repressalierna mot bonderörelsen hade skärpts (det var i november) framträdde kamraterna Vladimiro Valer och Héctor Loayza som ledare vid böndernas uppror i departementet. De kan berätta vilka som under denna period arbetade tillsammans med Urbano López.

Det är möjligt att jag oavsiktligt har utelämnat några namn.

Organisation av fackföreningarna

Jag var bara en av de många fackliga organisationerna i FPCC och FDCC. Bondefackföreningar hade bildats mycket tidigare i FTC:s regi. Det fanns t.o.m. militanta fackföreningar. Man kan uttrycka det så att böndernas kampvilja tog sig fackliga uttryck. Bevis för detta är San Jerónimos bondefackförening som på fyrtitalet leddes av Lorenzo Chamorro.

Jag var inte med vid den första – ganska kraftlösa – arbetsnedläggelsen i La Convención (samma dag var jag ledare för en grupp strejkvakter i Cuzco och greps strax efter). En av dem som stod i spetsen vid arbetsnedläggelsen var kamrat Fortunato Vargas.

Den första bondestrejken, som kamrat Aniceto Muñoz tog initiativet till, ägde rum vid Pachachaca Grande. Böndernas väpnade kamp har pågått länge, men isolerat och sporadiskt – om vi bortser från de berömda resningar som nu är historiska. Ett exempel från La Convención är avrättningen av jordägaren Alberto Duque. Den verkställdes strax innan den fackliga verksamheten sattes igång.

Vår uppgift var inte så mycket att initiera eller introducera den taktik som skulle användas i klasskampen – den utbildades ofta spontant, utan mera att systematisera den och göra folk medvetna om den. Marxismen hade lärt oss att förstå klasskampens mekanism och att bedöma vilka av de metoder som bönderna använde som skulle vara mest effektiva i frigörelse-kampen. Vi tog upp dessa metoder, fullkomnade dem, sammansmälte dem till en strategi, tillämpade dem och propagerade för dem systematiskt.

Man kan säga att det vi åstadkom var att koppla ihop böndernas kampmetoder med den marxistiska ideologin och erfarenheten och med en ökad medvetenhet om kampens betydelse. Vi representerade med andra ord partiet (med alla dess brister) i detta område, vi var den medvetna faktorn i arbetarnas kamp.

Anfall mot banker och polisstationer i Cuzco

Vi är inte principiellt motståndare till sådana åtgärder som anfall mot banker och polisstationer. De utgör en del av den revolutionära kampen, av folkets krig mot sina fiender. Men jag skulle vilja betona att de måste vara en frukt av folkets växande klassmedvetenhet. När massornas medvetenhet nått en sådan mognad att de inser att åtgärder av det slaget är nödvändiga, är det korrekt att genomföra dem. Att de förutsätter stor hemlighetsfullhet och diskretion innebär ingen motsägelse. Vi anser inte att massorna måste informeras före alla aktioner. Men åtgärder av detta slag får vidtas först när massorna har fått full förståelse för att de är nödvändiga och uppfattar dem som sina egna handlingar, som *sina* kampformer.

Här gäller det inte bara om sådana aktioner är nödvändiga eller inte. I allmänhet är de alltid ”nödvändiga”, eftersom den revolutionära rörelsen alltid behöver pengar och vapen. Avgörande är vilken politisk effekt sådana handlingar har. Om de utförs när folket förstår att de är nödvändiga och om massorna inser att de utgår från dem själva, då fyller de framförallt den positiva uppgiften att höja massornas medvetenhet. När massorna ser sig själva som upphovet till dessa handlingar ökar deras självförtroende.

Om sådana aktioner genomförs när massorna ännu inte har förstått deras nödvändighet, blir deras effekt av många skäl negativ. De kan då utnyttjas av fienden som en skenbar ursäkt för repressivt våld. Alla modiga revolutionärer löper då stora risker. I vårt fall sattes organisationens existens på spel.

I stället för att massornas självförtroende ökar minskar det. Många övertygas av den reaktionära propagandan och andra uppfattar oss som provokatörer, även om de anser att våra motiv är rättfärdiga. Slutligen, och detta är mycket viktigt, minskar kampviljan även hos dem som har en positiv inställning till sådana handlingar, därför att de bibringas illusionen att kampen kommer att utkämpas av en grupp frihetskämpar och att massorna följaktligen inte själva behöver engagera sig i organisationsarbetet eller kampen.

Om ämnet frihetskämpar finns det mer att säga. Bourgeoisien, liksom de exploaterande klasserna i det förgångna, gynnar uppkomsten av en tro på befriare. I grunden skiljer sig inte denna tro från religiös alienation. Den är ytterligare ett opium för folket. Borgarna försöker passivisera de utsugna massorna genom att ge dem hoppet om en Frälsare och ett framtida paradiset, och i samma syfte försöker de att få olika ledare att framstå som frälsare (Haya, Belaúnde, Odria, Velasco).

Det är inte alltid som sådana ledare befinner sig på högerkanten. Opportunister i den del av vänstern som inte kontrolleras av bourgeoisien brukar också inbilla massorna att det är ledarna –och inte de utsugna massorna själva – som har vunnit segrarna.

Bourgeoisien förhålliglar t.o.m. de sanna revolutionärerna, må så vara genom förolämpningar och ryktesspridning. De eftersträvar att framhäva individen på bekostnad av massorna. Så länge som massorna tror på en befriare, han må vara hur revolutionär som helst, känner sig bourgeoisien relativt trygg. En befriare kan man köpa, fängsla eller döda, vilket man inte kan göra med massorna. Den dag massorna inser att makten finns hos dem själva är utsugarnas tid ute. Gamle Marx hade fullständigt rätt när han sade: ”Arbetarklassens frigörelse kan endast vara dess eget verk.”

Därför envisas marxister med att göra massorna medvetna om sin egen makt, om ett sätt att gå tillväga som bygger på erfarenheter som gjorts av massorna över hela världen och om de organisationsformer som är lämpligast vid massaktioner. Det finns olika sätt att organisera sig på men det skall finnas ett parti i spetsen. Det beror just på att i partiet sammanförs de minst alienerade och de mest kampvilliga massorna, de som tror minst på befriare och mest på massornas makt. Partiet är inte en sammanslutning av exceptionella individer vilkas åtgöranden kan ersätta massornas handlande.

Om våra metoder under kampens gång visar sig framgångsrika och det uppfattas som någon kamrats individuella förtjänst, och om denna uppfattning understöds av fienden, då är det vår plikt att bekämpa den villfarelsen hos massorna och visa dem att framgången beror på förberedelserna för kampen och att de metoder som denne kamrat har använt just är baserade på ett starkt förtroende för massorna. På detta sätt kommer de mest avancerade och beslutsamma hos massorna att inse att de är kapabla att behärska alla dessa metoder och utveckla dem vidare. Men för att detta skall vara möjligt, är det nödvändigt att de förenar och kombinerar sina individuella krafter i en disciplinerad organisation, i ett revolutionärt parti som använder den sortens metoder.

Dr Battilanas försvarstal

Dr Battilanas framställning kännetecknades av enkelhet, klarhet och kraft. I grund och botten var försvarstalet ett politiskt anförande. Han visade med hela tyngden av sin logiska argumentation, fri från pompös retorik, att bönderna befann sig i en sådan situation att alla vägar som ledde till mänskligare förhållanden var stängda för dem, med undantag för den som de befann sig på. Han vädjade i sin framställning inte så mycket till publikens känslor som till dess förnuft.

När han försvarade mig vinnlade han sig mer om bönderna än om mig som individ. Vid ett tillfälle bad han mig redogöra för det jordreformsdekret som jag hade utfärdat i böndernas namn (frågan hade inte diskuterats tidigare). Därefter förklarade han att myndigheterna i själva verket enligt lagen borde ha åtalat mig för uppvigling, eftersom mitt mål var att störta den etablerade makten. Han insåg att detta påpekande juridiskt kunde vara till skada för mig, men att det bidrog till att klargöra för folket att kampen för tillfredsställande förhållanden i sig oundvikligt skulle leda till att det borgerliga politiska systemet krossades.

När jag greps

I januari anfölls vårt gerillaförband av regeringstrupperna, som på sedvanligt sätt slösade med ammunition. Lyckligtvis siktade de så dåligt att de inte skadade någon av oss. Däremot lyckades de splittra gerillan. Efter attacken var det omöjligt för mig att förena mig med någon av mina kamrater. Bara genom att iaktta allra största försiktighet kunde jag ta mig fram till en hydda där en kamrat som jag inte kände bodde. Han och hans fru visste genast vem jag var

och insåg mycket väl situationens allvar. De lyckades ta vissa kontakter men kunde inte sätta sig i förbindelse med några ledare (eftersom de var ytterst påpassade och ständigt utsatta för attacker). Paret förde mig till en bonde som bodde på en undangömd plats. Jag uppehöll mig ett tag i närheten av hans hydda, och då och då kom han ut med mat åt mig, men ofta fick jag klara mig med vilda örter – när jag inte tvingades fasta.

Av en tillfällighet stötte jag ihop med en pojke, Mario Huamán, som visade prov på stor solidaritet. Eftersom det inte fanns någon partiorganisation i området var det farligt att försöka kontakta de belägrade aktivisterna. Mario erbjöd sig att bege sig till Cuzco, där han lyckades få tag på de kamrater som höll på att omorganisera FIR.

Dessa kamraters brist på erfarenhet av ett arbete som kräver den största diskretion gjorde att en politisk infiltrator olyckligtvis kom underfund med vem kontaktmannen, Mario, var. Det var en enkel sak för polisen att ta fast honom och tortera honom tills han berättade var jag fanns. Pojken var inte någon härdad kämpe, och eftersom han med fog misstänkte att tortyren skulle pågå tills han var död om han inte talade, gav han polisen den information som de behövde för att fånga mig. Poliserna tvingade honom under dödshot att visa dem vägen till mig.

De var så pass många att allt motstånd hade varit lönlöst, även om jag inte hade varit ensam och dåligt beväpnad (en rostig pistol, med sex patroner som jag inte var säker på skulle fungera, och en dolk). Jag kröp undan så gott jag kunde men de var så många att de inte hade några svårigheter att hitta mig. Jag hann nätt och jämnt gömma några papper som skulle ha varit komprometterande för andra kamrater.

Polisstyrkan bestod både av vanliga poliser, som hade order att skjuta för att döda, och folk från säkerhetspolisen, som hade order att ta mig levande. De som upptäckte mig, band mig och spärrade in mig var alltså folk från säkerhetspolisen. Befälhavaren för gruppen från den vanliga polisen, som fick syn på mig först efter det att jag hade försetts med handbojor och stod under bevakning, fick nöja sig med att slå mig i huvudet med gevärskolven. Han undgick ändå inte en skrapa för bristande nit från sina överordnade, som liksom alla av den sorten visste att det kunde vara svårt att få oss avlivade på legal väg och därför helst ville döda oss direkt. Mindre lyckligt lottade än Héctor Béjar och jag själv var kamraterna De la Puente, Vallejos, Heraud och många andra. De dödades kallblodigt sedan de hade tillfångatagits, precis som Che.

Att jag greps berodde sålunda inte på något förräderi. Kamraterna i Cuzco gjorde sig skyldiga till försumlighet, vilket berodde på deras oerfarenhet. Man kan inte kalla Mario Huamán för förrädare. Han var inte någon militant revolutionär och hans enda alternativ var döden. Han härdade ut så länge han kunde, men de slog honom hänsynslöst. (Som tur var hann jag få iväg ett brev om detta till fängelset, där andra kamrater som gripits hade haft planer på att hämnas på pojken.)

FBI tvekade inte att öppet betala ut belöningen till dem som gripit mig.

Men dessa detaljer om hur det gick till när jag greps är ganska oväsentliga. Den verkliga orsaken till nederlaget var att den stora massan av bönder inför det hårdnande förtrycket och utan stöd av någon partiapparat drog sig ur striden. Både att gerillan skingrades, att jag isolerades, att kamraterna var oerfarna och att vi var tvungna att förlita oss på folk som inte tillhörde partiet var bara symtom på de brister som jag redan nämnt.

Andra delen

Inledande anmärkningar

Jag skulle här gärna ha velat återge några av de flygblad, artiklar och pressmeddelanden som tillkom under bonderesningen. Olyckligtvis har jag inte tillgång till detta material. Jag får nöja mig med några artiklar, brev och notiser om bondekampen som jag skrev på den här ön under de senaste åren.

De första skrevs medan jag fortfarande hotades av dödsstraff. Jag tar här med ”Brev till dem som har protesterat mot dödsdomen” som ett bevis för min djupa tacksamhet mot alla dem som bidrog till att rädda mitt liv. Jag vill utnyttja tillfället att än en gång innerligt tacka de kamrater av politiskt och socialt skilda riktningar som i olika fångelser hungerstrejkade för att protestera mot det dödsstraff som hängde över mig. Jag tar också med brevet till mina kamrater bland bönderna, och det bör påpekas att kamrat Vicente Lanado vid denna tidpunkt ännu inte hade gripits.

Som läsaren kommer att märka är det mesta som återges på följande sidor avsett att uppmana revolutionärerna att ägna sina krafter åt bonderörelsen.

Jag har kritiserats för att jag i brevet ”Till mitt folk” ger en överdrivet optimistisk bild av situationen genom att tala om studenterna som om de redan marscherade tillsammans med bönderna. Jag har också kritiserats för den ”överdrivna anspråkslösheten” i mitt brev till det peruanska studentförbundets (FEP) kongress. Jag är säker på att kritiken är motiverad. Min ursäkt är att jag trodde att jag inte hade många dagar kvar att leva och därför ansträngde mig särskilt mycket att dra in de revolutionära studenterna i bondekampen, vilket kanske var det sista jag skulle kunna uträtta.

Brevet till FEP skrev jag med anledning av att Héctor Béjars och mitt namn förts fram vid en kongress där studenterna uttryckte sin solidaritet med dem som utsattes för förtryck. Min motion till kongressen diskuterades aldrig beroende på att deltagarna i kongressen blev alltför oeniga.

Hugo Neyra har haft synpunkter på det jag har beskrivit i berättelsen ”Puna” om den ”unge kreolen och fackföreningsgrundaren Jorge Carrións svårigheter att få personlig kontakt med de tystlåtna bönderna”. Jag har försökt att visa just vilka möjligheter också en så oerfaren stadsmänniska som Carrión har att så småningom bli en av dem. Man måste komma ihåg att det utom alla renodlade stadsbor också finns stadsbor som har sina rötter på landsbygden, vilket är fallet med mig, eller t.o.m. är tvättäkta bönder som har flyttat in till städerna och för vilka det inte innebär några speciella problem att återvända till landet.

Utan att därför överge tanken på att särskilt de revolutionära studenterna bör bege sig ut på landsbygden, anser FIR numera att dess främsta uppgift som parti är att bygga upp en stark kärna i städerna, med bolsjevikisk disciplin och med arbetarklassen som bas. Med en sådan bas kommer ett *centraliserat* arbete bland bönderna att bli både enklare och mera fruktbart. Nu när vi har gjort utrensningar i FIR har det blivit möjligt att bevisa att det inte var vår linje som var felaktig, utan att det var vissa medlemmar i FIR som inte förtjänade att vara medlemmar.

När jag på nytt läste igenom andra kapitlet i boken upptäckte jag att jag glömt några detaljer. Jag beskrev produktionsförhållandena rent principiellt utan att nämna deras komplement, företeelser som inte tas upp i några kontrakt, vare sig skrivna eller muntliga, nämligen alla de barbariska illdåd som regelbundet begås av jordägarna. Jag vill påstå att den verklighet som jag beskriver i berättelsen ”Puna” är ”normal”. Ett bevis för att jag inte överdriver är det

flygblad som handlar om Vicente Lanado och haciendan Paltaybamba. Verkligheten t.o.m. överträffar dikten sådan den representeras av berättelsen "Puna".

Ett annat exempel kan jag ta från den hacienda som gränsar till Paltaybamba, nämligen Santa Rosa-Chaupimayo, vars fackförening jag tillhörde. *Gamonalen* där, Alfredo Romainville, hängde upp en naken bonde i ett mangoträd och piskade honom en hel dag i sina döttrars och sina andra bönders närvaro. En annan bonde kunde inte hitta en häst som hans herre hade bett honom leta reda på. Romainville tvingade honom att ställa sig på alla fyra och ta på sig klövjesadeln. På den lastade Romainville sex *arrobas* (ca 75 kg) kaffe och tvingade honom med piskslag att på händer och knän krypa runt det område där kaffet torkades. Han tvingade kvinnorna att skala jordnötter utan betalning tills händerna blödde, och sedan fick de fortsätta att göra det med munnen tills också den var blodig. Han skickade sin egen dotter, vars mor var en bondkvinna som han hade våldtagit, i fängelse för att hon var "kommunist". Hans bror nöjde sig inte med att själv våldta bondkvinnorna – han tvingade en bonde att våldta sin egen moster genom att hota honom med ett gevär. Barn som hade fötts av kvinnor som jordägaren Márquez hade våldtagit dränktes i floden genom faderns försorg. Med ett hett brännjärn brände jordägaren Bartolome Paz in sin haciendas emblem i en bondes lår. Jordägaren Angel Miranda gjorde likadant. Jordägaren Vitorino hade en egen sedelpress, så att bönderna skulle tvingas göra alla inköp på hans hacienda. Dalmiro Casafranca mördade generalsekreteraren i fackföreningen på Aranjez-haciendan, Erasmo Zuniga, genom att kasta honom i floden.

Dessa brott beivrades inte av myndigheterna – som mycket ofta var identiska med jordägarna själva. Domarna och polisen tog själva del i brotten och skyddade de inblandade. Sådan såg den sociala verklighet ut där vi agitatorer "störde ordningen" och "predikade våld".

Öppet brev till högsta militära domstolen

Straffkolonin El Frontón Den 5 november 1966

Till ordföranden i högsta militära domstolen

Herr ordförande,

Med anledning av att nedanstående undertecknare, Hugo Blanco Galdós medåtalade, nyligen har blivit informerade om att statsåklagaren Don Ruiz de Samocurcio har yrkat dödsstraff för Hugo Blanco, anhåller vi härmed, för den händelse domstolen beslutar om sagda dödsstraff för vår ledare, som också är ledare för landets samtliga bönder, att också vi skall avrättas. Vi anser att ansvaret för de handlingar som föranlett denna rättegång inte kan läggas på en enda person.

Tillsammans med kamrat Hugo Blanco har vi kämpat för böndernas och alla utsugna klassers nationella och sociala frigörelse och vi begär att få dela konsekvenserna av denna historiska kamp med honom.

Vi tolkar statsåklagarens yrkande och det olycksbådande syfte som det avspeglar som en beklaglig hämnadeakt från jordägarnas sida. Sammanhållningen mellan jordägarna i Peru har nämligen försvagats, vilket har öppnat en väg till frigörelse för de peruanska bönderna, av vilkas arbete landets ekonomiska, sociala och kulturella utveckling är avhängig. Om en klick privilegierade dagdrivare vill se vårt blod flyta i ett fåfängt försök att avvärja den resning som arbetarna i städerna och på landsbygden och alla medvetna peruaner oundvikligen kommer att ställa sig bakom, så låt dem försöka. Den stund är inte avlägsen när de kommer att få göra räkenskap inför folkets revolutionära domstolar.

Jord eller död! Vi skall segra!

Gerardo Carpio Molina Humberto Carazas Moscoso

José Zuñiga Letona Aniceto Muhoz Linares
Lucio Beingolea Torres Emiliano Cernades Ojeda

Till mitt folk

Straffkolonin El Frontón

Den 24 november 1966

Revolutionären älskar livet. Ty även om han plågas svårt av sitt eget elände och alla sina bröders elände, så lever han för att avskaffa detta elände. Därför är han lycklig, trots att han lider.

Revolutionären älskar världen. Ty även om han lever i en värld av förtvivlan, orättvisa och hat, även om han starkare än någon annan upplever mänsklighetens nöd, så lever han för att förändra denna värld. Därför älskar revolutionären världen, ty även om han lever i ett jordiskt helvete, så lever han för att förvandla det till ett jordiskt paradiset. Han lever i en värld av hat och kämpar för att skapa en värld av kärlek.

Att vara revolutionär är att älska världen, att älska livet, att vara lycklig. Han flyr inte livet, ty han vet att det är hans uppgift att leva för att kämpa, och därför vill han leva.

Men han får inte heller undfly döden. Ty han kan kämpa även genom att dö, han kan förändra världen även genom att dö och han kan älska livet även genom att dö. Han kan leva även genom att dö. Därför vill han även dö.

För den peruanske revolutionären är det ingen skam att dö. Det kan inte vara någon skam att mitt blod flyter i den röda och stridbara flod där Lucho Zapatas, De la Puentes, Lobatóns, Herauds, Vallejos och Velandos blod flyter och fortsätter att kämpa.

Det är ingen skam att hälsa Remigio Huamán med ett Jord eller död! i det blod som härstammar från den odödlige Túpac Amaru.

Att dö för livet, som en vietnamesisk kämpe, att dö för att imperialismen, kapitalismen och *gamonalismo* skall dö, att dö för att hungern, nöden och okunnigheten skall dö, det är lycka.

Att dö är ingen skam när man ser gryningen nalkas, när man ser bönderna vakna till en ny, väldig dag, när man ser arbetarna steg för steg åter bygga upp en arbetarefackförening i Mariáteguis(1) anda för att sopa bort kapitalismen och dess hejdukar, när man ser studenterna medvetna om sin historiska uppgift, marschera hand i hand med arbetare och bönder.

En död i kamp är ingen skam. För revolutionären är det att dö en naturlig död.

Hur kan jag undgå att dö lycklig, när jag vet att många "gorillor", innan mitt blod torkat, kommer att förbereda sig för att "av hälsoskäl" resa utomlands – till Miami eller någon annan fristad för förrädare? Hur kan jag undgå att dö lycklig, när jag vet att min död leder till att *gusanos* (2) lämnar vårt land? Jag är lycklig därför att mitt folk har låtit mig förstå att hela den peruanska oligarkin och dess lakejer kommer att bli tvungna att snabbt packa sina resväskor och följa efter.

Dagen är nära. De vet att det är så!

Jord eller död! Vi skall segra!

Hugo Blanco Galdós

Till det peruanska studentförbundets kongress

Kamrater studenter,

Nu när jag står inför döden ser jag tillbaka på mitt liv som bonde, arbetare och student. Det är som student jag talar till er, kamrater. Det är från min bänk i föreläsningssalen som jag begär ordet på er kongress, även om jag vet att jag också kunde göra det som bonde eller arbetare.

Det här är ett brev, ett budskap, från en kombattant som kanske bara har några dagar kvar att leva till kombattanter som just har börjat striden. Det blir kanske något av en bekännelse i bekännelsens stund. Och vem skall jag bikta mig för om inte för mitt folk? Och vem skall frikänna mig eller döma mig om inte mitt eget folk? Och ni är en knoppande gren på det träd som är mitt folk.

I denna bekännelse, denna autopsy, ger jag kvintessensen av mina erfarenheter och jag hoppas att ni kan dra nytta av det. Mitt sätt att lägga fram problemen kan tyckas egocentriskt. Men jag pekar på mina personliga erfarenheter just för att visa att de inte är särskilt märkvärdiga och att vem som helst av er kan göra ett bättre arbete.

När jag var student låg min begåvning och mina kunskaper under genomsnittet och jag hade många svaga sidor som jag fortfarande har. Jag hade samma ambitioner som ni: att skaffa mig en yrkesutbildning för att kunna tjäna mitt folk efter bästa förmåga.

Sedan insåg jag vad också ni har insett. Att bli utbildad skulle innebära att man blev en kugge i ett system som tjänade förtryckarna, att mina kunskaper endast i ringa mån skulle komma mitt folk till godo och att de i hög grad skulle kunna utnyttjas av fienden. Jag insåg att om mitt land behövde tekniker behövde det i ännu högre grad människor som ville kämpa för ett samhälle där teknikerna, befriade från sina bojor, verkligen skulle kunna tjäna folket. För att på det mest effektiva sättet kunna verka för en sådan omvandling blev jag först arbetare och sedan bonde, därför att jag förstod att det i vårt land med dess speciella förhållanden, var bönderna, denna utsugna och utsultna klass, som skulle komma att inleda den avgörande striden.

Det är ni som får avgöra om detta arbete har varit till någon nytta för vårt folk. Om ni tror att det har varit det, är det er plikt att gå vidare på den vägen. Jag är övertygad om att ni kommer att göra det tusen gånger mer effektivt och i tusen gånger större skala. Jag vet detta bättre än någon annan, därför att jag känner min begränsning bättre än någon annan. Jag vet bättre än någon annan att om mitt arbete har gett resultat, har det absolut inte berott på några speciella kvaliteter hos min person, utan på att vårt land nu upplever en historisk epok, där samarbetet mellan studenter och bonderörelse kommer att bli avgörande för landets framtid.

De obetydligaste av era kunskaper är tillgångar som kommer att vara till gagn för de breda bondemassorna. Med vilken spänd uppmärksamhet kommer de inte att lyssna till er! Och vilken tillfredsställelse kommer det inte att vara för er, när ni märker att man följer era råd överallt på landsbygden!

Ni kommer att upptäcka att bönderna också har en hel del att lära er, faktiskt ganska mycket. Och ni kommer att respektera dem mer för varje dag som går.

Jag kan redan se er, kamrater, där ni går vid böndernas sida, steg för steg, utan att tröttna på att lära och undervisa, när ni lämnar dalarna och stiger upp mot höjderna med vapen i hand för att fördriva inkräktarna.

Med avseende på denna för studenterna enligt min mening och i nuvarande läge avgörande uppgift, framlägger jag här en motion. I den talar jag om tjugo kamrater – det kunde lika gärna ha varit femton eller trettio. Jag sätter antalet till tjugo av två skäl. För det första bör

beslutet avse något konkret och inte vara någon suddig rekommendation. För det andra kommer det då att stå klart att ett ringa antal studenter kan göra stor nytta i bonderörelsen.

Motion till FEP:s kongress

Emedan:

1. det mord på kamrat Hugo Blanco som förbereds av reaktionen har som främsta syfte att injaga fruktan hos det peruanska folket, som kämpar för sina rättigheter;
2. den peruanska ungdomen i handling bör visa att den inte låter sig skrämmas av förtryckarnas terror utan snarare kommer att i allt väsentligt stimuleras i sin kamp;
3. ovannämnde kamrats inställning i allt väsentligt har varit densamma som hos en student som ansluter sig till bonderörelsen;
4. vilken student som helst än mer effektivt kan göra en insats i den revolutionära omvandling som landet behöver;

Må det beslutas:

1. att minst tjugo kamrater skall väljas ut som skall ansluta sig till bonderörelsen i olika delar av landet; att de oförtröttligt skall delta i verksamheten från uppbyggnadsskedet med de mera blygsamma och elementära framsteg som lagarna medger fram till det stadium då jorden och regeringsmakten erövrats med vapen i hand; dessa kamrater måste vara inställda på att offra allt, inklusive sina studier, om det visar sig nödvändigt för att genomföra arbetet;
2. att alla uppehåll i studierna skall utnyttjas maximalt för denna uppgift;
3. att bonderörelsen skall bistå med all nödvändig hjälp, lika mycket i kampen mot *gamonales* och deras lakejer som i alla andra avseenden som rör den gemensamma kampen.

Hugo Blanco Galdós, 1966

Brev till dem som protesterat mot dödsdomen

Till de organisationer och individer över hela världen som – antingen de identifierar sig med min kamp för den socialistiska revolutionen eller inte – har protesterat mot det dödsstraff som mitt folks förtryckare, de nationella utsugarna och imperialisterna, har i beredskap för mig.

Er röst, som talar i solidaritetens namn, ger eko över hela världen och den tystnadens komplott som mänsklighetens fiender står bakom har inte lyckats tysta den. Ni tillhör skilda nationaliteter, men er protest har höjts i en kör som talar den mänskliga solidaritetens universella språk. Ett ofantligt, bedövande skri som trotsar döden till gagn för människans odelade och sanna frihet.

Ert beslutsamma fördömande av detta legala mord har sin grund i den solidaritet som ni känner med mitt folk som svälter till döds och som kämpar för att bli fritt, i er solidaritet med alla koloniala och halvkoloniala länder som vill befria sig från månghundraåriga bojer och med människan i allmänhet som kämpar för ett bättre liv och ett helgjutet och universellt broderskap.

Vi är inte främlingar för varandra, vi är bröder. Oss förenar det starka band som är tron på mänskligheten och dess framtid och som är den optimism som vi känner beträffande de positiva resultaten av en omvandling som skall göra slut på all omänsklighet.

Även om våra motståndare lyckas begå detta mord, kommer segern att vara er, ty er handling visar vägen, och den mänskliga solidariteten kommer att bli mycket starkare.

Genom ert exempel kommer solidaritet att utsträckas till alla politiska fångar i Peru, till förtryckets alla offer i Latinamerika och i alla länder som ännu kämpar för sin befrielse och till alla folk som nu kämpar för att värna sitt oberoende, som på Kuba. Solidariteten med det vietnamesiska folket, för vilket mänskligheten har så mycket att tacka, kommer att växa sig ännu starkare.

Om mordet begås kommer jag att dö övertygad om att er mäktiga röst kommer att hejda många mördares kulor i flykten och bidra till att de fångelser de håller i beredskap rivs.

Om man inte dödar mig kommer det inte att bero på att de inte önskar det, utan på styrkan i er solidaritet.

Med en innerlig och broderlig omfamning,

Hugo Blanco Galdós, 1967

Puno

Straffkolonin El Frontón juni 1967

”Alla magistratspersoner, aliancistas,(1) koalitionsanhängare och oberoende, var överens till arbetsnedläggelsen”, ”bönder i Ayavirí river upp järnvägen”, ”alla kommunikationsleder är avskurna”.

Dessa och liknande nyheter informerade oss om arbetsnedläggelsen i departementet Puno.(2) Det var en total arbetsnedläggelse som också berörde butiker, varuhus och marknadsplatser. All trafik avbröts ... på samma sätt som i Cuzco eller Quillabamba när det var som bäst.

Det kan hända att det var de affärsidkande borgarna, representerade av familjen Cáceras,(3) som tog initiativet till arbetsnedläggelsen. Om så var fallet, fungerade de endast som en katalysator, ty arbetsnedläggelsen växte fram ur själva folkdjupet. Det var det folk som förkastade jordreformen,(4) som de betraktade som ett gyckel med bönderna, ett folk som inte låter sig luras av falska förespeglningar eller folklig Kooperation, ett folk som genomskådat allt svek. Det var Puno som trädde fram och kallade på de bröder som låter vänta på sig. Puno som hotade att stena domstolsledamöterna om de inte stängde domstolen. Puno som kastade sten på symbolen för den oligarkiska rättvisans heliga ko.

Man var inte intresserad av falska löften. ”Man brände bilder av lagstiftarna och förklarade att det symboliserade klyftan mellan dem och folket.” Man gjorde enorma framsteg. Det kan hända att man brände bilder som föreställde Cáceras, men det kan också hända att man ännu inte gjort det. Hur som helst skulle Cáceras inte kunna hålla tillbaka Punos utsugna massor.

Det upproriska Qolla-folket reste sig som en man och vi fick bud om nya stordåd och nya prov på folkligt mod hos de peruanska bönderna och deras förbundna.

Arbetsnedläggelsen avlystes, striden upphörde, men en seger hade vunnits. Inte för att regeringen hade avtvingats löften, löften som alltid sviks, utan därför att uppslutningen var så stor, därför att själva striden ger uppfostran och undervisning, därför att striden är folkets stora läromästare. Striden upphörde och det var lika bra att den inte fortsatte eftersom massorna ännu inte har fått de ledare som deras mod förtjänar. Det finns ännu inget nationellt revolutionärt parti som förmår leda dem i stora och avgörande drabbningar. FIR försöker bli ett sådant parti. Det uppmanar hela den revolutionära vänstern att ena sig inför den stora uppgiften.

Det är massorna, kamrater, som gör revolution. Ja, vi vet nu att de inte krävde att den reaktionära regeringen skulle störtas och att den skulle ersättas med en revolutionär regering. Vi vet att de begärde mindre än detta, men *det är ändå det som är revolutionen*, den som vi känner igen på dess breda folkliga anknytning. Det är också möjligt att de inte hade några

gerillakrigare bland sina ledare, men *det är ändå det som är revolutionen*. Vi känner igen den på indianerna i Ayaviri, när de rev upp järnvägsrälsarna. Det är möjligt att det inte fanns någon gerilla där, men massorna fanns där, ja, kamrater, massorna som förenades i sitt avståndstagande från lagstiftarnas förräderi, massorna som var medvetna om att jordreforms-lagen är ett bedrägeri, massorna som beslöt att kämpa på sitt sätt, på det plebejiska sättet med landsvägar som blockerades, stenar som kastades mot lagens heliga rum. *Och detta är revolutionen*.

Vi vet att man inte avsätter en regering med stenkastning, vi vet det. Men en medvetenhet, en vilja som gör att man kastar sten på förtryckaren kommer att leda till att man skaffar de vapen som man behöver för att störta regeringen.

För oss står vapnen i människans tjänst, inte tvärtom. När hjärtat och själen är revolutionära, blir händerna det också.

Spontanitetskult? Nej! Undervärdering av de kampmetoder som folken runt om i världen gjort till sina? Nej!

Vi vet att utan ett medvetet, revolutionärt ledarskap kommer massornas kamp inte att bli segerrik. Vi vet att de peruanska massorna måste tillgodogöra sig kunskaperna, erfarenheterna, metoderna, tekniken och taktiken hos revolutionärer runt om i världen.

Men vi vet också att om massorna i Puno fortsätter att följa borgerliga ledare och inte använder de metoder de borde använda så är det inte deras fel utan vårt. Revolutionärens uppgift är att förena sig med massorna, att tjäna dem, att ställa sina kunskaper till deras förfogande, att tjäna livet såsom det levs av massorna, att slå in på den väg som de revolutionära massorna följer.

Det är inte revolutionärt att kliva upp på revolutionens topp med ett schema i handen över vad som ”bör göras”, att se ned på massorna för att ”de inte stöder oss”, för att ”de inte följer oss”, att förakta deras ”reformistiska krav på jord”, deras ”låga nivå”, och deras ”primitiva kampmetoder”.

Massorna kommer inte att ”ansluta sig till den väpnade kampen”. Nej, det är att ställa saken på huvudet. Den väpnade kampen kommer att växa fram ur massornas behov. Revolutionärens roll är att stimulera och leda denna process.

Kulsprutepistolen skjuter inte av sig självt, det behövs händer och det behövs en vilja för att ett skott skall avlossas. Vi stöder dem som nu hanterar en *warak'a* (slunga) därför att vi vet att de är i stånd att längre fram sköta geväret och kulsprutepistolen – och att segra.

FIR har undertecknat en pakt med den revolutionära rörelsen i Peru och uppmanar alla partier i den revolutionära vänstern att skriva under den.

Vi står i tacksamhetsskuld till det revolutionära Puno, kamrater. Må vi gälda den!

Puna, en berättelse

_ ... Och sedan sägs det, blev han slagen med en grov påk, och sedan dess var han sig inte lik – han var så sjuk att han knappast kunde gå. Han dog faktiskt förra året, men två pojkar har han. På det här fackföreningsmötet kommer de säkert att berätta allt om hur det var för dig. De vet allting om det – de visade honom för örtdoktorer också, en härifrån, och en annan som de hämtade från Ocongate. De var också i Cuzco, på sjukhuset, fast på sjukhuset ville de inte ta emot honom. Där sade de: ”Det finns ingen säng”. För var dag blev han tunnare och ögonen var alldeles insjunkna. Han fick en injektion också, sägs det. Men injektionen gjorde honom

inte bra, inga av deras mediciner gjorde honom bra. Hans pojkar vet precis hur det var, två pojkar har han, och nu skall de vara med på mötet.

– Och hans boskap?

– Den har de behållit, så ligger det till. Sönerna har slutat att försöka få dem att lämna tillbaka den.

– För att de är rädda?

– Jag vet inte...

– Bäst så, kamrat, det är nog lika bra att de inte försöker ta tillbaka den. Om de skall vara med på mötet tror jag inte att de är särskilt rädda. Att boskapen skall lämnas tillbaka eller betalas måste vara en av de punkter som fackföreningen skall ta upp.

– Marcos Quispe har ju varit hos guvernören och hos polisen och hos domaren och klagat på att de tagit hans boskap – till ingen nytta. Det värsta var att de höll honom inlåst hos polisen i tjugofyra timmar. Och domaren sade åt honom: ”Hör på, indian, den här herrn är inte något halvblod och någon boskapstjuv som du, så försök inte med sådana beskyllningar. För övrigt behandlar han sina indianer väl. Han kunde ha stämt dig för skvaller och satt dig i fängelse.”

– Vad heter domaren?

– Eudocio Luna, han som äger Ch’illka.

– Jag känner till den skojaran, han har en annan hacienda i Anta. Så är det, kamrat, *gamonales* och myndigheterna är samma sak. De är prefekter, underprefekter, presidenter, deputerade och domare. Och är de det inte själva, så är det deras vänner och underlydande som är det.

De gör lagarna som de vill ha dem, de tvingar alla oss andra att lyda dem och de är de första att bryta dem.

De är ”aktningvärda människor”, ”hyggligt folk”, ”framstående medborgare” och kallas allt möjligt fint. Om de någonsin sätter en fot i ett fängelse, är det för att de har råkat i konflikt med andra rika människor, och inte ens då kommer de i fängelse utan hamnar på en klinik.

Det finns ingen riktig rättvisa någonstans i Peru, kamrat, men det är allra värst på landsbygden. Där är orättvisan mera ohöjld, mera grym och brutal, mera primitiv. Men orättvisan gör alla fattiga människor till bröder och därför måste vi stå enade i kampen.

Remigio Condori hör på utan att säga något själv och fortsätter att tiga. Förstår han? ... Förstår han inte? ... Håller han med? ... Tycker han annorlunda? ... Grubblar han bara?

Jorje Carrión lyssnar till Condoris tystnad, ingenting annat än denna tystnad, och respekterar den, skyddar den, tar hänsyn till den, förstår den, lämnar den i fred. Om någon skulle försöka sig på att bryta denna tystnad skulle han försvara den med sitt blod.

De vandrar där tillsammans över *punan* medan Condori tiger. Tick-tack, tick-tack, tick-tack låter deras steg – Condoris långsamma, försiktiga puls, Carrións snabbare ... en tidsinställd bomb, tick-tack, tick-tack, tick-tack.

Puna, tid, *puna*, tid...

Plötsligt böjer sig Carrión ner utan att säga något. Han har fått syn på en *achanqaray* – vad den är vacker – och han tänker på Elianas hår – som är ännu vackrare. Eliana som ler med en *achanqaray* i håret! ... Ja, varför inte ... han skulle plocka den röda blomman på återvägen och ge henne den. Och bönderna? Skulle de tycka att han var tokig? Nej, inte alls, eftersom bönderna, både kvinnor och män, sätter blommor i hatten. Han skulle ge henne en blomma,

men ... den skulle inte vara så fräsch när han väl kom fram till Cuzco ... Men han kunde förstås plocka en hel bukett så kunde han ge henne den friskaste.

”Lika röd som dina drömmar”, skulle Eliana säga till honom, men det skulle han inte tycka om, eftersom Eliana inte tror på de där röda drömmarna. För honom är de drömmar av kött och blod, som har namn och har ponchos och ojotas – alldeles framför honom gick en.

I T’impuqh väntade honom många drömmar: Marcos Quispe, Toribio Pumas söner ... ”men två pojkar har han”, och många andra. Men det första han skulle göra när han kom till T’impuqh var att dricka lite *chicha* eller vatten eller vad som helst för han var fruktansvärt törstig. Vad törstig man blir ute på *punan*! Inte så konstigt, här i solen. Och dessa backar! Han är genomvåt av svett, tinningarna bultar och bultar. Han gnider sig i pannan med tröjärmen – svett. Nu tänker han inte längre på något, bara går och går, med blicken sänkt – marken, fotspåren, tröjärmen, fotspåren, solen, dunk, dunk, dunk ... en vindfläkt – en riktigt skön fläkt, mera, mera ... så där ja, frisk och skön!

– Skall vi vila, kamrat?

– Men jag är egentligen inte så trött än. Bry dig inte om mig. – Jo, det är bäst att vi vilar.

– Som du vill, du kan vägen. Och han kastar sig ned på marken, något som han velat göra för längesen.

– Vill du ha lite koka? Condori sätter sig också ned.

– Tack, gärna.

Var det rätt att ta emot kokabladet? Hans tinningar dunkar fortfarande, men nu har tankarna kommit igång. Borde han verkligen ha gjort det? ”Kokan förgiftar den peruanske bonden”. ”Kokan är *gamonalismos* verktyg”.

– Var alltid kräsen, kamrat, en del använder Ilika,(3) men det är skadligt.

– Jag har hört det.

De har inget vatten, men kokan hjälper honom att glömma törsten och tröttheten. Kokan kommer att hjälpa honom att komma till T’impuqh. ”Kokan är *gamonalismos* verktyg.” Det är sant, det är hungerns, törstens, utmattningens verktyg. Vi måste göra slut på hungern, törsten och utmattningen på riktigt och inte bara känslan av den – som kokan. Kokan måste vi också utrota på allvar, och det är därför han är på väg till T’impuqh. Hans uppgift är inte att bara ta kål på känslan, och det är därför han tuggar koka. Nu tänker han allt det där, men i det ögonblick då han tog kokabladet och stoppade det i munnen tänkte han inte på någonting, han var bara medveten om att han svettades och att tinningarna dunkade.

Stillhet.

Ett moln. Tack för det!

Han viker inte en tum, den där Quispe, han skulle bli en bra sekreterare för försvarsfrågorna, en sådan envishet måste bära frukt.

– Och guvernören, vad sa han till Quispe?

– Om du kommer hit med en höna, så skall jag inte tala om för señor Anselmo vad du har sagt till mig.

– Och gav han honom någon höna?

– Jag vet inte.

Condori fortsätter högtidligt att tugga. Ack ja, jag tuggar koka. Du, koka, som får mig att minnas allt!

Carrión fortsätter att tänka på Quispe. Naturligtvis var det han som tagit initiativet till att de skulle organisera en fackförening.

– Och hur kom ni på idén att organisera er, kamrat?

– Jag har känt till de här sakerna länge, kamrat, det har jag, fackföreningar, möten, ledare – allt. I La Convención var jag jordbruksarbetare.

– Var du medlem i någon fackförening då?

– Inte jag, kamrat. Jag var bara där ett litet tag, förstår du. Arrendatorn som jag arbetade åt var medlem. Men jag var med på möten några gånger. I Quillabamba var jag med på demonstrationer och fick höra om alla orättvisor som *gamonales* hade begått – alltihop. Och jag fick alltid flygblad också. Jag har dem uppklistrade hemma på väggen. Jag visade dem för alla i T'impuqh, barnen i skolan har sett dem också. Sedan dess brukade jag säga till alla: ”Vi måste skaffa en fackförening”, det sade jag. Litet i taget sade jag det, för jag fick lov att vara försiktig med alla spionerande *llunk'us*.⁽⁴⁾ I början var det bara några som ville, de andra var rädda. Nu är de flesta överens. ”En fackförening är bra”, säger de. För jordägarens övergrepp blir allt värre. Och så säger de: ”Att leva eller dö, det går på ett ut”, säger de, ”om vi inte skall dö nu, skall vi i alla fall göra det sedan”, säger de.

– Det är så här, kamrat, att när vi bestämmer oss för att kämpa måste vi vara beredda på allt. För att gå *gamonales* till mötes mördar regeringen alla bönder som kräver sina rättigheter, och därför uppmanar vi bönderna att gripa till vapen och försvara sig.

Carrión sitter tyst ett tag för att studera effekten av sina ord. Ingen reaktion. Men han är säker på att han inte har trampat i klaveret, för det var Condori som förde döden på tal, och ingen är så dum att han tänker dö utan att försvara sig. Eftersom han inte har lyckats framkalla någon reaktion, vill han i alla händelser inte sluta nu.

– Har *gamonalen* några vapen?

– Det kanske han har, vi får väl se. Men jordägaren i Yuraqhpampa har förstås sagt: ”Den indian som kommer till mig och talar om fackföreningar kommer jag att skjuta som en hund”.

Carrión slappnar av, det verkar som om jordägarna i trakten visar sitt rätta ansikte. Det är alltid bättre, det förenklar saker och ting.

– Ska vi fortsätta, kamrat?

– Kom, så går vi.

Återigen den oerhörda *punan*, som gör både sorg och kärlek starkare. Men nu tänker ingen av dem på något sådant. Deras tystnad är av annat slag.

Condori hade planerat allt i förväg. Hade alla *compañeros* gjort vad de skulle? Bordet skulle Maxino Yupanqui ordna. Han har ett bord som t.o.m. är större än Bonifacios. Martin Chalco har två dricksglas. Tomas har porslinsallrikar. Juan Quispe skulle ta med sig metallskedar. Hemma hos honom har de tillräckligt med metallskedar. Vad hönan beträffar var det inga problem, den skulle han också ordna. Var det riktigt passande att äta kyckling? Säkert skulle andra också komma att bjuda hem honom. Ha! Vad kommer jordägaren att säga när hans *llunk'us* kommer med sin rapport: ”Remigio Condori hämtade honom, han lät honom bo hemma hos sig”. Condori kommer säkert att få en post i exekutivkommittén. Nu måste *gamonalen* få veta det! Men *gamonalen* hade redan känt till det, och det var därför som han ville kasta ut honom: ”Hör på, din indianska odåga, du har ett dåligt inflytande på mitt folk”.

De kommer fram till passet och Condori pekar på en liten hydda långt borta, vid foten av ett väldigt klippblock.

– I det här huset skall vi ha mötet, kamrat. Det ligger en bra bit från manbyggnaden.

Carrión ser några prickar framför hyddan. Det är redan folk där. Det måste vara de som har den längsta vägen. De andra kommer att se dem gå ner från passet och de kommer att hinna före dem till mötesplatsen vid foten av *wank' an*, den väldiga, vänliga klippan.

Varför förknippar man stenar med okänslighet? De här klipporna på *punan* får en ju att vilja trycka dem till sitt bröst, att gå in i dem och smälta samman med dem, cell för cell, låta sitt blod cirkulera genom dem för att nå fram till hjärtat, och få reda på allt och förstå allt som de förvisso måste veta om *punan*. Varför känner man sig så tung på *punan*? Varför lever och dör kaktusen här utan att någonsin föröka sig? Kan de vara ”sorgens frukter”? Varför ligger de små blommorna platt på marken? Var är tårarna som är sorgens ledsagare? Varför är suckarna så djupa att de inte kan upphöra? Här föds tystnaden ... *puna* ... här kommer all sorg och kärlek långt nedifrån och kondenseras och koncentreras. Vad skall det tjäna till? Klippan vet det säkert, den måste veta allt. Eftersom den så tydligt talar till oss och så tydligt är full av kärlek, varför säger man då ”som en sten”? Det måste gälla andra stenar.

Ja, och vid foten av den här klippan, vid *punans* hjärta, kommer mötet att hållas. Vad kommer han att få höra där? En boskapsherde:

– Sedan mina förfaders tid har vi varit hans herdar, och aldrig har vi fått någon lön. ”Du betalar inte *yerbaje** och du har ett potatisland. Det är din betalning”, säger han. När en ko faller ner i en klyfta måste vi ge honom en ny. När boskapstjuvar stjälar korna är det samma sak. När en puma tar en kalv likaså. Min lilla flicka drog döden på sig när hon samlade ihop korna under en orkan. De är inte som får som håller ihop av sig själva utan springer skrämnda iväg åt alla håll. Min lilla flicka blev förkyld och dog. Han är alltid missnöjd med osten också: ”Det är för litet, din tjuvaktiga indian, jag är säker på att du säljer vid sidan av”, säger han. När vi mjölkar korna oftare så att det blir mera mjölk, så klagar han: ”Kalvarna blir för magra.” Han är aldrig nöjd. ”Du tar kål på mina kor, det gör du, din lata indian”, säger han. När jag vill sluta som herde, säger han nej. ”Först måste du betala vad du är skyldig mig. Du är skyldig mig massor av kor”, säger han.

Andra röster:

– Han stal min boskap, också.

– Fyra dagar i veckan måste vi arbeta som ersättning för den lilla jordlapp han låter mig använda.

– *Pongo*† förekommer också.

– Och *mit' ani*‡.

– Vi förde hans varor till Cuzco utan att få betalt.

– Övertidsarbete på vägar och diken dras inte av på den arbetstid vi måste lägga ner på haciendan. ”Övertid räknas inte”, säger han.

* En skatt som bönderna måste betala i boskap eller pengar till jordägaren för att få utnyttja betesmarkerna (H. B.).

† Det oavlönade arbete i jordägarens hem som arrendatorer och lantarbetare är skyldiga att i tur och ordning utföra (H. B.).

‡ Det hushållsarbete i jordägarens hem som bondkvinnorna tvingas utföra enligt samma principer som gäller för *pongo* (H. B.).

– Och han låter oss inte hämta ved heller, vi har inget att laga mat med. ”Den är inte allmän egendom, den tillhör haciendan”, säger han.

– Han fick ett barn också med Aquilina Huamán, men han vill inte erkänna barnet.

– Han slog Hermenegildo Pauqar med en piska.

Och många fler godbitar som belyser den hedervärda och upphöjda förfining som alltid framhålls i de reportage från de fina familjernas banketter och begravningar som skvaller-spalterna översvämmas av.

Carrión har förlorat respekten för det förgångnas moral, ridderlighet och värdighet, liksom för den gamla goda tiden, och han kallar sådant kort och gott för ”skit”. Han är stolt över att tillhöra en generation som inte avskyr korta kjolar men väl piskan. En generation som inte erkänner auktoritetens princip – auktoriteten hos señor Anselmo, Eudicio Lina eller andra av deras sort.

Prickarna har blivit större och man kan nu urskilja männens ponchos och kvinnornas *llijlas*.⁽⁵⁾ *Punan* luktar människa. Hundarna har slutat skälla och viftar i stället på svansen medan de skuttar omkring de bägge vandrarna och alla dem som nu skyndar sig att ta emot dem.

Blickarna och orden är mycket hjärtligare än de försiktiga omfamningarna. Ja, det är de älskade kamraterna, framtidens herrar, fast beslutna att ta sig an den, stridsmän framsprungna ur lidandet, mänsklighetens hopp som skall förändra världen.

En av de nyanlända börjar samla upp känslor ur den känslolvåg som möter honom. En gammal man räcker honom århundradens lidanden, en mor oändlig kärlek, ett barn framtidstro, en yngling tapperhet – och många fler. Hans hjärta talar:

– *Compañerokuna*, kamrater!

Alla närvarande hör det, men ordet flyger vidare. Det studsar mot den stora klippan och sprids i rymden som stjärnor, som vetekorn. Det faller ned på manbyggnaden och paddan därinne ryser av skräck. Det faller ned över Yuraqhpampa och Ch’illka och genom den kopparliknande huden in i hjärtat. Det når Puno, Piura, Vietnam, Kongo, Harlem.

Compañerokuna.

Som stjärnor, som vetekorn.

1967

Brev till en bondeledare

Straffkolonin El Frontón januari 1969

Kamrat,

Jag har läst ditt brev mycket noga. Jag tackar dig varmt dels för ditt intresse för våra bröder bland bönderna, dels för den klarhet med vilken du lägger fram problemen. Här har du mitt svar.

Framför allt måste man alltid komma ihåg att det stora problemet i det här sammanhanget, det som alla andra problem kretsar omkring, är frågan om *jorden*. En annan sak som man inte bör glömma är att böndernas kamp bara är en del av de utsugnas kamp mot utsugarna, och att böndernas alla problem kan lösas endast i samband med att den politiska makten rycks ur utsugarnas händer och vi får en arbetare- och bonderegering.

Om inte detta sker kommer böndernas problem inte att kunna lösas i hela sin omfattning. I våra bemödanden att komma tillrätta med smärre problem får vi därför inte förlora ur sikte det faktum att framstegen bara representerar ett litet steg framåt i vår frigörelsekamp.

Det kan tyckas underligt att vi, som är övertygade om att det först är när arbetarna har erövrat den politiska makten som deras problem definitivt kommer att kunna lösas, också är de som tillmäter varje seger för arbetarna den största betydelse, hur liten den än är.

Vi betraktar varje delseger som ett steg framåt, främst därför att det *sätt* som den har vunnits på ger bönderna värdefulla lärdomar, särskilt när de stöds av kunniga och erfarna revolutionära ledare. Varje seger, hur liten den än är, är ett resultat av böndernas kollektiva och militanta insats. Vid alla tillfällen rekommenderar vi kollektiva åtgärder, enhetsaktioner, och efter varje framgång visar vi att det är massornas samfälliga aktion som har åstadkommit den.

Vi påpekar ständigt att myndigheterna är böndernas klassfiende och att de eftergifter som de har gjort inte beror på deras "känsla för rättvisa" utan på deras rädsla för massornas vrede och på att de försöker passivisera dem just genom att få dem att tro att "myndigheterna står för rättvisa".

Vad vi framför allt vinner genom varje seger, vid sidan av själva segern, är att massorna kan dra lärdom av den. Varje seger bidrar till att öka deras självförtroende och deras tro på den makt som ligger i ett enigt agerande. Varje seger tjänar till att klargöra för dem att det gäller ett krig mellan utsugare och utsugna. Med detta för ögonen kan man säga att även nederlag är lärorika.

Vi arbetar på det sättet därför att vi i grunden är övertygade om att bara arbetarna själva kan göra sig fria, och att det därför är mycket viktigt att de tror på sin egen förmåga och lär sig hur de skall kämpa. När vi har lyckats med det, har vi lyckats med allt.

Av samma skäl anser vi att ledare som betraktar vunna segrar som resultatet av någon myndighetspersons känsla för rättvisa, någon advokats skicklighet eller deras egen kunnighet är farliga förrädare. Även om vi inte helt förnekar att sådana faktorer kan spela in, måste vi ständigt peka på att det avgörande är arbetarnas kämpande enighet. Ibland vinner vi en seger utan att tillgripa någon form av våld. Det beror på att även en antydning om och möjligheten av att vi kommer att tillgripa våld skrämmer fienden.

Jag anser, kamrat, att dessa allmänna principer kommer att vara till större nytta för dig i din framtida kamp än tusen råd i detaljer som jag skulle kunna ge dig. Så länge jag kan, tänker jag emellertid fortsätta att ställa mina krafter till förfogande.

Låt oss gå vidare till det konkreta. Det är fem krav som du ställer:

1. Att stulen jord återlämnas
2. Att de "framstående medborgarnas" eller *llaqhta taytas* övergrepp upphör
3. Att man köper en hacienda
4. Att en skola skall byggas
5. Att *yerbaje* i pengar, in natura eller i arbete avskaffas

Vi anser att allt detta endast kan uppnås på ett sätt: först och främst skall ni bilda en fackförening för arrendatorer och självägande bönder.

Det viktiga är att det allra först bara skall finnas en enda fackförening, som arrendatorerna från olika haciendor och medlemmarna i olika bygemenskaper kommer att tillhöra, en fackförening som står öppen för alla bönder. Senare, när styrkan växer, får vi se om det kommer att bli kommittéer för varje hacienda eller bygemenskap eller om det blir flera

fackföreningar som grupperas i ett distriktsförbund. För närvarande tror jag att det är nödvändigt att koncentrera alla krafter i en enda fackförening.

Denna fackförening kommer att bli det organ som beslutar om vad man skall göra i jordfrågan. För min del tror jag att det vore ett misstag att köpa den där haciendan inte bara för att jorden tillhör bonden, som alltså inte har någon anledning att betala ett öre för den, utan också och främst för att det skulle kunna splittra bönderna och på så sätt försvaga rörelsen och göra fienden starkare. Det var den bittra läxa vi fick lära oss i Ongoy och på många andra ställen, när "köparna" gick över på fiendens sida och vände sig mot sina bröder.

Också ni kommer att förstå vad som kommer att hända när några får pengar och andra blir utan, några har mer och andra mindre. Och när jordägaren föreslår ett pris, kommer de som har mest pengar också att vara de som är mest villiga att acceptera priset. Några kanske köper större jordar än andra och blir små *gamonales*. Kort sagt, det är min uppfattning att ett sådant köp, antingen det sker direkt eller i den berömda jordreformens släptåg, skulle innebära ett steg bakåt, inte framåt. I alla händelser måste beslutet fattas av majoriteten av böndernas massa, när de har organiserat sig.

De andra kraven måste förvisso framläggas. Nästan från den stund ni organiserar er kommer "höjdarnas" maktmissbruk att minska, dels därför att de börjar bli rädda, dels därför att bönderna känner sig starkare. Någonting liknande kommer att hända när det gäller *yerbaje*. Där kommer jordägarna att bli försiktigare redan från början.

Det grundläggande problemet kommer emellertid att förbli jorden. Vi måste uppmana bönderna att kräva stulna jordar tillbaka och steg för steg kämpa för att *yerbaje* fullständigt avskaffas, även om vi i början bara kräver att den jord som uppenbarligen har stulits skall lämnas tillbaka till kommunen. Vi kommer inte att upphöra att kämpa förrän vi har avskaffat *gamonalismen* och gjort dem till ägare av jorden som brukar den.

Åter till frågan om *yerbaje*: Eftersom vi nu betalar i pengar, tror jag att det första vi måste kräva är att vi inte skall behöva arbeta en enda dag för att betala *yerbaje* och inte heller behöva sälja boskap till dem. Vi kan också kräva en minskning av mängden *yerbaje*. Allt beror på hur starka vi är.

I fråga om skolan: det kommer att vara fackföreningen som fordrar att den byggs. Om vi vinner blir det en seger för hela bonderörelsen. Om vi inte vinner, kommer det att vara ytterligare ett bevis på att den borgerliga regeringen är likgiltig för böndernas undervisning. I alla händelser kommer bönderna att ha råd med en skola och mycket mer därtill när de har kommit i besittning av jorden. (Vår fackförening i Chaupimayo förhandlade i många år utan resultat om en skola. Efter att ha lagt beslag på jorden byggde och betalade vi själva skolan. Nu står regeringen för kostnaderna för skolan utan att någon bett om det, därför att det passar ihop med deras önskan att passivisera bönderna.) Kort sagt: regeringens reaktion på detta och andra krav kommer att bero på vilken makt vi kan ställa bakom dem.

Nog sagt om de fem krav som du ställer. Låt oss gå vidare till frågan om fackföreningen. Jag tror att tjugo bönder är ett lämpligt antal att börja med.

När det gäller att få fackföreningen erkänd, bör man komma ihåg att regeringen ibland säger nej, även om det är en massorganisation. Den utfärdade t.ex. en speciell förordning som förbjöd bönderna i La Convención att organisera sig fackligt, och det var bara vår styrka som tvingade dem att upphäva den.

I fråga om den juridiska sidan av saken är det nödvändigt att konsultera en juridisk rådgivare som är insatt i böndernas problem. Partiet känner till vilka som kan rekommenderas. Men man måste komma ihåg att den juridiske rådgivaren bara är en juridisk rådgivare. Det är inte

hans uppgift att vara facklig eller politisk ledare. För fackliga frågor finns det fackliga ledare, för det politiska finns det ett arbetarnas revolutionära avantgarde: FIR. Juristen skall konsulteras uteslutande som juridisk rådgivare.

För att den utsugande klassen skall kunna utöva sitt herravälde har den utrustat sig själv med lagar, domare, etc. som tjänar det dubbla syftet att säkra herraväldets fortbestånd och att lura arbetarna att tro att det finns rättvisa, dvs. lagar som skyddar dem inom ramen för det borgerliga samhället och att de därför inte behöver gå till storms mot den borgerliga regimen för att försvara sina rättigheter.

För att vidmakthålla bedrägeriet skriver man lagar som ”skyddar” arbetarna, och ibland tvingas man till eftergifter för arbetarnas krav. Det är därför som konstitutionen erkänner föreningsrätten, förbjuder obetalt arbete osv.

I början, när fackföreningarna ännu är svaga, är de tvungna att nöja sig med att kräva att lagarna tillämpas. Eftersom *gamonales* inte rättar sig ens efter de lagar som de själva står bakom, är det emellertid redan en framgång om man uppnår att lagen åtminstone delvis tillämpas. I varje fall bör vi aldrig glömma att framhålla för arbetarna att ”om myndigheterna upprätthåller en lag är det bara därför att vi är starka” och ”övergrepp av det eller det slaget har upphört inte för att vår advokat korrekt har hänvisat till en lag, inte för att just den lagen finns och inte heller för att myndigheterna hyllar rättvisan, utan därför att vi är starka, för att vi har vidtagit vissa åtgärder och för att de är rädda för vad vi skulle kunna göra”. I början, jag upprepar det, behöver vi en juridisk rådgivare just av det skälet att vi på grund av vår svaghet blir tvungna att hålla oss inom lagens ram. Men steg för steg kommer bönderna att bli övertygade om att det förhållande att de vinner en eller annan seger inte hänger på om det finns en lag. Det är verkligen av mindre betydelse. Bönderna kommer att inse att de segrar de vinner har sin grund i deras egen styrka, och följaktligen kommer de att förstå att de inte har någon anledning att begränsa sina krav till det som den borgerliga lagen, *gamonales* lag, tillåter. Då blir uppgiften i stället att avskaffa kapitalisterna och *gamonales*, deras lagar, deras regler och deras domare, att av egen kraft, samma kraft som tjänat bönderna i smärre sammanhang, göra slut på allt detta.

Men för att det skall bli så måste man börja från början. Beträffande fackföreningen: så snart ni har samlat ett tillräckligt stort antal bönder och de samtycker till att bilda en fackförening, skall en exekutivkommitté utses. Det kan vara fyra, tio, tjugo eller hur många som helst beroende på hur många bönder som är med i fackföreningen.

Allt det här är mycket tänjbart. Du får ta det som ett exempel. Om det är tjugo bönder i fackföreningen tror jag att det räcker om exekutivkommittén omfattar fyra personer, och om det är etthundra, kan den bestå av tio eller femton. Låt oss nu se på funktionärernas viktigaste uppgifter.

Generalsekreteraren är den centralt ansvarige som samordnar ledarnas arbete. Han är den som representerar fackföreningen utåt. Den viktigaste kvalifikationen för denna och övriga sekreterarbefattningar är inte att man är läskunnig, inte heller att man har gått många år i skolan, utan att man är militant, självuppoftande, intresserad av sin uppgift och dynamisk.

Försvarssekreteraren. Titeln anger uppgiften: att ansvara för allt som rör försvaret, lika mycket när det gäller övergrepp av skilda slag mot enskilda medlemmar som när det gäller fackföreningens allmänna försvar. I början får han i stor utsträckning ägna sig åt att sköta kontakterna med myndigheterna och den juridiske rådgivaren. Senare kommer han kanske att få i uppgift att organisera väpnade miliser. För närvarande blir hans uppgifter mer ”legala”.

Finanssekreteraren är skattmästare. Han ansvarar för att avgifter kommer in, kontrollerar utgifterna och sköter fackföreningens ekonomiska angelägenheter i allmänhet.

Organisationssekreteraren sköter registreringen av medlemmarna, kallar till sammanträden, möten osv.

Protokollsekreteraren förvarar mötesanteckningar och publikationer och dokument som kan vara av intresse.

(De kamrater som är studenter kan berätta för dig om andra befattningshavare: för kooperativ, för press och propaganda, för yttre relationer osv. De har ungefär samma uppgifter som i arbetarfackföreningarna.)

Kultursekreteraren svarar för allt som rör utbildningen, skolan osv.

Ni kan också ha en sekreterare för gemensamma arbeten, en sekreterare för jordreformen, en sekreterare för kvinnofronten osv.

Ordningsekreteraren har till uppgift att vara domare. Bönderna får inte gå till borgerliga domare med interna problem. Den här sekreteraren kan gärna vara försedd med en "prislista" på skador som orsakats av djur som tagit sig in på andras ägor och liknande företeelser.

(Än en gång, allt detta är mycket tånjbart. Ni kommer själva underfund om hur många och vilka funktionärer som ni behöver. När ni får många medlemmar kommer ni att behöva undersekreterare som arbetar tillsammans med sekreterarna.)

Kooperativa föreningar. Utsugarna och deras hantlangare tycker om att prata om kooperativa föreningar därför att de i dem ser en möjlighet att använda böndernas uppmärksamhet och få dem att glömma huvudfrågan: jorden. Genom att prata om Kooperation försöker de inbilla oss att böndernas problem kan lösas utan att *gamonalismen* och kapitalismen krossas.

Det är fackföreningarnas uppgift att avslöja detta bedrägeri för bönderna och förklara för dem att organisation av kooperativa föreningar bara till en ringa del hör till fackföreningens verksamhetsområde. De revolutionära ledarna måste framhålla att ett socialistiskt land är den bästa formen av kooperativ förening för alla arbetare, antingen de bor på landet eller i staden. Om Peru verkligen skall bli allas kollektiva egendom så måste först alla förtryckare sopas bort.

Jord eller död! Vi skall segra!

Hugo Blanco G.

Simón Oviedo

Han föddes vid en djup flod i ett av de områden som bara sägs fostra undergivna människor.

Han föddes på Apurímacs strand. Vilka visa ord kan floden ha viskat i hans öra?

Han föddes i Pillpinto, fjärlarnas land, men han fick inte leka med fjärlar så värst länge. Han måste arbeta dagen lång. Det var hans uppgift att förvandla en liten bit av byns jord till bröd, en täppa som var mindre än den hans far hade haft, och ännu mindre än farfaderns hade varit. Sådan är *ayllus* jord, den bara krymper och krymper, och människorna förökar sig och blir fler och fler. I Pillpinto fanns det en skola, men Simón kunde inte gå i skolan – han var tvungen att arbeta, arbeta, arbeta.

Men hans barn kan redan läsa. Chaupimayo och Oviedo har gett dem en skola. Chaupimayo och Oviedo har sagt åt dem att de måste gå i skolan men också att de skall leka.

Han älskade sin jord av hela sitt hjärta, han älskade de mjuka, visa ordens flod och fjärlarna. Men jorden räckte inte till alla som bodde i Pillpinto, och därför finns det Pillpintobor överallt. De finns i Limas slum, de säljer grannlåt i de små byarna på sierran, de säljer sin arbetskraft överallt.

Liksom alla fria människor – ty peruanerna är fria – ställdes Simón inför ett val: han kunde fritt välja var han skulle låta sig utsugas. Han valde ett klimat, klimatet i Chaupimayo, som påminde mycket om klimatet i hans hemtrakter. Och han valde en herre: Alfredo Romainville. Sedan dess är hans liv en del av Chaupimayos historia, och det vill inte säga litet.

Han var ett skyggt lastdjur som darrade inför sin herres piska.

När upprorsvindarna blåste, när Andrés Gonzales höjde sitt stridsrop och slungade fram sin utmaning: Bilda en fackförening! då var Simón Oviedo med. Och det blev inte en fackförening vilken som helst. Den uppstod därför att det fanns en person som hette Romainville, och det var en fackförening som föddes i konflikten med förrädarna i APRA.

Chaupimayo och Oviedo, Oviedo och Chaupimayo, det handlade om samma stridsvilja sprungen ur samma förnedring.

Chaupimayo och Oviedo, som gick över bergen för att möta *gamonales* kulor i Amaybamba och Huyro och lägga beslag på de vapen som skulle hanteras av indianerna.

Chaupimayo och Oviedo som organiserade revolutionära fackföreningar.

Chaupimayo och Oviedo som gick över bergen för att befria Fortunato Vargas från fängelset i Santa Huascarán, ty Vargas var en broder till Pillpinto, en broder till Chaupimayo, en broder i kampen.

Chaupimayo och Oviedo som gick över bergen hela natten och kämpade mot tröttheten, kämpade mot sömnen, kämpade mot poliserna. Som lade nattliga mil bakom sig för att nå fram till landsvägen och där hejdade och genomsökte varje bil som passerade för att hitta den som medförde Hugo Blanco, deras tillfångatagne broder, för att rycka honom ur fiendens våld och att föra honom tillbaka till hans eget folks sköte, det revolutionära Chaupimayos sköte.

Oviedo och Chaupimayo som hungerstrejkade i Cuzco för att sätta fart på myndigheterna i departementet och få ut Leonidas Carpio, Fortunato Vargas och Carrión från centralfängelset, eftersom Chaupimayo den här gången inte kunde göra det ensam.

Chaupimayo och Oviedo som gjorde oräkneliga dagslånga resor därutöver.

Chaupimayo och Oviedo som skapade ett gerillaförband, där Oviedo själv inte kunde vara med därför att han hade en infektion i foten.

Gerillan, bondefackföreningen Remigio Huamán's brigad, gjorde eldöverfall på fienden och fienden kunde inte få tag på dem därför att de befann sig i sin moders liv, den organiserade massan av bönder.

Vilddjuret blev desperat, stormtrupperna öste sin vrede över Chaupimayo. Bödlarna tog en kvinnlig kamrat till fånga och slog henne i ansiktet med gevärskolven. De var många och beväpnade till tänderna. De var verkligen vilddjur. Ingen klok människa skulle komma på iden att ge sig in i en sådan ojämnhet. Men Oviedo var ingen förståndig människa, han förkroppsligade sitt folks vrede, ett folk som utsugits sedan tidernas begynnelse.

”*Imapunitaqh kasqankichisri!*” (Vilka vidriga monster ni är!) Han rusade mot deras gevär med sitt verktyg av järn i högsta hugg, med sitt verktyg som hade förvandlats till ett vapen som var ett med hans vrede.

Vilddjuren slängde iväg en kulkärve och verktyget klöv luften. Oviedo föll med ett vrål och kulorna fortsatte att genomborra honom.

Hans blod flöt ut över hela Chaupimayo och förtryckarna vände sig mot La Convención, FIR slogs sönder, och revolutionärerna fortsatte att diskutera vad Chaupimayo borde ha gjort. Det

blev fred men en fred grundad på svärdet. Förrådiska byråkrater, formade av förtrycket och ”freden”, påtvingades La Convención. De glömde bort Oviedo, nämnde aldrig hans namn – han representerade ofreden.

Men hans folk minns honom, hans folk vet att han inte bara lät sitt vapen, verktyget av järn, klyva luften utan att han gjorde det för att göra det vassare, så att det skulle kunna hugga huvudet av monstret.

Vi kommer att hugga huvudet av monstret, Simón, FIR lovar dig det; vi kommer att hugga av det, käre broder.

1969

Studenter, ut bland bönderna!

Straffkolonin El Frontón augusti 1969

De peruanska bönderna har genom hela sin historia visat att när de reser sig för att kämpa för sina rättigheter kan inte ens döden hindra dem.

De har också visat att de är i stånd att organisera och systematisera sin kamp och därmed öka sin styrka avsevärt.

Dessutom har vi fått det bekräftat att samarbetet mellan medvetet revolutionära studenter och bönderna leder till positiva resultat.

Som bondefackföreningsledare med universitetsbakgrund, som medlem i La Convencións bondegerilla, som kunde upprättas tack vare den mognad som erfarenheten skänkt de organiserade bönderna, uppmanar jag universitetsstudenterna att fylla den historiska uppgift som stunden kräver: anslut er till bönderna ute i landet i era egna organisationers regi.

Nu är stunden kommen då universitetsstudenterna måste visa att de inte är den peruanska revolutionens pratmakare, utan handlingens män. Tiden är inne att visa att det förtroende som de uttalat för bönderna, att deras förtroende för böndernas revolutionära resning, inte bara är tomma ord.

Regeringen har utformat en borgerlig jordreforms lag som syftar till att rädda systemet och att stimulera den kapitalistiska utvecklingen i landet till förmån för de nationellt borgerliga och imperialistiska grupperna. Regeringen säger att denna lag om köp och försäljning av jord kommer att göra slut på den utsugning som bönderna har utsatts för under århundraden. Regeringen har myntat frasen: ”Bönder, jordägarna kommer inte längre att kunna bli feta på er fattigdom.” Regeringen säger att den räknar med stöd från bönderna, arbetarna och studenterna.

Vi revolutionärer försvarar de två grundläggande principerna i den jordreforms lag som antogs och tillämpades av bonderörelsen i La Convención 1962:

1. Att jorden överlämnas till bönderna utan kompensation till jordägarna.
2. Att de organisationer som genomför jordreformen skall vara jordreformskommittéer som utsetts genom demokratiska val av bondeorganisationerna.

Vi revolutionärer vet att det inte blir någon verklig jordreform om jordägarna skall ersättas med medel som kramats ur bondens fattigdom, vilket den borgerliga lagen förutsätter.

Vi revolutionärer vet att både bönderna och vårt land nu mer än någonsin behöver de pengar som det skulle bli fråga om för att utveckla jordbruket.

Vi revolutionärer vet att formeln för en sann jordreform lyder: ”Jord, ja – betalning, nej”.

Vi revolutionärer litar inte ens på att en sådan borgerlig lag kommer att tillämpas av byråkratin. Vi vet att man allt sedan kolonialtiden har stiftat flera för bönderna gynnsamma lagar som aldrig har trätt i kraft. Vi vet att det förhållande att lagen inte tillämpas är normalt också för den här regeringen. Det är också normalt att den kriminella *gamonalismon* obehindrat lever vidare, liksom att de repressiva krafterna ostraffat bedriver sin brottsliga verksamhet.

Vi vet att *gamonalismon* har köpt och fortsätter att köpa myndigheter och funktionärer på alla nivåer. Vi vet att den på detta sätt köpte de funktionärer som skulle genomföra den förra regimens jordreform, och det finns inga skäl att tro att den kommer att handla annorlunda under den nuvarande regimen.

Vi revolutionärer vet att jordägarna både under denna och föregående regim i jordreformens namn har försökt att tvinga bönderna i La Convención att betala för jord som de kämpat sig till. Vi vet att denna jord tillhör bönderna i kraft av demokratiska beslut på massmöten. Vi vet att myndigheterna försöker få invånarna i bygemenskaperna att betala för jord som rättmätigt är deras och som delvis återtogs i kamp mot förtryckets representanter i Cerro de Pasco Copper Corporation och andra rövarföretag. Den kommunala jord som det här gäller är också enligt de borgerliga lagarna bygemenskapernas oförytterliga egendom.

Vi revolutionärer vet att bara böndernas organiserade kamp mot *gamonalismon* och dess medbrottslingar kommer att kunna leda till en verklig jordreform. Vi vet att på en sådan kommer att följa den agrara revolutionen, som är ett led i den socialistiska revolutionen under proletariatets ledning.

Det är därför som de revolutionära studenterna nu måste bege sig ut på landsbygden för att hjälpa till att organisera bönderna. Det måste vara de organiserade bönderna som avgör vem som har rätt och hur man skall ställa sig till jordreformslagen. Regeringen säger att den har förtroende för bönderna.

Vi revolutionärer har ett djupt förtroende för bönderna. Låt det vara bönderna som bestämmer. Låt oss uppmuntra dem att organisera sig så att det verkligen blir så.

När det gäller universitetsstudenternas problem så kommer de aldrig att lösas inom det kapitalistiska systemet. Det är samma regering som har framlagt lagen om inskränkning av universitetsstudenternas rättigheter som nu försöker att genomföra en vrångbild av en jordreform. Det bästa sättet att kämpa för studenternas krav är därför att bege sig ut på landsbygden och sätta den mäktiga revolutionära kraft i rörelse som finns hos bönderna.

Jag hoppas att de peruanska studenterna skall kunna höja sig till den uppgift som historien erbjuder dem i denna stund. Vi betraktar de studenter som beger sig ut på landsbygden som sanna revolutionärer, även om de ännu uppriktigt tror på regeringen och lagen och är inställda på att få lagen genomförd. De är uppriktiga i sitt engagemang för bondebrödernas sak och därför far de ut på landsbygden. Kontakten med verkligheten kommer att visa dem vem som har rätt.

Man blir inte revolutionär genom att i all oändlighet prata om jordreformen. Att bara prata om den, oavsett vilken ståndpunkt man förfäktar, hur revolutionär den än kan vara, leder ingen vart så länge man är kvar i staden.

Jordreformen, den agrara revolutionen, kommer inte att genomföras i skrivpulpeten, utan på landsbygden.

Studenter: ut bland bönderna!

Jord eller död! Vi skall segra!

Hugo Blanco G.

Bonderesningen

Straffkolonin El Frontón

Den 20 augusti, 1969

Genom hela vår historia har bonderesningarna i Peru haft jorden som sitt grundläggande mål, och det har de fortfarande. Det är därför som den revolutionära parollen *Jord eller död!* har tagit gestalt i böndernas avantgarde.

De allra senaste resningarna motsäger inte detta. I Cospán och Huancaya är det uppenbart att bönderna kämpar för att återerövra jorden. Vad Huanta beträffar vet vi att grunden för studentrörelsen och den demokratiska rörelsen var den stora frågan om jorden. I många år har bönderna där fått finna sig i att *gamonales* har lagt beslag på deras jord. Så fort bönderna protesterade släppte myndigheterna lös hela raden av juridiska repressalieåtgärder utan att dölja sin pro-*gamonala* inställning. Händelserna i Ayacucho i samband med studentfrågan blev droppen som kom bägaren att rinna över och bönderna exploderade i vrede.

Den förra jordreformslagen som åtföljdes av kampanjen för folklig Kooperation, hade en dämpande effekt på den vaknande bonderörelsen och ingav bönderna vissa förhoppningar. Men de förlorade snart sina illusioner och började åter vakna upp.

Den nuvarande reformistiska juntan har föreslagit en ny lag, mera avancerad än den förra, fastän också den huvudsakligen reglerar köp och försäljning av jord. Det är möjligt att man verkligen kommer att genomdriva den, ty den syftar inte bara till att kväva bonderörelsen utan försöker också – i överensstämmelse med de framstegsvänliga borgerliga sektorernas intressen, både de nationella och de imperialistiska – dels att skapa en inhemsk marknad för industriprodukter genom att gynna småföretagarna, dels att bygga upp fonder för en kapitalistisk industrialisering.

Vi upprepar att det på grund av dessa bourgeoisiens intressen är möjligt att regeringen kommer att försöka genomdriva lagen. Men att juntan vill ha lagen räcker inte. Det finns andra faktorer som spelar in.

Dels måste man räkna med *gamonales*, som alltid har haft för vana att muta ämbetsmännen för att komma ifrån konsekvenserna av de lagar som hindrar dem från att utöva sitt herravälde. Byråkratin – dvs. myndigheter och funktionärer – kommer att förbli lika korrumpierad som tidigare. Mutor kommer att höra till ordningen för dagen. De stora haciendorna vid kusten – den gamla oligarkins starka fästen, som liknar gamla feodala slott – från vilka man kämpat till det yttersta mot varje form av ekonomisk utveckling är en sak för sig. (Genom att expropriera dessa haciendor gjorde juntan slut på APRA:s tidigare inflytande på arbetarna i detta område.) Ytterligare en faktor är de vitt utspridda arrendegårdar som *gamonales* har ute på sierran och där de, även om de har mindre inflytande på nationell nivå än socker- och bomullsmagnaterna, icke desto mindre lokalt är herrar.

Det är inte så att de kommer att motsätta sig jordreformslagen med våld, ännu mindre kommer de att organisera något väpnat motstånd. De kommer att göra som de alltid har gjort, nämligen muta myndigheterna och funktionärerna så att de uppskjuter och vränger också denna borgerliga lag.

Byråkratin kommer att vara sig lik: förutom att fullgöra sin funktion som förtryckarnas lakejer (i detta fall den framstegsvänliga sektorn av bourgeoisien) tjänar den mest av allt sina egna intressen. Den kommer med säkerhet inte att vägra att ta emot mutor.

Men så har vi också bönderna, som i många fall kommer att motsätta sig att lagen genomförs och nästan alltid kommer att protestera mot det sätt på vilket den genomförs.

Av alla dessa motsättningar att döma blir resultatet högst sannolikt att lagen tillämpas i förvanskat skick och på ett trögt och i hög grad byråkratiserat sätt i de inre delarna av landet.

Under hela processen kommer det att uppstå blodiga konflikter och skärmytslingar. Men låt oss inte bedra oss själva: motsättningarna mellan juntan och *gamonales* kommer inte att leda till några skärmytslingar. *Gamonales* kommer inte att bli inblandade i någon blodig konflikt, ty en *gamonal* skulle vara bra dum om han inte till slut gav efter för juntan.

Striden kommer att se ut som den alltid gör: å ena sidan, bönderna, som försvarar sina rättigheter och sin jord mot *gamonales* övergrepp och myndigheternas partiskhet, å andra sidan de förtryckets verktyg som försvarar utsugarna, antingen de är enskilda utsugare eller summan av alla utsugare, representerade av juntan.

Hittills har allting varit ”spontan”. Men det finns en faktor till, det politiska avantgardet, revolutionärerna som går dit där massorna finns för att inlemma sig i de ”spontana” organisationerna, avlyssna deras ”spontana” reaktioner och delta i den ”spontana” kampen. Därifrån, från själva centrum för den i verkligheten existerande bonderörelsen, med en Túpac Amarus hjärta i bröstet, med martyrernas blod pulserande i ådrorna, skall vi organisera och leda kampen och styra den mot den agrara revolutionen som är en del av den av proletariatet anförda socialistiska revolutionen. FIR:s grundläggande paroller för landsbygden förblir desamma: Organisering, breddning och samordning av bonderörelsen.

Och vad skall man då säga om lagen? Vår principiella ståndpunkt är klar: den borgerliga lagen om köp av jord, vars tillämpning har anförtrots åt byråkraterna, är inte vad FIR har arbetat för. Trotskisterna har alltid ställt sig bakom parollen: Jord, ja – betalning, nej. Låt kommittéer som valts av bönderna administrera jordreformen. Det är den linjen som vi står för och det är den som vi har praktiserat i La Convención.

Men vi har alltid uppmärksammat och respekterat arbetarnas önskemål. Om det finns bönder som vill att den borgerliga lagen skall genomföras, kommer vi att kämpa tillsammans med dem för att få den genomförd. Vi kommer att se till att de positiva bestämmelserna i lagen iakttas och att de negativa inte gör sig gällande. Vi kommer alltid att betona att det bara är bönderna själva som kan garantera att t.o.m. en så otillräcklig borgerlig lag upprätthålls. Vi kommer alltid att sträva efter att organisera, bredda och samordna bonderörelsen. Och vi kommer att insistera på att bönderna tar direkt del i administreringen av lagen.

La Convencións aktiva och militanta ståndpunkt är otvetydig: ”Vi kommer inte att betala ett öre till fienden! Jorden är vår, vi har betalat den med vår kamp, med våra martyrs blod och med den tortyr och de fängelsestraff som våra ledare har utstått!”

När jorden är i våra händer, när bönderna har gjort sin egen jordreform, återstår det att försvara denna och bredda den, inte i enskilda aktioner utan i en kamp som förenar alla bönder och hela vårt folk.

En annan viktig fråga är de enorma jordområden över hela Peru som olagligt har fråntagits bondekommunerna, olagligt även enligt borgerliga normer. *Gamonales* kommer att försöka slippa ifrån att lämna tillbaka dessa jordar till deras rättmätiga ägare genom att åberopa jordreformslagen. De kommer att hävda att marken har exproprierats och att de måste få betalt för den. I sådana fall måste vi kämpa för att den utan vidare återlämnas.

När det gäller massornas organisation måste vi vara mycket flexibla. Vi har alltid sett fackföreningen som den lämpligaste organisationsformen för bönderna och hittills har den också visat sig effektiv. Vi får emellertid inte betrakta fackföreningarna som sakrosanta. Om bönderna har förtroende för sin kommunala organisation och kan utnyttja den i kampen, så finns det inget skäl för oss att insistera på att de organiserar sig i en fackförening. Det ser vi

av den kamp som förts av bygemenskaperna i de centrala delarna av landet. I Ongoy var det emellertid bondefackföreningen som ledde striden och inte den antikverade och byråkratiserade kommunala organisationen.

När det gäller de kooperativa sammanslutningar som lagen uppmanar till: om bönderna är demokratiskt organiserade i fackföreningar, bykommuner osv. kommer vi att kämpa för att den kooperativa verksamheten skall handhas av någon av dessa organisationer. Om det inte finns någon sådan organisation kommer vi att arbeta för att en sådan blir till, ty den har många uppgifter och den kooperativa verksamheten skulle bara bli en av dem. Men om bönderna redan i stor utsträckning har anslutit sig till den kooperativa förening som föreslagits av regeringen och betraktar den som sin egen organisation, då kommer vi att arbeta inom dess ram, både för att grundligt demokratisera den och för att se till att den breddar sin verksamhet.

Till sist, detaljerade föreskrifter om hur man skall agera i varje situation kan man inte ge på förhand. Det får den direkta kontakten med verkligheten avgöra. Varje försök att i förväg detaljplanera vad man skall göra kommer bara att resultera i tomma ord. Det kommer att bli de revolutionärer som beger sig ut på landsbygden och ansluter sig till bonderörelsen som talar om för oss vad som bör göras. Kampens form beror på verkligheten och landsbygdens verklighet finner man på landsbygden. Det är nödvändigt att göra ett så ”överflödigt” påpekande eftersom det är många som inbillar sig att landsbygden finns på skrivbordet.

Den förra jordreformslagen mildrade i viss mån motsättningarna på landsbygden och försämrade förutsättningarna för väpnad kamp. Men de gamla motsättningarna försvann inte helt och nya tillkom. Om de nya konflikterna kommer att övergå i väpnad kamp beror på om revolutionärerna kan uppgå i den existerande bonderörelsen, sådan den representeras av sina existerande organisationer, den politiska medvetenhet, de tvingande behov och de konkreta, omedelbara och djupast kända krav som gäller för dagen. Ju förr de ansluter sig till dem och tar del av dem desto förr kommer de att medvetet kunna leda kampen från den nuvarande låga nivån in i det väpnade stadiet.

Beträffande den väpnade kampen, liksom när det gäller andra kampformer – och t.o.m. mer än där, eftersom den är en följd av dem – kan bara kontakten med verkligheten visa oss exakt hur den skall föras, vilka dess organ kommer att bli osv. Under tiden står vi fast vid kravet på fackliga försvarsbrigader i den form som omständigheterna i kampen bestämmer. Fler konkreta detaljer i detta avseende och på förhand uppgjorda planer som ofelbart leder till seger tillhör skrivbordsteoretikernas domän.

Vi trotskister måste lyssna på de revolutionärer som talar till oss från landsbygden, inifrån bonderörelsen. De bedömningar som görs av dem är de som vi respekterar mest. Detta så mycket mera som det nu finns så många som pratar om väpnad kamp utan att ens veta var landsbygden ligger.

Vi vet att bönderna kommer att kämpa med vapen i händerna för revolutionen. Men i Peru får nu proletariatet för varje dag allt större betydelse som den socialistiska revolutionens avantgarde framför alla andra. Vi har sett att klasskampen i städerna nu har fått sådana proportioner att vi inte ens rent allmänt vågar påstå att revolutionen i Peru kommer att ta sin början på landsbygden. Proletariatet tillvinner sig mer respekt för varje dag och kanske kommer det att direkt ta på sig den avantgarderoll som historien har tilldelat det.

När det gäller debatten bland studenterna om nyttan av att i stort antal bege sig ut på landsbygden just när jordreformslagen skall genomföras är vår ståndpunkt följande:

Vi vidhåller vår uppmaning till universitetsstudenterna att i så stort antal som möjligt bege sig ut på landsbygden. Vi är fortfarande kritiska mot jordreformen, men vi tänker inte stanna kvar i städerna för att diskutera den. Den är en bättre revolutionär som beger sig ut på landsbygden

och arbetar för lagen i uppriktig tro på den än den som stannar kvar vid universitetet och ifrågasätter den från en doktrinär revolutionär ståndpunkt.

Den revolutionära linjen i fråga om jordreformen skall visas i handling. FIR:s ståndpunkt är klar: Ut bland bönderna, studenter, men under era egna organisationers centrala ledning.

Det är i anslutning till arbetet bland bönderna som partiorganisationen på landsbygden skall byggas upp, och det skall ske med hjälp av de mest hängivna kamraterna i klasskampen. Att så inte skedde i La Convención var det misstag som ledde till alla andra misstag. Den syndikalistiska avvikelsen inom Chaupimayo som vi kritiserat oss själva för, bestod inte i att vi misslyckades med att höja massornas ekonomiska krav till det politiska planet – där gick det nog riktigt till. Vår syndikalism låg i att vi inte utifrån massornas och avantgardets politiska framsteg skapade en politisk organisation med bolsjevikisk disciplin där avantgardets bästa krafter kunde förenas.

Uppgiften att ena den revolutionära vänstern kommer att ingå som en del av arbetet inom bonderörelsen men den kommer också att vara en del av det arbete som vi utför i städerna, huvudsakligen bland arbetarna, likaså med utgångspunkt i den aktuella kampen. Punkt för punkt kommer vi att driva igenom övergångskraven i vårt program och på så sätt bana väg för den socialistiska revolutionen.

Jord eller död! Vi skall segra!

Hugo Blanco G

Läraren, en berättelse

Nedanstående är ett utdrag ut mitt sista brev till José María Arguedas,(1) den store indianske författaren. Brevet skrevs på quichua, den 25 november 1969, fyra dagar innan den kula som berövade honom livet avlossades. Brevet kom fram men blev inte läst eller lästes bara delvis. (H. B.)

För att du skall förstå att jag har samma rötter som en vanlig människa, rötter som vuxit i vår egen jord, skickar jag dig den här berättelsen som jag har skrivit om min *tayta* (2) don Lorenzo. Den är inte påhittad, *tayta*. Det som jag berättar är något som verkligen har hänt, t.o.m. namnen är riktiga.

Jag har länge velat berätta om denne store man så att alla skall förstå hur starkt vi upplever vårt indianska ursprung. Bara tid har fattats mig. Men nu när jag fick höra att du var sjuk, sade jag till mig själv: ”Äntligen skall jag göra det, och skicka berättelsen till *tayta* José María, så att han åtminstone kommer att ha den att trösta sig med medan han är sjuk och kunna glädja sig åt vår sorgsna glädje”. Sagt och gjort, *tayta*, och nu sänder jag berättelsen till dig med mina hjärtliga hälsningar.

De stuvade bladen av senapsplantan kallar vi *nabos hauch'a*. Vi tycker mycket om dem trots att de är en påminnelse om döden i dess tystaste och mest utdragna form: svälten.

När hungern kommer äter den upp alla bönor, allt korn, all potatis och all *chuño*.(3) Den lämnar ingenting kvar åt indianerna ... utom bladen från senapsplantan, utan olja, utan lök, utan vitlök, utan ens salt.

Efter många sådana blad kommer döden; de är dödens ”gröna förebådare”. Döden uppträder under olika namn, både på spanska och *quichua*: tuberkulos, pernicios anemi, lunginflammation, *pujiu* (vår), *wayra* (vind), *layqa* (trolldom). Man ger den andra namn därför att dess riktiga namn är ett fullt ord: svält.

Men *nabos hauch'as* fel är det inte, och därför tycker vi så mycket om den. Jag påstår inte att den är lækker, jag förstår mig inte på sådana saker. Jag tog fel redan på *chuño*. Jag påstod att

den var mycket läcker men upplysta människor säger att den är smaklös. Därför säger jag bara att vi tycker mycket om *nabos hauch'a* fastän den påminner oss om hungersnöden.

När det är hungersnöd skickar *gringos* av barmhärtighet (de är så snälla) oss emellanåt majs med termiter och torr-”mjölk”. Det levereras till kyrkan, stadshuset eller ämbetsverket och därifrån utfodrar man sedan jordägarnas svin med det.

Jag begär inte att de skall ge oss allmosor. Jag vill att de skall lämna tillbaka det som är vårt, så att det inte blir någon hungersnöd. Min äldsta kusin, Zenón Galdós, bad dem dela ut majsen och tormjölken; det stod honom dyrt. Bara därför sköt herr Araujo, borgmästare i Huanoquite, honom till döds med en kula. Herr Araujo blev inte häktad; han kommer från en fin familj.

En söndag, nittonhundrafyrti-nånting, när jag njöt av min portion *nabos hauch'a* talade jag med kvinnan som sålde bladen, där hon satt i leran på San Jerónimo-torget i Cuzco. Vi diskuterade jordbävningarna, det var samtalsämnet för dagen. Hon förklarade deras ursprung: de hade sänts som ett straff därför att indianerna i *ayllun* hade satt sig upp mot dominikanerfäderna på Pata-pata-haciendan. Det var så prästen hade förklarat jordbävningarna vid mässan samma morgon: ”Djävulen är inte död, han är på sjukhuset i Cuzco”. Prästen sade inte att djävulens död var villkoret för att jordbävningarna skulle upphöra, men bondkvinnan hade förstått det av hans historia.

– Kommer han att dö?

– Javisst, han är mycket sjuk, säger de, – allt det här är hans fel.

Hon var rädd för jordbävningar och hon ville inte komma till helvetet, och därför beseglade hon med sina ord domen över djävulen.

Men hennes ansikte, hennes röst, leran i vilken hon satt, *nabos hauch'an*, hennes hjärta – allt var alster av jorden, liksom också ”djävulen” på sjukhuset, av jorden som tyst skrek ut en förtvivlad bön om att djävulen skulle räddas.

Lorenzo Chamorro räddades, ja, faktiskt ... Han räddades delvis därför att han blev invalid. Doktorn sade till honom: ”Bara en indian som du överlever med sex hål i magen; tyvärr träffade en av kulorna ryggmärgen.”

Och det var så jag lärde känna honom något senare, fortfarande i sitt hörn: brinnande ögon fulla av var, smutsig, med kryckor och en stor poncho, darrande röst.

Jag såg på honom och fick klart för mig att det var sant att han framkallade darrningar: mitt indianblod brusade och alla århundraden av förtryck jag bar inom mig stormade, när jag omfamnade honom.

– *Tayta*, berätta för mig.

Och han berättade för mig saker som jag redan visste: att dominikanerna på Pata-pata-haciendan fortsatte att stjäla jord från bygemenskapen, att byn gjorde anspråk på äganderätten, att myndigheterna vägrade göra någonting, att bönderna hade bildat en fackförening, att han var generalsekreterare, att dominikanerna försökt muta honom men att han hade varit ståndaktig, att de hade kommit med hotelser men att fackföreningen inte givit vika. Och sedan, när de arbetade på de omtvistade jordarna, kom priorn vid klostret Santo Domingo med sitt rövarband och eftersom banditerna inte visste vem han var, hade priorn pekat på honom ”med samma hand som helgar det heliga sakramentet”, och sedan sköt en av banditerna honom.

– Alla mina kamrater sprang för att hjälpa mig. Jag skrek åt dem: ”Nej! Låt mig vara! Ta honom! Låt mig vara! Låt mig vara! Grip honom!” Och just då svimmade jag.

Det finns inga fängelser för dem som skjuter indianer, inte heller kan skadade indianer få någon ersättning – det behöver inte påpekas – vi befinner oss i Peru.

Bönderna var rädda för att hälsa på honom i hans vrå. Det var farligt ... komprometterande ... men kvinnorna gick ”bara för att träffa hans fru”, tills prästen fick reda på det och var tvungen att uttala sig från predikstolen:

”Mina barn, Herren har förlåtit denna stad, men ni missbrukar Hans godhet, era fruar fortsätter att besöka djävulens hus. San Jerónimo kommer att drabbas av ett regn av eld!”

Kvinnorna blev rädda för regnet av eld och slutade besöka Chamorros fru.

– Min äldste son grät ofta, medan han spelade på sin gitarr; han dog av sorg.

Jag fortsatte att besöka honom för att få tag på det där regnet av eld. Jag kände något av det när jag fick höra om händelser som jag inte visste något om.

– Känner du till berget Pícol?

– Ja, *tayta*, man kan se det t.o.m. från Cuzco, från vägen till Paruro också, mycket långt ifrån, kan man se det där berget.

– De ville ta det ifrån oss också. De begärde hjälp av beriden polis, men vi var beredda.

Poliserna hade inte klart för sig att vägen buktade och vred sig för att det skulle vara svårt för dem att komma upp. De insåg inte att *p'ata kiskas* (en kaktus) öppnade sin famn för att skrämja dem och sticka dem med sina vassa piggas. De märkte inte att stenarna och klipporna hatade dem. De förstod inte att när det stora röda såret i berget fick mänsklig färg, så var det av vrede, en helig vrede vid åsynen av poliser där det bara borde finnas människor.

Plötsligt rörde sig några klippblock; det var inte klippblock, det var indianer, beväpnade med slungor liksom i gamla tider, det var indianerna från tidernas begynnelse, med slungor från tidernas begynnelse. Slungorna som bars av Túpac Amarus härskaror, slungorna som utslungar stridsropet: *Warak'as!*(4)

Men denna gång var projektilerna inte desamma, de var inte indianernas vanliga stenar, utan ... dynamit!

Polisens vaktposter greps av skräck. Innan de förstod vad som hänt, stod hästarna på två ben och poliserna på alla fyra, sedan sprang de nedför sluttningen, utan att bry sig om *p'ata kiskas* grymma taggar, som är lätta att avlägsna från växten, men svårare att ta bort från människors eller djurs kroppar.

– De kom aldrig tillbaka. Så måste man kämpa och man måste lära sig konsten grundligt väl, med *warak'a* och med dynamit, indianernas knep, de vitas knep. Man måste känna till bådadera

– Ja, *tayta* ... man måste känna till bådadera för att kunna kämpa bättre.

Och lektionerna fortsatte:

– Ta på mitt huvud här. Vad känner du?

– Mjukt, *tayta*, det finns inget ben, faktiskt, det är bara ett hål där.

– Jag skall berätta för dig om det där hålet. Det var i Oropeza. Indianerna låg i process med jordägaren. Han hade sina kumpaner omkring sig och vi var försiktiga. Men vid ett tillfälle hade vi en flesta och drack en hel del, och då dök jordägarens kumpaner upp, fast beslutna att döda oss med sina klubbor.

De gamla antagonisterna, som alltid, under århundradena, över hela jorden stått mot varandra. Det var "jordägarens kumpaner", en blandning av djur och maskiner, liksom alla som kämpar för sina herrar – antingen de är legosoldater, yankees marintrupper, rangers(5) eller förrädare. Det är icke-människor som är ute för att förgripa sig på mänskliga varelser. En brutaliserad maskin som inte tänker. Naturligtvis finns det en broder innanför, men om känslan av broderskap inte vaknar i honom, förblir han en maskin och ett djur, som bara är till för att skada mänskliga varelser.

Det var indianerna: symboler för mänskligheten, fulla av mänsklighet trots fylleriet, därför att nuförtiden är det bara upproret som gör människorna till människor. Indianerna, som kämpar för mänskligheten, för jorden – för jord åt sig själva och åt alla människor.

– Plötsligt dök de upp, ja ja! En av dem tog tag i mig och slog mig i huvudet med en klubba. Jag föll omkull avsvimmad, men jag hämtade mig tillräckligt för att stöta min kniv i honom, och sedan föll jag avsvimmad till marken igen. Efteråt – jag vet inte hur lång tid det hade gått – började jag höra kyrkklockor ringa långt borta. "Vad är det som händer?" sade jag till mig själv. "Klämtar de för mig eller för *gamonalens* hund?" Efter en stund kunde jag röra mig en smula. Jag kom till sans och förstod att jag levde. Ganska snart blev jag lugn. "Klockorna måste ha ringt för *gamonalens* hantlangare", tänkte jag. Så t.o.m. när de krossar huvudet på en, kommer man tillbaka till livet, om det är så att man måste kämpa.

– Ja, *tayta*.

– I domstolarna vinner indianerna aldrig. Skall vi segra måste det ske på det här sättet – genom kamp. Domarna, poliserna och alla myndigheter står på de rikas sida; för indianen finns det ingen rättvisa. Det måste ske på det här sättet, genom kamp.

– Ja, *tayta*, just så, genom kamp.

Han berättade mycket annat för mig, t.ex. att han inte hade brutit några ben när han hoppade från ett tåg, efter det att han hade blivit tillfångatagen.

– Berättar du för dina lärare vad jag berättar för dig?

– Bara för en del, *tayta*.

– Vad säger dom till dig?

– Några säger: "Så är det." Det är de som tycker om dig, *tayta*. Andra säger: "Det där är irrelevanta griller"!

– Vad betyder det?

– Jag vet inte, *tayta*.

Och lektionerna i "irrelevanta griller" fortsatte. Regn av eld. Kraftlös, inklämd i ett hörn lät han de döende gnistorna av sitt liv regna ned över mig. Men ibland exploderade han.

– Förbannat! Jag kan inte kämpa längre! Dessa fördömda ben kommer aldrig att gå uppför bergen. Händerna är till ingen nytta. Jag är värdelös. Jag kan inte kämpa längre! Förbannat!

– Jo, *tayta*! Du skall kämpa länge än! Du är inte gammal, *tayta*. Dina fötter och dina händer är gamla, utan tvivel. Med mina fötter går du till våra bröder, *tayta*, med mina händer, kommer du att kämpa, *tayta*, det är bara som om du bytte poncho, det är allt. Mina händer, mina fötter, det är dem du skall använda i din fortsatta kamp. Det är bara som att byta poncho, det är allt, *tayta*!

1969

Tayta José María och den peruanska revolutionens indianska aspekt

Arguedas, liksom Vallejo,(1) är polemisk. Och det skulle inte kunna vara annorlunda med tanke på de många fasetterna hos dessa sammansatta personligheter.

Arguedas personlighet kan inte reduceras till en fråga om anknytning till ett parti, litterär stil eller ens omfattande kunskaper i folklöre och etnologi. Man måste emellertid vara blind – medvetet blind och blind i bedräglig avsikt – för att bortse från eller feltolka hans väsen, hans innersta natur. Arguedas är framför allt indian. Han är indian i ordets mest militanta betydelse.

Det är en smula paradoxalt, men min *tayta* tyckte inte om att använda ordet *indian* därför att det är piskan som *mistis* (icke-indianer) piskar oss med, och av det skälet säger vi själva *runa*. Han blev ganska förvånad när jag använde ordet *indian*.

Jag sade till honom att det just *är* piskan, den piska som vi har vridit ur jordägarnas händer och nu håller framför ögonen på dem. För jordägarna tyckte inte om när vi talade till dem på spanska heller. Och därför är det i egenskap av indianer och på vårt eget språk, *quichua*, som vi har rest oss och trampat på dem. På samma sätt har vi använt ponchon, de nakna fötterna och lukten av koka.

Jordägarna darrar. De har tvingats på knä och de kommer att tvingas på knä igen. Vi är visserligen mot koka och nakna fötter, men för ögonblicket är vi just på det sättet, och det är ur den situationen som vi reser oss för att krossa dem.

Som *taytan* José María säger, ja, vi har trampats av alla, vi har varit ödmjukare än åsnor, vi har piskats hårdare än hundar och vi har blivit bespottade. Ja, *tayta*, med ett ord, vi är *indianer*.

Arguedas var framför allt indian. Naturligtvis tänker jag inte på hur många droppar indianblod som rann i ådrorna. Jag talar om hjärtat, om det som han brukade kalla *indio sonqo*.(2)

Motsägelser? Naturligtvis var han full av motsägelser. Men det var den upproriske indianen i honom som angav tonen. För att dölja denna bittra sanning får man uppåda en hel del retorisk skicklighet.

Själva det faktum att någonting indianskt lovordas är redan det revolutionära. Det betyder att man visar världen och indianerna själva att indianerna är människor, även om ingen vill tro det.

Huaynon, quenán,(3) *quichua*-språket, ponchon, legenderna, sederna – bara att framhålla dem med stolthet är att kämpa, det är att höja stridsropet. Det visar indianerna själva och det visar alla att vi är ett folk med personlighet och att vi tänker se till att denna personlighet respekteras.

Det är därför som vi revolutionära indianer omfattar vår egen kultur med stor vördnad och värme. Det gäller alla dess former, alla sidor av den, alla dess företrädare: *Ciro Alegría*, *Luis E. Valcárcel*, *José Sabogal*, *Alvina*, *J. C. Tello*(4) och många andra älskade namn.

De är utan tvivel sinsemellan mycket olika, men de är alla stolta över sin ras och därför är de också de revolutionära indianernas fäder. Utan dem skulle vi inte ha kunnat existera. Vi tar vid där de slutade, vi utgår från den plats dit de ledde oss.

I dramat *Ollantay*(5) är det inte det kungliga hovet som gör det starkaste intrycket. Det som ruskar om oss är *quichuans* knutna näve.

Och som jag sade till min *tayta* i det brev som han bara läste till hälften står Arguedas högst. Han är inte bara indian, han är indianen själv, som talar på sitt eget sätt och uttrycker de

känslor som är hans. Han är inte Clorinda Matto(6) som rörs av indianernas lidande och därför protesterar. Han är den upproriske indianen själv.

Och vilket uppror gör inte *taytan*! Med vilken kraft bryter det inte ut! Och hur växer inte vreden hos indianerna i Yawar Fiesta(7) och får dem att kräva att fiestan skall genomföras på det sätt de vill! Barbariskt? Kanske det, men det var så indianerna ville att den skulle göras, för tusan, just därför att indianerna inte ville ha det på annat sätt.

Och i Los Ríos Profundos (8) är det indianerna på haciendan som vapenlösa går emot kulsprutorna och driver sin vilja igenom.

Det är givet att bildade människor inte anser att detta är det viktigaste i boken.

Jag är varken författare eller litteraturkritiker. Litteraturkritikerna anser inte att det centrala temat i Arguedas verk är det indianska folkets stora revolutionära möjligheter. Det är bara en som har tagit fasta på det. Höglärda personer kommer att tala om för mig att eftersom jag inte är litteraturkritiker borde jag hålla tyst och inte försöka ”ta över” Arguedas och göra en konstlad politisk tolkning av hans verk. Men jag har inte gjort annat än att i all anspråklöshet återge vad min *tayta* skrev om saken veckan innan han dog.

Han ville, som han sade, öppna ögonen på ”kämparna”, dvs. de politiskt verksamma, så att de skulle kunna främja indianernas revolt. Det är klart att de inte har sett någonting av detta – eller också har de alltför väl sett att det inte var något för dem. Ty vårt folk har verkligen stora revolutionära möjligheter. När kraften en gång släpps fri, kommer den att gå direkt på målet utan kompromisser och förhandlingar. När en indian säger *manan* (absolut inte) då vet *mistis* att det betyder *manan*!(9) Nuförtiden håller sig de förnäma herrarna inte med några *montoneros* ... det passar sig inte. Den tiden är förbi. De vet mycket väl vart det skulle bära hän med en *montonero* som består av ”sådana där”.

Dessutom: Arguedas söker inte den karismatiske ledaren, inte ens bland indianerna själva. Han vet att styrkan inte ligger i ledarens attraktionsförmåga eller magnetism, utan i århundradens förtryck, och att ledaren möts av förtroende i den mån han representerar behoven och stämningarna hos folket.

Styrkan ligger i indianernas återupptäckt av sig själva, i deras medvetenhet om sina möjligheter, i den utveckling som de genomgår, i att de frigör sig från förtryckets anti-indianska, andliga och materiella fjätrar.

Det börjar kanske trevande, som i Arguedas romaner. Men det viktigaste är att indianerna upptäcker sin makt, sin vilande kraft. Den kommer i dagen och de hittar den. Så börjar det.

Till den som tycker att det här indianska sättet att se på kampen är chauvinistiskt, geografiskt begränsat, rasistiskt och står motsättning till internationalismens idéer eller t.o.m. hoppet om ett enigt Peru kan vi säga att det enda sättet för oss indianer att bli en del av mänskligheten är att bli det som indianer, det är vårt sätt att vara ett folk. Vi måste ansluta oss till världens folk som ett folk, inte som en karikatyr, med vår egen personlighet, inte avpersonaliserade. Det är inte en tillfällighet att samma regering som ger slumstäderna det vackra namnet ”unga städer” stoppar in oss i den allmänna kategorin ”bönder”, som om vi inte fick utstå tusentals förödmjukelser just för att vi är indianer.

Den indianska frågan är frågan om jorden, som Mariátegui(10) sade. Det är förvisso sant. Det är därför som vi har kämpat, t.o.m. med gevär i händerna, under parollen ”Jord eller död!”. Men det förtryck som vi utsätts för är inte bara ekonomiskt. Det ekonomiska förtrycket leder till att indianerna, var de än finns, på alla sätt diskrimineras. Man bryter ner vår kultur, vår *quichua*, vår *aymara*, vår *guarani*,(11)vår *yaraví*(12) och våra estenska värderingar. Man spottar på oss, som *taytan* sade.

Förtrycket av det indianska folket är ytligt sett inte lika påtagligt som diskrimineringen av de svarta i Förenta staterna, men det försvinner inte därför att man sätter etiketten ”bonde” på det.

Vi uppfattar överensstämmelsen mellan vår egenskap att vara indianer och vår internationalism på det revolutionära sätt som den universelle *cholon* (ordet betecknar både indianer och mestiser) César Vallejo – som är lika mycket *cholo* som *universalist* – uppfattar den, när han talar om denna ytterst spanska drift att älska sin ovän ända till förräderi. I det poem där han talar om den spanska revolutionens universalitet, säger han inte att de har fel som betecknar den som en ”spansk affär”. Han håller med och påvisar sedan de skarpa interna ”spanska” motsättningarna hos detta folk i några verser som är dialektiska mästerverk.

Indianernas kamp pågår på alla fronter och det är därför som vi är så förkrossade över den kula som träffade vår *tayta*, ty han var en mäktig kämpe. Men om han dog i sorg, var det med sorgen hos en indian som ser gryningen närma sig. Och, som han sade, att lida med denna sorg är inte att lida, att dö med denna sorg är inte att dö.

Indianerna fortsätter att kämpa på alla fronter och hedrar på det sättet José María Arguedas. Vi som kämpar för jord, som t.ex. hacienda-indianerna och de självägande bönderna i Pasco, Yauyos, Ayacucho och Cuzco gör, är inte ensamma. Vi får sällskap av *huaynos*, komponerade av Manuel Acosta Ojeda,(13) av Pastorito Huaracina, av Jilguero del Huascarán och av ”La Sureñtia” Lucila Sánchez och av många fler av våra bröder och systrar som kämpar hårt och inte ger upp. De ger inte upp trots att de vet att en indian som spelar pajas och härmar sin moder och fader för att locka den vite mannen att skratta betalas väl av sin herre.

Och kämpar vid vår sida gör också de människor som vet att indianerna föddes när ljuset blev mörker, och som, i likhet med Alicia Maguiña,(14) utan att själva vara indianer, väntar på att få höra oss skratta för att bli lyckliga.

Men indianernas kamp är i all sin rikedom bara en del av den peruanska revolutionen. Den finns, men det finns ingen orsak att överdriva dess betydelse. Som jag har sagt tidigare är den mindre betydelsefull än den afro-amerikanska frågan i Förenta staterna. Jag uppehåller mig vid den här endast därför att den är det grundläggande temat för *taytan* José Huascarán.

Indianen Arguedas förstod allt detta mycket väl. Det är därför som han stod på universitetsstudenternas sida mot gorillornas lagar, det är därför som han deltog i arbetarnas kamp och det var därför som han var solidarisk med Vietnam.

Ja, *tayta* José Huascarán, du har rätt när du säger att blod kommer att flyta, när det börjar dagas. Men gryningen är nära.

Jord eller död! Vi skall segra!

1969

Arbetet i städerna för bonderörelsen

En av de största bristerna hos bonderörelsen har varit dess ojämna utveckling. Medan den i vissa områden har präglats av stark stridsvilja (fastän vid skilda tidpunkter) har kampperedskapen i andra områden, som inte ligger långt därifrån, varit svaga. En annan brist har varit att något samarbete med arbetarklassen i städerna inte har funnits.

Det är uppenbart att grundorsaken är något som är utmärkande för landsbygden: de långa avstånden. Till skillnad från proletariatet i städerna bor bönderna utspridda över stora områden. Ett av de grundläggande dragen i bonderörelsen, vilket har motverkat denna nackdel, har varit att kampen snabbt har kommit till mognad och att stridsviljan lika snabbt

har vuxit sig stark. Anledningen till detta i sin tur är att klassmotsättningarna på landsbygden är så skarpa. (Jordreformslagen har delvis mildrat motsättningarna, men den har inte undanröjt dem.)

Dessa drag visar oss att avantgardet i sitt arbete medvetet måste inrikta sig på att bredda bonderörelsen och inte att isolerat förstärka den. Dessutom måste vi, om möjligt redan från början, stärka banden mellan stad och land. På tal om detta skrev jag för någon tid sedan: "Låt oss inte göra ett Chaupimayo av varje fackförening, låt oss göra ett Chaupimayo av Peru".

Detta kan vi åstadkomma om hela bonderörelsen centraliseras. I det samordnande arbetet kommer städerna, särskilt Lima, att spela en avgörande roll.

Vi får inte glömma att det i Lima redan finns mäktiga centraliserade organisationer, som kan överbrygga klyftan mellan stad och land och i vilka hälften av medlemmarna är bönder och den andra hälften stadsmänniskor.

Jag tänker på de hembygdsföreningar som bildats av de Lima-bor som inte är födda i huvudstaden. (Hembygdsföreningarna kontrolleras av oligarkin.) De människor jag syftar på är nyckeln till den peruanska revolutionen i allmänhet och till den agrara revolutionen i synnerhet. Det är de människor som vanligtvis bor i slummen och kåkstäderna, det är de som man ser på de "fattiga" marknaderna och som roar sig på indianteatrarna. Till dem hör arbetare, studenter och gatuförsäljare. Dit hör också gårdfarihandlarna som far över hela landet, som känner folket och kan vägarna och snappar upp alla möjliga intressanta fakta om Peru. Gårdfarihandlarna, som med varorna på ryggen cirkulerar landet runt som dess blod, är förbindelselänken mellan Perus lägre klasser. Det är människor som sällan intar någon framträdande plats i klasstriderna i städerna, antingen det är arbetare eller studenter som kämpar.

Sådana människor, som undervärderas av "revolutionärerna", är mycket viktiga för oss. De skulle kunna hjälpa till att få till stånd ett samarbete mellan landsbygden och städerna. Så snart de har förstått de allmänna idéerna, kommer de att bättre än några andra kunna tillämpa dem med hänsyn till de speciella omständigheterna i de trakter där de är verksamma.

De revolutionära arbetarna i städerna har mycket att lära dem men de har också mycket att lära sig av dem och de bör akta sig för att uppträda anspråksfullt.

Det är dessa människor som vi kommer att samarbeta med. Det är deras självförtroende som vi skall upprätta, vi skall tala om för dem hur mycket de kan göra och hur mycket de kommer att göra för sitt land, som de älskar så mycket och alltid bär i sitt hjärta när de sjunger sina *huaynos*, ser på fotbollsmatcher och tar upp en applåd på indianteatern.

Naturligtvis kommer det till en början bara att vara en liten minoritet som ägnar sig åt detta arbete. Resten kommer att föredra sällskapsliv och idrott. Det är alltid på det sättet, men det är ingen orsak att tappa modet. Minoriteten kommer att växa genom sin egen dynamiska kraft.

Februari 1970

Frige Vicente Lanado!

Kamrat Vicente Lanado anklagades för att ha skickat mat till gerillasoldaterna i Remigio Huamán-brigaden uppe i bergen. För det brottet dömdes han i sin frånvaro till två års fängelse av militärdomstolen i Tacna.

Vår kamrat arresterades tillsammans med andra bönder från området. De utsattes för barbarisk tortyr. Som en följd av tortyren avled kamrat Carmen Candia. Vicente Lanado klarade sig med en hjärnskada och nedsatt synförmåga. Polisen gjorde razzior i hans hem vid flera

tillfällen och lämnade inte ens hans jordbruksverktyg ifred. Den jagade iväg hans boskap och hans husdjur. Också hans fru fängslades och torterades. Hans små barn fick en så svår chock att de fortfarande skriker av skräck när de ser en polis.

Efter att ha torterats i tio dagar sattes Lanado den 28 december 1962 i fängelse. Han frigavs mot borgen den 30 april 1963. När domen hade avkunnats arresterades han på nytt den 12 juni 1968. Således hade han den 12 februari 1970 sammanlagt avtjänat mer än det tjugofyra månader långa fängelsestraff som han hade dömts till.

Man måste då komma ihåg att alla förstagångsförbrytare brukar släppas sedan de avtjänat två tredjedelar av sitt straff. Men kamrat Vicente Lanado hölls kvar i fängelset och t.o.m. nu lär han ha suttit i fängelse i över två år vägrar man att frige honom utan säger att han måste sitta inspärrad ytterligare fyra månader. För detta kan man dock inte åberopa något lagrum.

Bakgrunden är denna: kamrat Vicente Lanado var generalsekreterare i Paltaybambas bondefackförening, som han ledde på ett exemplariskt sätt. Han lyckades sätta stopp för den feodala utsugning som bedrevs av Sebastián Pancorbo och hans arvingar.

Gamonales på denna hacienda hade låtit uppföra manbyggnaden nära en mycket trafikerad väg. De satte upp ett "tullhus" och alla som passerade fick lov att stanna och betyga jordägaren sin respekt. Vid ett tillfälle fick en polis stryk av jordägaren för att ha hälsat på honom utan att lyfta på mössan. Bönderna var tvungna att krypa på knäna upp för trappan till manbyggnaden. Invånarna i bygemenskaperna i området var skyldiga att arbeta utan ersättning på haciendan. Jordägaren stal mängder av kaffeplantor från bönderna. Han var ledamot av parlamentet och god vän till republikens president. Denne hade skänkt honom en hembränningsapparat som hade transporterats "på indianryggen" flera kilometer på branta och oländiga vägar. Att få fram de sockerrör som den där apparaten skulle matas med och skötseln av den kostade inte jordägaren någonting, men bönderna dog som flugor under arbetet.

När en bonde dog hände det att jordägaren lade beslag på familjens boskap under förevändning att den avlidne hade varit skyldig honom pengar. Offren för sina våldsdåd lät han begrava i sin fruktträdgård.

En boskapsherde flydde för att komma undan förtrycket. Jordägaren lät infånga honom och gav order om att han skulle bindas till händer och fötter vid fyra pålar som slagits ned i marken. Han piskade honom tills han blev trött, vilade ett tag och fortsatte sedan att piska honom tills han blev trött igen. Han vilade sig och satte igång och piskade honom igen. Eftersom han fick ont i handen av övningen virade han en näsduk om den och fortsatte att piska. Efteråt kallade han på en smed som band fast herdens händer bakom ryggen med ståltråd. Han blev rasande när han upptäckte att ståltråden var dåligt åtdragen och gav order om att den skulle dras åt med en tång tills herdens handleder blödde. Han lämnade honom på det sättet till dagen därpå, då han lät binda en ståltråd runt midjan på herden. Han beordrade honom sedan att arbeta på åkrarna, bevakad av en anställd som höll honom i ett rep som bundits fast vid ståltråden. På kvällen blev herden och hans familj inlåsta, och följande morgon var han åter tvungen att arbeta fastbunden med repet.

Det skulle ta lång tid att räkna upp alla illdåd som denne framstående gentleman, deputerade och senator begick. Hans arvingar följer i hans fotspår.

Handlingar av det slaget räknas inte som brott i Peru. Att sätta sig emot dem är emellertid ett oförlåtligt brott. Att avskaffa ett sådant sakernas tillstånd är ett ännu större brott. Det är därför som man inte släpper Vicente Lanado fri, trots att han har avtjänat mer än sitt straff.

Det som Vicente Lanado, som är analfabet och bara talar, *quichua*, straffades för var att den fackförening som han ledde satte stopp för utsugningen, jagade bort *gamonalen* och sedan

satte igång med att bygga skolor och över huvud taget arbeta för allas bästa och ge bönderna deras människovärde tillbaka.

Utsugarnas regering såg till att fackföreningen utsattes för våldsamma repressalier, installerade en polis i manbyggnaden och häktade fackföreningsledarna. Vicente Lanado dömdes till sexton månaders fängelse för sitt ”brott”, förutom de två år som han fick för att ha skickat mat till oss i bergen.

Från fängelset protesterade kamrat Vicente Lanado offentligt mot massakern på bönderna i Huanta och Ayacucho. Att den olärde bonden, utan att låta sig brytas ner, osjälviskt har ställt upp till sina klassbröders försvar är den främsta anledningen till att utsugarregeringen är så ursinnig på honom.

Bonden Vicente Lanados åtta små barn har inte längre något hem. Den regering som har uttömt sitt raseri över den här mannen och hans barn är samma regering som proklamerar: Bönder, jordägarna skall inte längre kunna bli feta på er fattigdom.

Februari 1970

Jordbävningen: de rika och de fattiga

Varje dag får vi genom radion och de borgerliga tidningarna, både de statliga och de privatägda, veta att jordbävningar(1) som alla andra naturkatastrofer inte gör någon skillnad på folk och folk. Det hör till förkunnelsen för dagen att vi i tider som dessa måste glömma alla klasskillnader.

Ett led i min revolutionära erfarenhet var att jag en gång drabbades av en jordbävning (Cuzco, 1950). Av det skälet och eftersom jag är en av FIR:s militanta medlemmar är det min plikt att ta upp frågan – särskilt som det inte kommer att vara sista gången som peruanska revolutionärer kommer att ställas inför liknande situationer. Vi bor i ett land som i hög grad drabbas av naturkatastrofer och det är rimligt att saken diskuteras.

Innan vi går in på konsekvenserna av en jordbävning bör vi dra oss till minnes att geografen Edmundo Roy och många andra peruanska vetenskapsmän har pekat på att det franska kärnvapenprovet som dagen innan ägde rum nära katastrofzonen kan vara antingen den direkta eller den möjliga orsaken till jordbävningen (då minst femtio tusen människor omkom och en miljon sårades, vilket motsvarar en tiondel av landets befolkning). Myndigheterna har naturligtvis tagit avstånd från denna åsikt. De försäkrar att det rör sig om ett tillfälligt sammanträffande – vilket alltså också skulle gälla de naturkatastrofer som följde omedelbart på tidigare franska kärnvapenprov.

Tragedin utnyttjas nu av borgerliga politiker och borgerliga företag i en demagogisk kampanj där de framhåller sin människokärlek. För att ”hjälpa katastrofens offer” ställer de nu en liten del av de enorma summor som de pressat ur arbetarnas kroppar till förfogande. Många företag som är kända för sin omänskliga behandling av sina arbetare försöker nu motivera en ökad utsugning av de arbetare som de sysselsätter med ”humanitära skäl”. På det sättet får de tillbaka sitt bidrag till ”hjälpen” med ränta.

Fallet Cerro de Pasco Copper Corporation är belysande. Samtidigt som man vitt och brett talar om sin hjälp till återuppbyggnaden av en av riksvägarna motsätter man sig att arbetarna skänker en dagslön – som de vill göra och som fackföreningen har uppmanat till. Fackföreningen har sett sig nödsakad att hota med strejk för att tvinga fram företagets medgivande.

Det är inte heller förvånande att USA:s regering försöker framstå som ”humanitär” och bl.a. vill visa oss att helikoptrar kan användas för att ”rädda liv” (det är samma helikoptrar som

används till folkmord i Indokina och som antagligen kommer att dyka upp i Peru igen vid ett annat tillfälle för att ”rädda livet” på det kapitalistiska systemet och imperialismen). Också de repressiva krafterna i Peru tar chansen att öka sin prestige. De ”hjälp” människor som de inte tvekar att massakrera om de kämpar mot sina utsugare. Frankrike skickar geologer.

Tragedin utnyttjas dessutom till det yttersta av utsugarna för att försöka övertyga oss om att vi alla är ”ett folk” och att vi måste glömma allt ”agg”. Juntans ”vänster”-lakejer är de första att propagera för att alla strejker nu måste upphöra.

Mot hyckleriet hos dem som blir stinna av folkets elände står den äkta solidariteten hos arbetarna, studenterna och alla utsugna klasser i landet, liksom hos våra bröder i andra länder.

Många fackföreningar har fattat demokratiska beslut om att skänka en dagslön till de skadade.

Medicine studerande, studenter från socialhögskolorna och från Jordbrukshögskolan och många andra har skyndat till katastrofzonen för att ställa kunskaper och arbetskraft till sitt lidande folks förfogande.

Läroverkseleverna har satt igång insamlingar.

Försäljarna på torgen har bidragit med mat, liksom de gjorde tidigare när arbetarna strejkade.

De fattiga som alltid har svultit har tagit brödet ur munnen på sig själva och skickat det till sina bröder i norr. De har offrat sina egna usla vinterkläder för att värma sina skadade bröder, så att de själva får frysa. De har tagit av det blod som blivit över sedan utsugarna fått sitt och givit blod åt de skadade. Detta är de fattigas solidaritet – och den har också de fattiga på Kuba, i Chile och i andra länder visat i fullt mått.

Vi skall inte glömma sjuksköterskorna, soldaterna och alla sådana som, trots att de tillhör statsapparaten, fyllda av kärlek till sitt folk har arbetat utan att unna sig någon vila. Vi får inte förväxla dem med den övermätta, snikna och hycklande byråkratin. De är den andra polen i statsapparaten. Liksom arbetarna och bönderna hör de till de utsugna, inte till utsugarna.

Folkets aktiva solidaritet under denna tragedi är något mycket betydelsefullt. Betecknande var att folket spontant, omedelbart och indignerat tog avstånd från den oansvariga dårskapen att fira en fotbollsseger på gatorna samtidigt som det rådde nationalsorg. Den ”alienation” som de som sköter den ”allmänna opinionen” systematiskt försöker bibringa oss har inte kunnat ta död på vårt folks förnuft.

Arbetarnas solidaritet är en positiv kraft när den sätts in mot naturkatastrofer och utsugare. Den utgör ett oumbärligt element i revolutionen. Även om vi tillbakavisar den opportunistiska ståndpunkten att vi nu är ”ett enda folk”, vilket är en ståndpunkt som lämpar sig för klassarbetspolitiker, gör vi inte det sekteristiska misstaget att vägra vara med om att bygga upp en sann folklig solidaritetsrörelse under förevändning att det skulle vara en avledningsmanöver eller att det är ”filantropi”. Vi deltar i solidaritetsrörelsen utifrån vår klasständpunkt.

De fattiga drabbas hårdast. Påståendet att ”jordbävningen inte diskriminerar” är en lögn. De fattigas hyddor av solbränt tegel smulades sönder och samman, men de rikas cementhus står kvar.

Men den verkliga diskrimineringen äger inte rum förrän efter själva jordbävningen. Genast rakar priserna på mat, kläder, filter, material som kan användas till tält och medicin i höjden. Bara de rika har råd med dem. De fattiga döms att dö av hunger, kyla och skador som inte kommer under behandling. De flesta dödsfallen inträffar *efter* jordbävningen, även om den officiella statistiken inte erkänner att de döda är jordbävningens offer.

Under sådana jordbävningar som i Cuzco eller i Ancash, vilka inträffade mitt i vintern på en höjd av mer än 3 000 meter över havet, tar kylan kål på många som tvingas sova under bar himmel eller under bristfälligt skydd, särskilt barn, äldre och sjuka. Kylan leder oftare till döden på vintern, därför att folk då är hungrigare än normalt och inte får de kalorier som de behöver för att behålla kroppsvärmen.

För de rika minskar plötsligt lyxen, överflödet och bekvämligheten. För de fattiga minskar plötsligt chanserna att överleva.

Myndigheterna och dagstidningarna ger oss skräckfyllda skildringar av ”mänskliga gamar”. På så sätt beskriver de dem som ägnar sig åt plundring och berättar att de gett order om att de skall skjutas.

Vilka är det då som plundrar? Till en början är det i allmänhet vanliga småtjuvar som utnyttjar den förvirrade situation som råder. Men sedan allt efter som dagarna går rör det sig om fattiga människor som bokstavligen talat varken har bröd eller spannmål att äta och som vill överleva. Det är mer sannolikt att de träffas av en kula än att de får tag i bröd. Här avslöjas den borgerliga statens karaktär på ett dramatiskt sätt. En av regeringens första åtgärder är att skicka ut trupper som kan upprätthålla lag och ordning. Utgångsförbud införs så att de fattiga kan svälta ihjäl på ett ordentligt och disciplinerat sätt.

De verkliga gamarna är de statliga funktionärer som är ansvariga för hjälpinsamlingar och fördelningen av hjälpen. Vem som helst som någonsin har råkat ut för en jordbävning eller någon liknande katastrof kommer alltid att minnas hur det är att utsättas för dessa gamar.

Offren i Cuzco såg till en början med tillgivenhet och hopp på de frivilliga hjälparbetare (studenter) som skickats ut av byråkraterna. Så småningom började de hata oss och till slut blev vi nästan stenade. Orsaken var att byråkraterna skickade ut brigad på brigad för att ta reda på hur många offren var och vad folk behövde, men någon hjälp syntes aldrig till. En viss hjälp kom förstås efteråt (när många redan hade dött därför att hjälpen hade uteblivit), men det var bara en liten del av de av stor publicitet omgivna hjälpsändningarna från Peru och från utlandet som nådde de behövande. Vi såg flera sändningar anlända till prefekturen, men vi såg aldrig att någonting kom längre än dit. (Det sades allmänt att ”det enda torn som tjänade på jordbävningen var Torreblanca”, prefekten.) (2)

Vi vet också att den hjälp som skickades i samband med torkan i Cuzco så skandalöst ”reducerades” på vägen dit att man fick lov att inleda en undersökning. När domaren (dr Valer) gav order om att de två f.d. ministrar som var inblandade i skandalen skulle inställa sig i rätten byttes emellertid domaren omedelbart ut. (Några år senare beskylldes dr Valer för att vara extremist och placerades i strafflägret La Sepa, långt in i djungeln, där han avled.)

Renrahirca(3) klagade i många år på att den berömda hjälpen aldrig kom fram.

Vid alla tragedier härjar byråkratins gamar och det är deras skuld att ett oräkneligt antal av våra bröder och systrar är döda. Men ingen har någonsin gett order om att dessa gamar skall skjutas.

Hjälpsändningar som lyckas nå fram till katastrofområdet fördelas efter offrens ekonomiska och sociala standard. Detta betyder inte att man ger mest till de fattigaste. Tvärtom ger man lite eller ingenting alls till de fattigaste. De ”inflytelserika” personerna får det mesta. (På Plaza de Armas i Cuzco installerades efter jordbävningen en majorsfamilj i enorma tält, av vilket ett var deras ”mottagningsrum”, medan de fattiga familjerna inte ens hade en filt att värma sig med.)

Hur skall problem av den typen kunna lösas med minsta möjliga tidsutdräkt? Vi skall se på det både från hjälparnas och offrens synpunkt.

Vi måste se till att den hjälp som kommer från folkets breda lager blir så väl organiserad, så direkt och så centraliserad som möjligt. Det är mycket bra att fackföreningarna, slumorganisationerna, och universitetsförbunden tar på sig att ordna insamlingar och sköter samordningen av det egna arbetet i de berörda områdena. Vi måste få det därhän att läroverkseleverna också organiserar sig demokratiskt för hjälparbetet.

Vi är överens om att CGTP (Peruanska arbetares allmänna förbund) bör samordna hjälpen från dessa håll, men det måste ske på ett demokratiskt sätt genom representanter som väljs och kontrolleras av medlemmarna. Hjälpen måste fördelas av kommissioner som arbetarna och studenterna själva skickar ut.

Ju mer vi gör utan att blanda in den korrumperade statsbyråkratin, som varken valts av folket eller kontrolleras av det, desto bättre. Centralisering, samordning och planering, ja, men genom folkets organisationer och på ett demokratiskt sätt.

Vi måste få offren för jordbävningen att organisera sig i kommittéer eller sammanslutningar med uppgift att främja deras omedelbara och framtida intressen. Dessa organ bör naturligtvis inte bara delta så direkt som möjligt i arbetet med att kontrollera fördelningen av den omedelbara hjälpen, utan de bör också bevaka alla frågor som berör offrens gemensamma framtid: återuppbyggnadsarbeten, föräldralösa barn osv.

Provins- och distriktsförbunden, liksom Limabornas olika föreningar, har en mycket betydelsefull roll i detta arbete. När de gäller Ancash Club(4) här i departementet vet vi att den är ett till håll för *gamonales* och deras likar.

Den omedelbara hjälpen är outhärlig, men den löser inte helt offrens problem. Vi måste kräva mer genomgripande krisåtgärder:

Omedelbar jordreform, fördelning av jorden till bönderna utan kompensation.

Nationalisering under arbetarkontroll av industrierna i området, styrning av profiterna till återuppbyggnaden av området, också det under arbetarkontroll.

Det är något oerhört när en regering, som kallar sig själv revolutionär och skryter med sina fantastiska insatser till hjälp för jordbävningsoffren, försöker kräva bönderna på pengar när den i stället borde ge dem jord, eller när den låter kapitalisterna tillfredsställa sin snikenhet på de drabbade arbetarnas bekostnad.

En särskild skatt på kapitalisternas vinster i hela landet (antingen det är inhemska eller utlandsägda företag), som skall gå till återuppbyggnaden av det berörda området.

Återuppbyggnad av städerna och byarna på sådan mark som inte är farlig. Det finns faktiskt förhållandevis säkra platser, där man inte kan bygga därför att marken är privatägd. Det var t.ex. fallet med staden Santa Huascarán i La Convención. Många liv gick förlorade mellan bergsslutningen och floden, och ändå fanns det en säker plats mittemot som ägdes av en *gamonal*. Santa Marias förtvivlade befolkning bad vår bondeorganisation om hjälp och ockuperade under dess beskydd just det området för att åter bygga upp sin stad. För några månader sedan såg vi de slumområden i Lima som breder ut sig på Rimac-flodens stränder svepas bort av en flodvåg. Samtidigt strosade borgarna i San Isidro och Orrantia obekymrat omkring på sina enorma golfbanor eller njöt av livet på ofantliga herrgårdar inbäddade i grönska.

Vi föreslår dessa övergångsåtgärder väl medvetna om att vi befinner oss i ett kapitalistiskt samhälle. Och vi vet att den slutgiltiga lösningen på de problem som naturkatastrofer av det här slaget för med sig är att landet blir socialistiskt, och det är det som vårt folk skall kämpa för.

Ett socialistiskt Peru kommer att organisera landets samtliga resurser uppifrån och ned, och det kommer inte att finnas något behov av borgerlig "filantropi". Det kommer inte att vara nödvändigt att be enskilda personer och företagare låna ut transportmedel. Bristen på sådana har kostat många livet. Studenterna på Jordbrukshögskolan kommer inte att behöva gå och tiggga om verktyg för att sätta vägarna i stånd så att hjälpen kan komma fram. Folket kommer att kunna sköta allt det där, utan att behöva tiggga någon om någonting. De kubanska sockerrörsskördarna och det som det kubanska folket utträttade efter orkanen Floras härjningar har visat oss vad folkets makt betyder.

I ett socialistiskt Peru kommer det inte att bli något "massarbetslöshetsproblem" att lösa när det gäller offren för naturkatastrofer. Inte heller kommer de föräldralösa att vara något olösligt problem: i ett socialistiskt Peru kommer inga barn att vara föräldralösa.

Juni 1970

Den peruanska regeringen, oligarkin och de utsugna

Det råder stor förvirring inom vänstern huruvida denna regering är anti-oligarkisk eller inte. Den abstrakta karaktären av uttrycket "oligarki" bidrar till denna förvirring. Om man i vårt land med oligarki menar bomulls- och sockersektorn eller sierrans caciquism,⁽¹⁾ kan man säga att regeringen är anti-oligarkisk. Men om man med oligarki menar en intressegrupps regering, kan man inte kalla juntan anti-oligarkisk. Vi bör snarare säga att den representerar den "nya oligarkin", som ersätter den "gamla oligarkin" och till stor del till och med suger upp den senare, införlivar den med sig själv med dess samtycke eller med våld.

Vårt land har varit och är fortfarande USA-imperialismens halvkoloni: imperialismen i sin klassiska form karaktäriserades av att den motsatte sig de underutvecklade ländernas kapitalistiska utveckling, höll dem kvar i deras roll som råvaruproducenter och importörer av industriprodukter; Latinamerika var "en råvarukälla" som kompletterade "industriländerna" inom en imperialistisk ekonomis ramar. I detta sammanhang var imperialismens huvudsakliga allierade i vårt land ägarna av socker- och bomullsodlingarna, sierrans caciquer, exploatörerna, importörerna, exportörerna och de med dessa sektorer förbundna bankerna, dvs. de grupper som hade intresse av att kvarhålla vårt land i underutveckling.

Den industriella bourgeoisien som eftersträvade landets kapitalistiska utveckling var mycket svag. Trots detta ökade den industriella sektorns betydelse undan för undan. I själva verket förstod dels imperialistiska företag till sist att det var mycket mindre förmånligt för dem att sända råvarorna till utlandet, betala relativt höga löner till nordamerikanska arbetare och sedan på nytt skicka de färdiga produkterna till Peru, än att sätta upp egna fabriker i vårt land. Förutom närheten till råvarukällorna skulle de kunna utnyttja billig indiansk arbetskraft, betalad i *sol* [Peruansk myntenhet: 100 cantavos = 1 sol. *Ö.a.*], och tillverka produkterna i samma land som de skulle säljas. Dels valde en del industriägare som måste importera råvarorna att etablera sig där, liksom "monteringsindustrier" som på så sätt kunde dra sig undan skatter genom att få bilar och annat levererat till sig i lösa delar.

Men å andra sidan utökar den "gamla oligarkins" familjer sin aktivitet och inriktar den på industrisektorn på ett mer eller mindre generaliserat sätt: namn som Aspilliga, De La Piedra, Pardo och Prado börjar dyka upp i fabrikationsindustrin.

Industrins tillväxt i vårt land och i de imperialistiska länderna kräver alltså en ökning av antalet konsumenter. Bondemassorna som till stor del lever i en självförsörjande ekonomi utgör en stor potentiell marknad, men även om bondeklassen långsamt förvandlas till konsumenter av industriprodukter finns det ett allvarligt hinder för en ökning av denna process' snabbhet: detta hinder består huvudsakligen i den gamla agrara strukturen och i de

halvfeodala produktionsförhållandena (bönderna erhåller inte pengar för sitt arbete utan endast rätten att odla ett litet jordstycke för sin egen utkomst). Dessa skäl gör att de inhemska industriägarna och imperialisterna betraktar en jordreform som en verklig nödvändighet.

Desto mera eftersom – *även om industrialiseringen genomförs endast av staten och de inhemska kapitalisterna* – de sektorer av imperialismen som producerar färdigtillverkade varor har ett växande intresse av vårt lands industriella utveckling, då detta är enda sättet för landet att suga upp deras produkter.

De koloniala revolutioner som håller sig inom *den kapitalistiska ekonomins ramar* lär imperialismen att en jordreform och industrialisering, trots deras ”nationella” pretentioner, gynnar den kapitalistiska ekonomin inte enbart genom import av nya konsumtionsvaror utan också genom import av tung utrustning, på villkor att de stannar inom den kapitalistiska ramen.

Det finns alltså betydande sektorer av imperialismen som är intresserade av vårt lands kapitalistiska industrialisering. För övrigt medför industrialiseringsprocessen att behovet av ingenjörer och tekniker som är utbildade på inhemska och utländska universitet ökar. Men eftersom antalet överstiger den existerande industrins behov utgör dessa – liksom andra delar av den till industriproduktionen knutna medelklassen – ett nytt påtryckningselement för industrins utveckling.

Det är de ovan uppräknade sektorerna som är speciellt intresserade av vårt lands kapitalistiska industrialisering. Vi har betonat de imperialistiska sektorernas roll eftersom detta är en aspekt som opportunisterna inte vill se, en specifik aspekt för imperialismen under den neokapitalistiska etappen, och en aspekt som skiljer den från sin gamla grundläggande opposition mot våra länders industriella utveckling.

Men förutom dessa sektorerers särskilda intresse av landets kapitalistiska industrialisering har alla exploatörerna, såväl nationella som imperialister, *ett allmänt intresse: att bevara det kapitalistiska systemet*. Enda sättet att bevara det är att uppmuntra industrialiseringen. Därför försvarar den mest upplysta delen av exploatörerna landets kapitalistiska industrialisering. (Det finns kamrater som anser att endast denna sista faktor är av betydelse, men vi håller inte med om detta.)

Men om de krafter som är intresserade av att röja den ”gamla oligarkin” ur vägen vore så starka och dessutom åtnjöt folkligt stöd, varför behövdes en statskupp? Just på grund av den stora fara som mobiliseringen av folkligt stöd innebar för utsugarna.

Det parlamentariska systemet är inte lämpat att genomföra sådana förändringar. Om varje utsugargrupps speciella intressen hade uttryckts ”demokratiskt” (dvs. inte enbart den gamla oligarkins intressen och de till ”den industriella utvecklingen positivt inställda” sektorernas utan också varje enskilda speciella intressen, där alla försöker ”sko sig själv”), om man alltså hade fört en bred offentlig diskussion om alla dessa problem, hade man stimulerat folkets deltagande. Och att göra upp sina inbördes stridigheter offentligt hade på ett allvarligt sätt skadat de härskande klassernas makt.

APRA tvingades på grund av sitt ”vanhedrande revolutionära förflutna” uppföra sig på ett fullkomligt servilt sätt gentemot den gamla oligarkin (i denna parlamentariska period huvudsakligen företrädd av UNO (2) av vilken den tiggde favörer).

”Alliansen” AP–DC (3) kunde ha krossat reaktionen genom att stödja sig på folkets massor, men denna mobilisering är just vad alla utsugare fruktar mest av allt. Säkra på denna fruktan och på de ”till industrialiseringen positiva” sektorernas vacklan, genomdrev den gamla oligarkin och de med denna förbundna imperialisterna sin vilja. De gjorde inte enbart lagen

om jordreform verkningslös under den sista etappen, utan tvingade också regeringen att på ett skandalöst sätt kapitulera för att få tillbaka oljefyndigheterna i La Brea och Parinas.

Skandalen om ”sidan 11” (4) plus omöjligheten att genomföra jordreformen visade tydligt fiaskot för Belaúndes reformistiska försök. Detta var farligt inte endast därför att dessa två åtgärder var nödvändiga för att påskynda den industriella utvecklingen, utan också därför att massorna redan var medvetna om dessa två problem.

Detta var inte bara ett fiasko för ”Belaúndismen”, utan visade också på omöjligheten att genomföra borgerliga reformer inom en parlamentarisk regims ramar utan en farlig mobilisering av massorna.

Av dessa skäl blev statskuppen nödvändig för att de till utvecklingen positiva sektorerna skulle ta itu med planeringen av brådskande och nödvändiga reformer för att påskynda industrialiseringen och rädda systemet.

Som många har bedömt det har de väpnade styrkorna i många länder förvandlats till ett slags borgerligt parti, som kommer just i tid för att ersätta ”politikerna” som förlorat sin prestige. Vilket naturligtvis inte innebär att det inte inom själva de väpnade styrkorna uppstår slitningar, som har sin grund i de olika sektorer av exploatörerna som de företräder. Militärorganisationen har emellertid den fördelen att meningsskiljaktigheterna hålls hemliga, utan öppen debatt, utan att folket blir medvetet om dem.

Vi kan säga att den sittande regeringen är bonapartistisk, eftersom den representerar alla de exploaterande skikten i dess helhet, och dess uppgift är att rädda systemet. Dess sätt att rädda det gynnar onekligen särskilt de delar av bourgeoisie som är positiva till utvecklingen, vilkas intressen regimen identifierar sig med mest.

Och regimen har på ett våldsamt sätt kolliderat med de gamla oligarkiska sektorerna och klassiska imperialistiska intressen. Ty regeringen har vidtagit åtgärder som kraftigt berör dessa sektorer och gynnar den industriella bourgeoisie.

Lagen om jordreformen visar detta. Trots alla sina begränsningar försöker den tillintetgöra latifundierna, öka produktiviteten, skapa ett småborgerligt bondeskikt med en köpkraft som möjliggör dess integrering i den kapitalistiska marknaden.

Dessutom tvingar den expropriationsform som praktiseras med ”industriella tillgångar” caciquerna att förvandlas till industrikapitalister, vilket bevarar deras utsugarroll även om de tvingas att genomgå en förvandling.

Stärkandet av den borgerliga staten inom den nationella ekonomins ramar är en karaktäristisk egenskap för neokapitalismen såväl i efterblivna som i avancerade länder. Ställda inför risken att det kapitalistiska systemet går sin undergång till mötes om det förblir prisgivet åt den kamp som pågår mellan de olika nationella utsugarna om större vinster, har de själva blivit medvetna om behovet av en allt starkare borgerlig stat, med växande makt att fatta beslut om den ekonomiska politiken. Endast på detta sätt kan staten styra kapitalismen på ett tillräckligt effektivt sätt för att hindra den att lida skeppsbrott.

Här är orsaken till den berömda planeringen. Det är därför staten försöker överta skötseln av tjänsterna (energikällor, kommunikationer, transporter, etc.), basindustrier och andra av ekonomins hävstänger. Det är därför Juntan nationaliserade raffinaderierna och handeln med koppar och andra mineraler, liksom handeln med fiskmjöl. Det är därför den understödde statsbanken, kontrollerade den utländska valutan, nationaliserade telegrafnätet och subventionerade det ”Peruanska Skeppsbolaget”.

Staten försöker ta kontroll över ekonomins fundamentala hävstänger för att dessa skall utvecklas på bästa sätt för kapitalisternas intressen, dvs. möjliggöra för industrin att förfoga

över allt som är nödvändigt för att erhålla störst profiter. Detta kallas ”ekonomisk utveckling”, den kapitalistiska ekonomins förvisso.

Och utbildningsreformen är inget annat än ett komplement för detta syfte.

Perus utbildningssystem var faktiskt anakronistiskt – en kvarleva från förfädernas samhälle. Ämnat åt de aristokratiska skikten hade det med knapp nöd genomgått vissa förbättringar på högskolenivå (det är emellertid säkert att studenternas ingripande på universitetet modifierade den högre utbildningen avsevärt). Den primära och sekundära utbildningen förblev däremot nästan oförändrad. Men de folkliga skiktens massiva inträde i primär- och sekundärskolorna – som dittills bara mottagit en elit som i allmänhet avslutade sina studier i den högre undervisningsformen – ledde till kaos i utbildningssystemet.

Regeringen har nu reformerat primär- och sekundärskolorna för att de skall producera de mellankadrer och den kvalificerade arbetskraft som behövs för ett industriellt samhälle. Detta utgör utan tvivel ett framsteg. Räntabilitetskriteriets införande i fakulteterna har emellertid lett till en tillbakagång, genom att i praktiken upphäva studenternas makt på universitetet. Ty denna makt förde bland annat fram kampen för ett universitet i folkets och inte i utsugarnas tjänst, vare sig de var av den ”gamla” eller den ”nya sorten”, imperialistiska eller nationella, caciquer eller kapitalister.

Men regeringen stöter också på de industriella sektorernas motstånd, och beviset på detta är motståndet mot Industrilagen. Denna oenighet har gjort det möjligt att klart visa regimens bonapartistiska karaktär. Medan den Nationella Industriföreningen bevakar kapitalisternas omedelbara intressen med den blinda girighet som kännetecknar de enskilda exploatörerna, representerar Juntan alla exploatörerna och försvarar denna industribourgeoisies allmänna historiska intressen.

De ansträngningar som gjorts för att minska beroendet av imperialismen är ytterligare ett bevis på regimens bonapartistiska karaktär, utan att detta innebär att den är ”anti-imperialistisk” då landets kapitalistiska utveckling – som vi sett – rymmer inom ramen för imperialismens allmänna intressen i neokapitalismens epok.

Vänstern

En stor del av vänstern har fegt kapitulerat inför den borgerliga regeringen.

– Först det pro-ryska Kommunistpartiet, som är förtjust över att se sin stalinistiska teori om den ”progressiva nationella bourgeoisien bekräftad av verkligheten”. Vid sin sida har det opportunisterna av gammalt märke som FLN(5) och enstaka ”personligheter”. Även en pseudo-trotskyist som pablisten Frías och posadisterna i ”Voz Obrera” (Arbetarnas röst) har umgått broderligt under den ”revolutionens” fana som militärjuntan viftar med och har upptäckt att ”verkligheten står över teorin” samt gjort självkritik för sina gamla ställningstaganden.

Alla dessa grupper dansade av lycka när de mottog Fidels ”välsignelse” för sin kapitulation.

Dessa grupper spelar i sin helhet, men på olika sätt, en relativt viktig roll som regeringens lakejer, genom att vilseleda och bromsa massrörelsen.

– Andra delar av vänstern har behållit sina sekteristiska positioner och har trots sig kunna notera att inga viktiga förändringar skett i den peruanska verkligheten. Vissa av dem har till och med betecknat den nya regimen som fascistisk utan att göra någon skillnad mellan den och extremhögern. De isolerar sig på så sätt från massorna som har vissa illusioner om regeringen, vilka ännu inte krossats genom deras egen erfarenhet. Dessa kamrater gör ingen som helst allvarlig ansträngning att hjälpa massorna i deras omedelbara kamp. Denna

ultravänsteristiska inställning har gynnats av regimen brutala repression, som hårdast drabbat universitetet, dessa gruppers hemvist.

– Det trotskistiska FIR – den peruanska sektionen av Fjärde Internationalen – behåller den inställning marxisterna alltid haft i liknande situationer: vi stöder alla progressiva åtgärder regeringen vidtar, men vi stöder inte den borgerliga regeringen som genom dessa reformer försvarar själva det kapitalistiska systemet.

FIR tar hänsyn till klasskampens aktuella nivå i hela landet och på alla kampavsnitt. FIR utgår från denna verklighet för att gradvis höja kampens nivå, leda den mot erövringen av makten som oundvikligen går över den borgerliga statens våldsamma krossande genom de kämpande och organiserade arbetarna. Det gör sig ingen illusion om möjligheten att gradvis förvandla utsugarstaten till en socialistisk stat hur reformistisk den borgerliga regeringen än är! Det gör sig inte heller några som helst illusioner om mirakulösa resultat framkallade av desperata aktioner hur heroiska och uppseendeväckande de än må vara, men inte har något gemensamt med massornas fostran genom egen kamp. Endast där är heroismen fruktbar, explosiv och nödvändig. FIR lär sig allt snabbare att höja sig över både den opportunistiska tröttheten och den äventyrliga desperationen, som ofta blandas och kombineras vilket vi just nu kan se så många exempel på.

Regeringen och massorna

Juntan utnyttjar alla reformistiska åtgärder till maximum i demagogiskt syfte. Den kallar sig ”anti-imperialistisk”, säger sig vara ett verktyg för en unik historisk process, varken socialistisk eller kapitalistisk utan specifikt peruansk. Regeringen ger sig ut för att vara böndernas frälsare eller för att vara Túpac Amarus senaste efterföljare. Den förklarar sig vara nationalistisk in i märgen, absolut revolutionär etc.

Juntan understöds i denna kampanj av en stor skara ”vänsterister” och opportunisterna av alla slag. Extremhögern själv gynnar denna demagogi genom att attackera regeringen utifrån sina stenåldersmässiga positioner.

Det är klart att Juntan är rädd för massmobiliseringar till regeringens stöd. Förstädernas ”stöd”-möte och CGTP:s ”stöd”-möte förskräckte den verkligen, ty de visade byråkraternas oförmåga att hålla mobiliseringarna inom de önskade ramarna. De så omskrutna ”Kommittéerna för revolutionens försvar” är inget annat än löjliga grupper av opportunisterna, uppkomlingar och byråkrater. Detta beror delvis på massornas bristande entusiasm att ge liv åt dem men framför allt på regeringens rädsla för folkliga mobiliseringar, vilka de än må vara.

De grundläggande problem som berör arbetarklassen är levnadskostnadsökningen och arbetslösheten.

CTP (peruansk fackföreningsrörelse) som leds av APRA har inte längre något inflytande sedan APRA förlorat sitt anseende redan före statskuppen. De kan inte längre lura arbetarna med ”de apristiska parlamentsledamöternas och tjänstemännens stöd” när dessa kastats ut.

CGTP som leds av det pro-ryska Kommunistpartiet blir starkare trots sin opportunistiska och byråkratiska. Arbetarklassen bevarar – trots att den inte har något förtroende för regeringen – vissa förhoppningar att kunna bromsa kapitalisternas offensiv genom stöd från CGTP i regeringen. Därför förklarar CGTP att ”arbetsministeriet ännu inte anpassat sig till revolutionen”, i stället för att visa att det är just dess anti-arbetarinställning som passar utmärkt för den industrialiseringsvänliga borgerliga reformismen.

Mötet för ”stöd åt regeringen” som arrangerades av CGTP var mycket betecknande, inte endast därför att det tydligt visade Kommunistparti-byråkraternas servilitet, utan även därför att man såg fackföreningarna ta mötet som förevändning att framlägga sina krav: plakat och

paroller från fackföreningarna på basnivån uttryckte arbetarnas krav och när man förklarade sitt stöd åt regeringen hoppades man att detta skulle få den att överväga dessa krav.

Proletariatet kämpar ständigt för sina rättigheters försvar, ofta med stor kamplust och stort hjältemod. Olyckligtvis lider denna kamp av en fruktansvärd atomisering; CGTP:s stöd till fackföreningar i konflikt är i själva verket tomt prat, ”diplomati”.

Dessutom har den peruanska arbetarklassen sedan tiotals år inte någon tradition av centraliserad kamp för sina krav. Det är bland annat av detta skäl den ännu inte utövar något tryck på CGTP-byråkratin för att av den kräva en samlad kamp. I allmänhet kräver den endast effektivare stöd till isolerade konflikter.

Vårt omedelbara arbete inom arbetarklassen är inriktat mot en demokratisk planering av kampen för att skapa en centralisering av den, och mot ett systematiskt användande av massmobiliseringar som det viktigaste vapnet.

Vi kämpar för stöd åt fackföreningar i konflikt med kapitalisterna, för samordning av dem, för skapandet av Förenade Fackföreningar för regioner och branscher; vi går framåt mot den Förenade Nationella Fackföreningen.

Och våra oavbrutna ansträngningar att stärka och demokratisera fackföreningarna, de regionala förbunden, industriförbunden och CGTP är en del av denna kamp.

Vi tror – som trotskister – att om man betraktar klasskampens nuvarande situation, detta är det bästa sättet att höja arbetarrörelsens medvetande- och organisationsnivå. Stora skikt av fackföreningsavantgardet är överens med oss om dessa omedelbara förslag av facklig karaktär. Vår plikt är att organisera detta avantgarde kring ett gemensamt fackligt program. Endast detta kan stärka vår kamp mot kapitalisterna och deras regering och mot den opportunistiska byråkratin som förräder denna kamp.

Bondeklassen lider fortfarande av frånvaron av en organisation som företräder dess intressen i nationell skala.

Fast den har fler skäl att stödja regeringen är bondeklassen mindre naiv än man kunde tro. Den blodiga repression som de tidigare regimerna och den nuvarande regimen har låtit bönderna utstå genom armén har präglats in i deras minne och stärker misstroendet samtidigt som den verkar upplösande på mobiliseringen. Statsbyråkratins manövrer ökar detta misstroende. Man får emellertid absolut inte generalisera dessa påståenden om bondeklassen, eftersom dess medvetandenivå varierar mer i olika regioner och sociala skikt än arbetarklassens.

Opportunisterna försöker få bönderna att stödja regeringen ovillkorligt och leda dem i släptåg bakom jordreformslagen.

Sekteristerna som förkastar hela lagen isolerar sig från bönderna och hjälper därigenom regeringen och opportunisterna.

Vi måste utarbeta ett övergångsprogram som utnyttjar lagens alla positiva aspekter för att driva på böndernas mobilisering, demokratisk kontroll av kooperativen och hela jordbruksreformen och för att skapa ett försvar för bondeorganisationerna.

Även om vi huvudsakligen inriktar oss på de allra fattigaste skikten, måste vi fortsätta våra försök att organisera och centralisera hela bonderörelsen.

Inom denna allmänna ram kommer vårt arbete att variera starkt i varje speciellt fall. Till exempel:

La Convención (Cusco): betala inte en centavos för jorden som vi har tillkämpat oss och som redan befinner sig i våra händer. Vi måste organisera "habilitados" (lantarbetarna) vilka kommer att bli ett fast stöd för stridens förtrupp, som står i spetsen för Provinsfederationen och måste bemöta de rika böndernas påtryckningar. Vi måste sprida kännedom om framgångarna i Chaupimayo där bönderna lagt beslag på caciquernas plantager och brukar dem kollektivt till allas nytta. De har motstått regeringens alla försök att få dem att betala dessa plantager som de odlat med sin svett och sina tårar och som de erövat genom kamp.

Kooperativa industriella farmer: kämpa för fullständig kontroll genom de demokratiskt organiserade arbetarna. Demokratisk omorganisering och försvar av fackföreningarna.

Bygemenskaper vars jord usurperats av caciquerna: ge jorden gratis till dem som brukar den och fördela den enligt böndernas demokratiska beslut. Annullera "exproprieringen" om en sådan ägt rum.

Jordbruk som förklarats delvis eller fullständigt oanvändbara: granskning av dekretet som utesluter denna jord från reformen genom demokratiskt valda bonderepresentanter.

Studenterna är den del av befolkningen som är mest oppositionell mot regeringen, bland annat därför att den har drabbats hårdast av den nuvarande regimen. Universitetslagen krossade studenternas medinflytande för att fullständigt ställa universitetet i borgarklassens tjänst.

Av 18 000 sökande till landets största universitet, i San Marcos, kunde endast 2 500 studenter tas emot.

Olyckligtvis har denna sektor – vilken i allmänhet har en socialistisk och revolutionär medvetenhet – som utmärkande kännetecken isoleringen inom universitetet, sekterismen, byråkratismen och den äventyrlighet som fortfarande behäftar den.

Denna sektor har en tendens att "leva på rosenmoln". Den ultravänsteristiska ideologi som dominerar miljön gör att man talar mycket om socialism och väpnad kamp. Men på grund av föraktet för ett övergångsprogram – grundat på den nuvarande situationen – reduceras kampen i praktiken till spontana, desperata och isolerade aktioner som inte är underkastade någon stridsplan, och som dessutom försvagas av de sekteristiska splittringarna och isoleringen från befolkningens andra delar.

För att övervinna detta tillstånd, måste man kämpa för att återuppliva studentorganisationerna genom omfattande och demokratiska diskussioner utgående från basen, för att utarbeta en stridsplan mot Universitetslagen, en stridsplan som stöder sig på det peruanska folkets mer allmänna krav.

Denna stridsplan bör inte enbart omfatta en förklaring av Universitetslagens anti-folkliga karaktär i alla delar av befolkningen, utan bör också inplantera de verkligt revolutionära studenterna i arbetar- och bondemassorna, stimulera städernas och landsbygdens arbetarkamp genom att hela tiden ta hänsyn till deras medvetandenivå och styrkeförhållandet. Den måste ge akt på att inte avskilja sig från massan genom alltför högtflygande mål; genom att undvika attityder som inte motsvaras av arbetar- och bondemassornas aktuella medvetandenivå; attityder som regeringen, reaktionen och opportunisterna vet att dra nytta av för att misskreditera dem inför arbetarna och för att skilja studenter och arbetare åt.

Partiets nödvändighet

Allt arbete som de avantgardistiska elementen kan göra inom student-, arbetar- och bonderörelsen, liksom på de andra kampfronterna som i förstäderna och slummen, deras allmänna demokratiska krav, m.m., allt detta arbete kommer att upplösas i intet, förlora sin kraft och kommer inte att ha några framtidsutsikter om dessa ansträngningar inte uppsamlas

av en medveten revolutionär organisation. Denna organisation innefattar de bästa elementen av avantgardet och berikar dem med erfarenheterna från de strider som pågår eller har utkämpats av hela världens arbetare; låter dem utbyta egna erfarenheter för att analysera och diskutera dem, för att på så sätt berika sin strategi genom att göra sin kamp till hela det peruanska folkets kamp och medvetet kombinera kampen på alla frontavsnitt.

Den som förnekar nödvändigheten för arbetarna, bönderna eller studenterna att organisera sig i fackföreningar och i förbund kallar man ”guling”, förrädare, och det är rätt eftersom endast enighet ger styrka. Nödvändigheten att organisera sig och att vara disciplinerad för att kämpa är så uppenbar att bara gulingarna kan förneka den.

Det är lika reaktionärt att förneka – även om man gör det i god tro – nödvändigheten för de olika kampfronternas avantgardistiska element att bilda en medvetet revolutionär, centraliserad, demokratisk organisation.

FIR har påbörjat uppbyggandet av detta revolutionära parti, skapat av de revolutionära kämparna på alla kampavsnitt. Vi respekterar de partilösa kamp. Vi anser att den tjänar den peruanska revolutionens utveckling, men vi vet att denna kamps effektivitet skulle mångdubblas om den bars upp av en organisation. Därför ber vi ivrigt alla dessa kamrater att hjälpa oss i uppbyggandet av det parti som skall organisera och leda arbetarnas kamp, från de nuvarande förhållandena till den borgerliga statens krossande, till uppbyggandet av socialismen när makten erövrats.

Juli 1970

Till bönderna i La Convención och Lares

Anmärkning: Detta budskap lästes upp vid 26 juli-mötet i Cuzco 1970 som sammankallats av Provinsiella bondeförbundet i La Convencións och Lares dalar.

Straffkolonin El Frontón juli 1970

Kamrater,

Jag har blivit inbjuden av ledarna för vårt förbund att tala vid detta möte. Jag kan inte närvara personligen men jag står på er sida i kampen och kommer alltid att göra det, ända tills de dödar mig.

I dessa dagar när många människor tror att utsugarna skänker bort jorden till bönderna därför att deras hjärtan har mjuknat, måste vi påminna Peru om La Convencións och Lares historia. Här har vi erövrat jorden därför att vi är organiserade och därför att vi har kämpat.

Regeringarna och myndigheterna har alltid tjänat *gamonales*. Många lagar har stiftats för vår räkning, men någon rättvisa har aldrig skipats i kraft av de där lagarna.

Det var inte tillräckligt att bönderna organiserade sig i fackföreningar och förbund. Vi var tvungna att visa vår styrka och vår kampberedskap – genom möten, arbetsnedläggelser, strejker och liknande aktioner. Slutligen var vi tvungna att bilda en bondegerilla, Remigio Huamáns fackföreningsbrigad, för att man skulle respektera våra rättigheter.

Vi var inte många i gerillan, men att den fanns klaggjorde för utsugarna att om de försökte återlämna jorden till *gamonales* skulle samtliga bönder gripa till vapen. Därför stannade jorden i våra händer. Nu vill man att vi skall betala för denna jord – som om så många års arbete och blod inte är tusen gånger mer värt än den jord som ”de andra” en gång har stulit.

Att betala för vår jord, som vi återerövrat av egen kraft, skulle betyda att vi förrådde sådana hjältar som Simón Oviedo och Benito Cutipa, det skulle betyda att vi förrådde dem av oss som sitter i fängelse. Den jord som vi har erövrat med styrkan hos vår organisation och i hård

kamp kommer vi att försvara på samma sätt. Vår paroll är fortfarande densamma: ”Jord eller död!”

Gamonales och de andra utsugarna är mycket rädda för våra fackföreningar och våra förbund och de vet att så länge fackföreningarna och förbunden existerar kommer de inte att kunna krossa bönderna. Därför bekämpar de fackföreningarna och förbunden på alla sätt. Därför vill inte regeringen erkänna förbunden eller överlåta de kooperativa organisationerna till fackföreningarna och förbunden, vilka är böndernas verkliga representanter. Man har alltid försökt slå sönder våra organisationer, ibland genom massakrer eller genom att sätta folk i fängelse, ibland med mutor och fagert tal. De utlovar mirakler för att få bönderna att överge sina organisationer.

Somliga har låtit sig föras bakom ljuset, särskilt några välbärgade f.d. arrendatorer. Utsugarna räknar med att kunna sluta sig samman med dem för att krossa fattigbönderna och jordbruksarbetarna, och de tror att när de väl har krossat oss det kommer att bli en enkel match att visa de vilseförda välbärgade f.d. arrendatorerna på dörren.

Dessa kamrater måste förstå att om de hjälper till att krossa de fattiga bönderna och deras förbund kommer regeringens ljuva samförstånd med dem inte att vara länge, ty utsugarna kommer att lägga beslag på deras jord och det kommer inte att finnas någon som försvarar dem. Vet vi kanske inte att det aldrig har funnits någon rättvisa för bönderna? Har vi kanske glömt att det bara är genom att vara starka och genom att kämpa som vi lyckas skipa rättvisa?

Det finns andra kamrater som inte vill släppa in jordbruksarbetarna i fackföreningarna och i förbundet. Dessa kamrater måste förstå att jordbruksarbetarna kommer att öka vår organisations styrka avsevärt och att de jordbruksarbetande kamraterna aldrig kommer att låta sig luras och aldrig kommer att vackla i sin övertygelse som de rika bönderna som går över på fiendens sida. Länge leve de jordbruksarbetande kamraterna!

Slutligen, kamrater, måste vi förstå att kampen inte är slut i och med att vi har återerövat jorden, att den inte kommer att upphöra förrän all jord i Peru och också fabrikerna och gruvorna är i de peruanska arbetarnas händer. Kampen kommer inte att upphöra förrän arbetarna har tillsatt en arbetare- och bonderegering. Jag talar inte om en regering som säger sig stå på böndernas sida, inte heller om en regering som kommit till genom sådana val som kapitalisterna arrangerar. Jag talar om en regering som består av personer som företräder arbetarnas organisationer, en regering som bildas av delegater från vårt förbund, valda av medlemmarna, tillsammans med kamrater som valts av alla basorganisationer i Peru.

Så länge vi inte har uppnått detta kommer kampen att fortsätta även om vi önskar att det inte skulle behövas. Utsugarna hoppas bara att våra fackföreningar och vårt förbund skall försvagas så att de skall kunna ta tillbaka alla de erövringar som bönderna i La Convención gjort. Vi vet redan att om de bara är starka nog så sopar de undan lagar och kontrakt på ett ögonblick. För dem är lagarna bara sopor.

Därför måste bönderna i La Convención och Lares hålla sig väl underrättade om den kamp som förs av arbetarna, bönderna och studenterna i hela landet, liksom av andra förtryckta befolkningsgrupper. Vår kamp är samma kamp och för att föra den vidare måste vi förstärka våra organisationer. Vi måste stödja alla arbetare och studenter i deras kamp. Vi måste också samordna våra ansträngningar så att vi strider gemensamt. Då kan regeringen inte försvaga oss genom att angripa var grupp för sig.

Kampen har börjat framgångsrikt som en kamp för jorden under parollen ”Jord eller död!” Men den kan inte avbrytas nu. Den skall fortsätta tills all jord i Peru är i böndernas ägo, tills fabrikerna och gruvorna är i arbetarnas ägo, tills alla får gå i skolan, tills vi har tillsatt en

arbetare- och bonderegering, tills vi har gjort slut på människans utsugning av människan, tills socialismen har segrat.

För att vi skall uppnå allt detta måste vår ärofulla paroll ”Jord eller död!”, som vi fortfarande håller fast vid och spurras av, i dag den 26 juli [Kubas nationaldag. Ö.a.] åtföljas av den paroll som har tagits upp av våra kubanska bröder i den första socialistiska republiken i Amerika i vilkas spår vi går:

Patria o Muerte! Venceremos!

Hugo Blanco G.

Om våldet – Tillägg till den svenska upplagan

Den borgerliga minoritetens våld

I utvecklade kapitalistiska länder som Sverige har man svårt att förstå att arbetarna skulle behöva gripa till våld för att få slut på utsugningen. När levnadsstandarden är relativt hög tror man inte ens att utsugning förekommer.

Händelserna i Chile har gjort att folk har börjat förstå vad kapitalismen innebär. Även om några anser att situationen i Chile endast är typisk för utvecklingsländerna, ”den tredje världen”, börjar många ana att de klasstraditioner som i utvecklade länder gör sig gällande i uttunnad form är av samma slag som nu akut framträder i Chile.

I kristider försöker bourgeoisien att lasta över bördorna på arbetarna – och det gäller även utvecklade länder –, beröva dem de rättigheter de åtnjutit och sänka deras levnadsstandard. Om arbetarna motsätter sig detta, framträder alltid borgerliga grupper som föreslår våldsåtgärder. Arbetarklassen kan fordra att den politiska ledningen vidtar lämpliga åtgärder. När bourgeoisins oförmåga att samordna produktion och distribution på grund av att krisläget blir påtagligare än annars, känner sig arbetarna tvingade att själva ta hand om saken.

Om den rationella ekonomiska planeringen uteblir och folket i stället ställs inför bourgeoisins väpnade våld, måste det försvara sig med samma medel och krossa den kapitalistiska minoritetens våldsmakt. Men det är inte bara de väpnade styrkorna som måste krossas, utan hela den borgerliga statsapparaten, som i denna situation öppet framträder som förtryckets och utsugarnas verktyg gentemot folkets flertal.

Den revolutionära minoritetens våld

Många kamrater som redan har förstått att den väpnade kampen är oundviklig, särskilt i koloniala och halvkoloniala länder, lägger huvudvikten vid den sidan av saken. De glömmer bort att så snart objektiva möjligheter till en omvandling av samhället före ligger det viktiga är att den utsugna majoriteten blir medveten om att den är utsugen, att den kan befria sig från utsugningen samt på vilket sätt detta skall ske.

De kamrater som har växt upp i en borgerlig miljö och där sett hur den utsugande minoritetens handlingar bestämmer majoritetens lott har ofta påverkats av den härskande klassens metoder och föreställer sig – med en god portion naivitet – att den minoritet som har gjort klart för sig att förtrycket måste upphöra skulle kunna åstadkomma det genom direkt aktion mot förtryckarna. I mer eller mindre hög grad förbiser de att den viktigaste uppgiften för dem som har förstått att de måste bekämpa utsugarna är att bygga upp en organisation som kan sprida denna insikt till flertalet.

För att använda marxistisk terminologi: deras plikt är att bygga upp ett revolutionärt parti som kan leda massorna – men det skall inte ersätta massorna.

Ofta motiverar sådana kamrater, som i allmänhet tillhör den yttersta vänstern, sitt ställningstagande med den borgerliga maktapparatusens styrka. Men att den är stark är just ett av skälen till att man måste inrikta sig på politisk uppfostran – så länge den utsugna majoriteten, till vilken de meniga soldaterna och det lägre befälet hör, inte är övertygad om att revolutionen är nödvändig och möjlig.

Det är barnsligt att tro att några få revolutionärer skulle kunna mäta sig med den tekniskt överlägsna borgerliga militärapparaten. När däremot en majoritet har blivit övertygad, kommer den att klara av de tekniska problemen.

Hur och när skall vi beväpna oss?

Den frågan bekymrar många revolutionärer, men så snart massorna har blivit politiskt medvetna, är den inte längre något större problem.

Vi skall här inte gå in på den ryska revolutionen eller andra redan historiska företeelser, t.ex. Bolivia 1952, då massorna förorsakade den borgerliga krigsmakten svåra förluster, utan hålla oss till mera närliggande fall.

När bonderörelsen i La Convención hade nått sin höjdpunkt, drev den peruanska högern en intensiv kampanj mot ”gerillan” i området redan innan någon gerilla existerade. Bl.a. förbjöds all försäljning av vapen i hela södra delen av landet. Men många köpmän hade av uppgifterna i den borgerliga pressen förstått att de skulle kunna göra goda affärer med vapen och vände sig till oss. Det är klart att priserna var mycket höga, men vi kunde betala med de pengar som vi hade fått in genom att sälja boskap från de haciendor som redan var i våra händer. Uppenbarligen hade Marx rätt när han sade: ”Den näst siste kapitalisten kommer att hängas i det rep som den siste kapitalisten säljer.”

Folk som i hantverksmässig skala tillverkade krut till fyrverkeripjäser började förse oss med krut. Eftersom vi visste att arbetsförmannen på ett landsvägsbygge inte långt från vårt fackföreningsområde sympatiserade med rörelsen, skickade vi en kamrat att köpa litet av den dynamit som användes vid vägarbetet. Förmannen framförde hans begäran till chefsingenjören och fick då order att förse bonden med ett ordentligt lass dynamitpatroner med stubintråd och tändhattar. Dessutom sade han åt förmannen att han skulle lära oss hur vi skulle handskas med dynamiten. Med hänsyn till det ”allmännyttiga ändamålet” ville han inte ta betalt av oss.

I ett närliggande område hände det något senare att en föreståndare för ett dynamitförråd undfägnade bönderna med sprängmateriel. En del godsägare tog vi vapen från. Andra överlämnade dem frivilligt, innan vi hade framställt någon begäran, av rädsla för bonderörelsen.

Andra tillfällen då jag har sett massorna skaffa sig vapen var t.ex. den 16 juni 1955 i Buenos Aires, när arbetarna attackerade vapenförråden, och i Chile, där det inte bara fanns hantverkare som tillverkade vapen utan också arbetare som i viss utsträckning framställde vapen i de fabriker som de ockuperat. I länder som tillverkar vapen råder det inget tvivel om att arbetarna i vapenfabrikerna samt folk som sköter transporten av vapen och de som har uppsikt över vapenmagasin kommer att bli goda leverantörer.

Det som fattades i La Convención var den absolut nödvändiga partiorganisationen. I Argentina och Chile var det massornas egna ledare som hindrade dem från att förbereda sig på väpnad kamp.

De borgerligas väpnade styrkor

Historien visar oss att växlingarna i soldaternas politiska medvetenhet alltid står i direkt relation till medvetenheten hos de utsugna klasserna. Dit hör de visserligen själva, men medvetenheten hos soldaterna framträder alltid något senare än hos de civila.

Större eller mindre konflikter mellan det borgerliga etablissemanget och de civila massorna återspeglas på olika sätt i konflikterna mellan soldaterna och de väpnade styrkorna som institution, dvs. främst representanterna för officerskåren. Naturligtvis är den information som kommer från borgerligheten återhållsam på den punkten.

Jag skall dröja vid några erfarenheter i detta sammanhang. Innan bonderörelsen i Cuzco nått sin fulla utveckling hände det att jag vid två tillfällen var kamrat i fängelset med soldater och lägre befäl som gjort uppror mot officerarna och blivit arresterade. Senare kom en av de sergeanter som jag träffat i fängelset till Chaupimayo, där han blev en av våra militära instruktörer.

Sedan jag hade hamnat i fängelse 1963 var det många fångvaktare, från olika kårer, som blev mina vänner. De gav mig informationer om omvärlden och hjälpte mig att upprätthålla förbindelserna med den. Ofta bytte cheferna som straff ut vaktstyrkan och i många fall fick de förflyttning långt bort från sina familjer. Några av dem arbetade tillsammans med mig med att ge ut en bulletin där de överordnades maktmissbruk påtalades. Två av vakterna häktades och uteslöts ur kåren.

Under rättegången i Tacna visade sig vakterna också solidariska med mig, en återspeglning av befolkningens solidaritetsytringar. När jag överfördes till straffkolonin El Frontón sökte några av vakterna upp mig för att få råd om bondekampanjen som de då deltog i.

I mellersta Peru (Sauja) befriade en underlöjtnant (Vallejos) en tillfångatagen bondeledare och ledde senare en gerillaaktion. I den peruanska *selvan* grep en polis in och hejdade en officer just när han skulle mörda en gerillamedlem, Aláin Elías.

Alla fångvaktare är förtryckets verktyg, men de är det i mindre grad mot arbetare än de värvade soldaterna är.

När jag satt häktad i Cuzco uppmuntrade soldaterna mig genom att tala om för mig att de också var bönder.

I Chile saknade arbetarna den revolutionära ledning som hade behövts för deras politiska uppfostran och för att organisera dem inför den oundvikliga konflikten med det borgerliga etablissemanget, och soldaterna hade det ännu mindre. Av sin revolutionära vilja drevs arbetare och andra till ett oorganiserat väpnat motstånd. Samma sorts motstånd gjorde vissa truppförband. I bägge fallen var felet inte att viljan att slåss saknades, inte heller var de utan vapen. *Det som fattades var ett revolutionärt parti.*

Några av de informationer som nått oss belyser saken:

- Natten före kuppen sköts en mängd officerare och soldater ned som var emot kuppen.
- Endast ”utvalda trupper” deltog i kuppmaakarnas operationer. Övriga fick order att stanna i kasernerna.
- Några av de ”utvalda förbanden” vägrade att delta.
- På elfte dagen fattade man i karabinjärernas underofficers-skola beslutet att göra motstånd mot kuppmaakarna. Tillsammans med några civila försvarade de sig tappert och vägrade att ge sig. Till slut blev samtliga nedgjorda.

– Också Buín de Santiago, Infantería de San Bernardo, Coraceros de Viña del Mar och Infantería de San Felipe gjorde motstånd. Rapporterna från Concepción och Valdivia är oklara.

– Mycket av det som juntan kallade ”extremisternas övergrepp” utgjordes av det motstånd som karabinjärer och soldater gjorde när kuppen genomfördes, bl.a. genom att dela ut vapen till civila.

Även massdemonstrationerna i USA mot kriget hade återverkningar bland soldaterna. Det trotskistiska partiet (Socialist Workers Party) spelade en viktig roll i demonstrationerna.

De portugisiska soldaternas ovilja mot att fortsätta kriget i kolonierna hade stor betydelse för Guinea-Bissaus och Mocambiques frigörelse och för regimförändringen i Portugal. Det som kallas ”Movimiento de las Fuerzas Armadas” är utan tvivel av borgerlig karaktär men är ändå ett något förvrängt uttryck för ett revolutionärt uppvaknande hos trupperna. I många kaserner har man ordnat möten för att diskutera t.ex. kolonialismen och officerarnas privilegier.

I andra europeiska länder, slutligen, kan man tydligt se hur ungdomens revolutionära oro återspeglas hos krigsmakten. Det finns organisationer med egna publikationer och minst ett internationellt möte har hållits. Också i kasernerna diskuterar man Chile.

När i alla dessa länder arbetarklassen och andra utsugna skikt har kommit till insikt om att de måste överta makten genom en revolution, då kommer också soldaterna att förstå.

Om ett revolutionärt parti väl har visat sig kunna organisera arbetarna och undandra dem borgerlighetens och reformisternas inflytande, då är det också i stånd att organisera och leda soldaterna.

Oktober 1974

Noter

Kapitel 1

1. *General Odría*. Förutvarande militärdiktator i Peru. Ledde 1948 kuppen som avsatte den APRA-stödde presidenten och den APRA-dominerade kongressen. Innehade presidentskapet från 1948 till 1956 då han samtyckte till att val hölls och efterträddes av Prado.

2. En förutvarande ledare för Fjärde Internationalen; under 1950-talet den främste förespråkaren för den strategi som innebar att man skulle uppge försöken att bygga oberoende trotskistiska partier och att trotskisterna skulle ansluta sig till stalinistiska och socialdemokratiska masspartier. Bevekelsegrunden var det tredje världskrigets hotande närhet och antagandet att revolutionära flyglar skulle utvecklas i dessa partier i ett läge präglat av krig och internationell klasskamp. Han betraktade också de degenererade och deformerade arbetarstaterna som företrädare för en oundviklig och långvarig fas av den senkapitalistiska utvecklingen. Pablos politik ledde till en splittring i den världstrotskistiska rörelsen som kunde övervinnas först vid Fjärde Internationalens återföreningskongress 1963. Kort därefter övergav Pablo rörelsen.

Juan Posadas. En argentinare som 1962 ledde en utbrytning av ultravänsteristiska och sekteristiska element från några av Fjärde Internationalens latinamerikanska sektioner. Splittringen hade föregåtts av en period av avståndstagande från och oenighet med Fjärde Internationalens majoritet i en rad frågor, bl.a. frågan om den kubanska revolutionen. Posadisterna blev sålunda mer och mer fientligt inställda till Castroregimen. Splittringsrörelsen skapade till en början åtskillig förvirring genom att göra anspråk på att

vara den enda riktiga Fjärde Internationalen och genom att ge ut sina publikationer i dess namn.

3. APRA bildades i Peru 1924. Dess fempunktsprogram var: kamp mot USA-imperialismen, Latinamerikas enhet, industrialisering och jordreform, internationalisering av Panama-kanalen och världssolidaritet mellan alla folk och förtryckta klasser. APRA förföll senare till ett liberalt, antikommunistiskt reformparti och som sådant fortsätter det att spela en roll i peruansk politik. Det förklarades olagligt 1931 och åter 1948 men blev lagligt 1956.

4. *Cuzco*. Namnet på ett departement i sydöstra Peru och på dess huvudstad. Staden Cuzco, belägen i Huatanay-flodens yppiga dalgång, det stora Inka-rikets ursprungliga centrum, är idag den till storleken sjätte staden i Peru. Departementet Cuzco är ett av de tjugofyra departement som landet politiskt är uppdelat i. Både till ytan och befolkningen är det ett av de största i Peru.

5. *Prado*. Manuel Prado y Ugarteche, ledare för Partido Democrático Peruano (Perus demokratiska parti), Perus president från 1939 till 1947 och från 1956 till 1961.

Kapitel 2

1. *Quichua*. Det gamla Inka-rikets huvudspråk, som fortfarande talas av sierraindianerna, fastän med avsevärda lokala skillnader. *Quichua* är enda språk för omkring 30 procent av befolkningen. Ytterligare 15 till 20 procent talar båda *quichua* och spanska, landets officiella språk.

2. *Pedro Beltrán*. Blev finans- och premiärminister under president Prado och var huvudansvarig för genomförandet av Prados regeringsprogram.

3. *Manuel Gonzales Prada* (1848-1918). Peruansk poet, radikal filosof och essäist, vänsterliberal. Han tog upp den indianska frågan i peruansk litteratur och hävdade att Peru inte på allvar kunde bli en nation förrän indianerna integrerades i samhället.

4. *Fernando Belaúnde Terry*. President från 1963 till sin avgång vid militärkuppen i oktober 1968. Haya de La Torre, ledaren för APRA, hade vunnit en knapp seger i presidentvalet 1962. Militären upphävde valet genom en kupp, men tillät ett nytt val 1963. Detta vanns av Belaúnde som backades upp av en AP-DC-koalition (Belaúndes Folkliga handlingsparti och Kristdemokraterna).

5. *”Revolutionära” anspråk*. Militärjuntan under ledning av general Juan Velasco Alvarado, som avsatte Belaúnde i oktober 1968, kallar sig själv den ”Revolutionära regeringen”.

Kapitel 3

1. APRA Rebelde. Bokstavligen, ”Upprors-APRA”, en vänsterfraktion, huvudsakligen ungdomar, av APRA i början av 1960-talet. Den kännetecknades av sitt stöd åt den kubanska revolutionen. Senare växte MIR (Movimiento de Izquierda Revolucionaria – Revolutionära Vänsterrörelsen) fram ur APRA Rebelde-gruppen.

Kapitel 4

1. *Pierre Frank*. Ledare för Fjärde Internationalen och dess franska sektion, la Ligue Communiste (numera Front Communiste Révolutionnaire, Ö.a.). Citatet är från hans artikel ”Övergångsprogrammet” i *International Socialist Review*, maj juni 1967, s 4

Kapitel 5

1. Detta citat från Trotskij och alla följande i detta kapitel är från sidorna 187-194206-15, kapitel 11, ”Dubbelmakt” i *Ryska revolutionens historia*, Bokförlaget Röda rummet, 1988, band. I.

2. *En annan misstolkning*. ‘Bland andra har Regis Debray framfört denna anklagelse. Se hans ”Revolution i revolutionen?” i *Kontinent i uppror*, Tema 1967.

Kapitel 6

1. *Foco*. Detta spanska ord betyder ett centrum för gerillaoperationer, snarare än en militärbas i vanlig mening.

2. *Den permanenta revolutionen*. Den marxistiska teori som Trotskij utvecklade. Han konstaterar bl.a. att för att utföra och konsolidera även borgerligt demokratiska uppgifter t.ex. en jordreform i ett underutvecklat land, måste revolutionen gå utanför gränserna för den demokratiska revolutionen till den socialistiska revolutionen och tillsätta en arbetar-och bonderegering. En sådan revolution kommer därför inte att ske i ”stadier” (först ett stadium av kapitalistisk utveckling som följs av en socialistisk revolution någon gång i framtiden), utan kommer att vara kontinuerlig eller ”permanent” och övergår omedelbart i ett efterkapitalistiskt stadium. För en fullständig redogörelse för teorin, se Trotskijs *Den permanenta revolutionen och Resultat och framtidsutsikter*, 1973 resp. 1972, Partisanförlaget.

3. *Putschism*. Från det tyska ordet Putsch (kupp), ett i hemlighet planlagt och hastigt genomfört försök att avsätta regeringen med våld.

Kapitel 7

1. *Túpac Amaru*. En ättling till Inka-härskarna som ledde ett indianuppror mot spanjorerna och halshöggs på torget i Cuzco 1571. På sjuttonhundratalet tog sig en person som också härstammade från Inka-indianerna namnet Túpac Amaru. Han ledde en kamp vilken började som en mestizo-rörelse 1780 och utvecklade sig till ett indianskt uppror mot den spanska kolonialismen. Det slogs ned 1783 och följdes av talrika avrättningar och starkt förtryck.

Till mitt folk

1. *José Carlos Mariátegui* (1895-1930). Marxistisk författare och organisatör. Grundade Perus socialistiska parti 1928 i opposition mot APRA. Vid sidan av sitt politiska och organisatoriska arbete utövade Mariátegui ett stort inflytande på litteraturen och det kulturella klimatet, delvis genom sin tidskrift *Amauta*, som startades 1926 och kom ut fram till 1930.

Mariátegui grundade Peruanska arbetares allmänna förbund (CGTP), den första arbetarorganisationen i Peru. Under hans levnad var förbundet mycket militant, men tämjdes senare av stalinisterna. Det upplöstes slutligen och ersattes av Peruanska arbetares förbund (CTP) som leddes av APRA. CTP blev efter hand allt mer konservativt och illa ansett. Följaktligen har CGTP återuppstått, fastän i byråkratiserad form. I enlighet med kommunistpartiets linje stöder CGTP den nuvarande militärdiktaturen. Blanco och hans trotskistiska kamrater arbetar inom CGTP för att demokratisera det och göra dess program mer representativt för arbetarnas intressen. CTP följer APRA:s linje, som ligger till höger om den nuvarande militärregeringens.

2. *Gusanos*. Det spanska ordet för maskar, populariserat av kubanerna på 1960-talet för att beteckna kontrarevolutionärer.

Puno

1. *Aliancistas*. Medlemmar eller sympatisörer till "alliansen" mellan Belaúndes Folkliga handlingsparti och Kristdemokraterna, vilka innehade den verkställande makten i regeringen. Kontrollen över Deputeradekammaren utövades av koalitionen mellan APRA och UNO (exdiktatorn general Odrías högerextremistiska parti).
2. *Puno*. Namn på departementet omedelbart sydost om Cuzco och på huvudstaden i departementet. Puno är den enda stora staden på den enorma bergsplatå som utgör större delen av departementet.
3. *Cáceras-familjen*. Politiskt aktiva köpmän i Puno som kontrollerade Fackföreningsfronten i departementet Puno.
4. *Jordreform*. Med förevändningen att bönderna var alltför okunniga för att odla jorden effektivt om de ägde den gick 1964 års lag inte så långt som till fullständig expropriering av de stora haciendorna. Regeringen förbehöll sig rätten att efter eget skön välja ut de områden där omfördelning av jord kunde betraktas som önskvärd. Ägare till exproprierad jord måste ersättas med kontanta medel eller obligationer. De produktivaste och mest effektivt skötta jordbruken, t.ex. de som producerar exportgrödor i kustlandet, var speciellt undantagna från varje slags expropriering.
5. *Folklig kooperation*. President Belaúndes program för nationell ekonomisk utveckling. Snarare än socialisering av de nationella resurserna som grund för en utvecklingsplan, förutsatte hans Folkliga kooperations-program att bönderna tog initiativet och byggde skolor, sjukhus, vägar och bröt obrukad jord etc., varvid regeringen skulle bistå med teknisk hjälp. Belaúnde rättfärdigade detta genom att förklara att Peru borde låta sig inspireras av Inkariet och att varje avlägsen by borde arbeta gemensamt för att förbättra sina villkor. Detta program lade huvudansvaret för den ekonomiska utvecklingen på bönderna, det fattigaste skiktet i samhället.

Puna, en berättelse

1. *Puna*. Det namn som man i södra Peru givit det vidsträckta, kuperade platåområde som ligger mellan östra och västra Kordillerna i Anderna. Denna puna eller altiplano är en enorm bergsplatå ca 800 km lång och 160 km bred, med en medelhöjd ö.h. av ca 4 000 m, svagt sluttande söderut. Den är mycket kall och torr. Jordbävningar förekommer ofta.
2. *Koka*. En buske som växer i de andiska högländerna och av vilken kokain framställs. Bladen tuggas av de fattiga i Peru och Bolivia. Kokan har en döväande inverkan på den hunger, törst, kyla, värme, sorg och trötthet som är indianernas gemensamma lott.
3. *Llika*. Spindelväv eller larvkokong med vilken ibland kokan blandas upp. Den är skadligare än kokan.
4. *Llunk'us*. Quichua för objuden gäst.
5. *Llijla*. Kvinnligt klädesplagg, motsvarande männens poncho.

Läraren

1. *José Huascarán Arguedas* (1913-1969). Peruansk författare till noveller och romaner om indianerna och deras förhållanden, med en nykter men intensiv lyrisk stil. Han tillbringade sin barndom i en indianby och quichua var hans första språk. Först senare lärde han sig spanska. Fastän han skrev på spanska utvecklade han en originell stil som följde quichuans syntax och meningsbyggnad. Han gav på det viset läsaren en större insikt än någonsin tidigare i indianska tanke- och uttryckssätt. Förutom sina litterära prestationer blev Arguedas uppmärksammas för

sina undersökningar av indiansk folklöre. Han var chef för Institutet för etnologiska studier vid Perus Nationalmuseum. Han begick självmord 1969.

2. *Tayta*. Quichua för fader. Ordet används för att markera respekt och tillgivenhet för en äldre person.

3. *Chuño*. Potatis som indianerna har gjort hållbar genom att torka och frysa den.

4. *Warak'as*. Quichua för stenslunga, viktigt vapen i Inkariket.

5. *Rangers*. Särskilda anti-gerillaenheter i den peruanska armén och i de flesta andra latinamerikanska arméer, utbildade (och ibland ledda) av amerikanska officerare.

Min *tayta* José Huascarán och den peruanska revolutionens indianska aspekt

1. *César Vallejo* (1892-1938). Perus mest berömda poet. Han identifierades med de flesta modernistiska tendenser i poesin på 1920-talet, men bevarade ett starkt intresse för lokala, folkliga och indianska ämnen. Han var bosatt i Europa från och med 1923, besökte två gånger Sovjetunionen, anslöt sig till kommunistpartiet 1931 och skrev politiska romaner och skådespel, som inte blev några större framgångar. Deltog i en författarkongress i Spanien 1936, samma år som det spanska inbördeskriget bröt ut. Han återvände till Paris, redan sjuklig, för att hjälpa till i arbetet för stöd åt den antifascistiska kampen i Spanien; död 1938. Hans *Poemas Humanas* och hans dikter om det spanska inbördeskriget publicerades posthumt.

Längre fram i detta kapitel talar författaren om Vallejo som en "universell *cholo*". Begreppet *cholo* används i Peru för att beteckna en indian, men också en mestis, dvs. en person av blandad indiansk och spansk härkomst. "När jag talar om Vallejo som en universell *cholo*", skriver Blanco, "menar jag att han på samma gång är mycket ursprunglig, mycket lokal och mycket universell, mycket internationell och väldigt mycket en internationalist."

2. *Indio sonqo*. Det spanska ordet *indio* betyder indiansk, *sonqo* är hjärta på quichua.

3. *Huayno*. Ett slags sång i de peruanska högländerna, klagande och elegisk. Texten kännetecknas av metaforer och anspelningar. *Quena*. En rörflöjt.

4. *Ciro Alegría* (f. 1909). Perus mest berömde författare till romaner om indianska ämnen. En av APRA:s tidigaste ledare, satt i fängelse 1931-33 och förvisades 1934 för sin proindianska och socialistiska agitation. Hans mest kända romaner är *La Serpiente de oro* (Den gyllene ormen), 1935, *Los perros hambrientos* (De hungriga hundarna), 1939, och *El mundo es ancho y ajeno* (Stor och främmande är världen), 1941, av vilka den första och sista finns utgivna på engelska. Alla tre romanerna beskriver indianernas liv i avlägset belägna byar i Peru, deras kamp mot naturens krafter och mänskliga orättvisor.

Luis E. Valcárcel. En peruansk antropolog och författare.

José Sabogal. En konstnär som införde indianska element i modernt peruanskt måleri.

Alviña. Kompositör i början av 1900-talet som skrev mycket konstfull musik utan att den indianska andan gick förlorad i hans kompositioner.

Julio C. Tello (1880-1947). Peruansk och indiansk vetenskapsman vars arbeten är internationellt kända i arkeologiska kretsar.

5. *Ollantay*. Ett versdrama på quichua, troligen skrivet före den spanska erövringen. Det upptäcktes av en präst mellan 1770 och 1780. Ollantay är namnet på huvudpersonen, en indian vars förmättna kärlek till en Inka-prinsessa utgör pjäsens dramatiska konflikt. Ansedda som det första betydande exemplet på amerikansk-indiansk litteratur.

6. *Clorinda Matto de Turner* (1854-1909). Peruansk författare, gift med en engelsk läkare. Skrev den första sociala romanen om indianer. Som förkämpe för samhällsreformer är hon främst känd för *Aves sin nido* (Fåglar utan bo), en roman som avslöjar jordägarnas orättvisa behandling av indianerna.

7. *Yawar Fiesta*. En roman av José Huascarán Arguedas som visar hur djupt vissa grymma riter har genomsyrat indianska seder. Yawar betyder blod på *quichua*.

8. *Los Rios Profundos* (De djupa floderna). En roman av José Huascarán Arguedas som publicerades 1959. Den berättar om en mestispojke som uppfostras av indianer. Senare skickas han till ett läroverk i en småstad, där det råder en trist och dyster atmosfär. Även om boken behandlar fattigdom, orättvisa och lidande har den en optimistisk grundton och fina lyriska kvaliteter.

9. *Manan*. Quichua för ett mycket eftertryckligt ”nej” eller ”omöjligt”.

Mistis. Quichua för alla icke-indianer, t.ex. vita, svarta eller mestiser.

10. *Mariátegui*. Se not 1 till kapitlet Till mitt folk.

11. *Quichua*. Inka-folkens modersmål, enda språk för mer än 30 procent av Perus befolkning.

Aymara. Ett annat indianspråk på sierran som talas av omkring fyra procent av befolkningen, huvudsakligen i Puno och runt Titicacasjön.

Guarani. Indianfolk i låglandsskogarna i Sydamerikas centrala delar och deras språk.

12. *Yaraví*. Ett slags peruansk musik som härstammar från quichua-indianernas ceremoniella musik och danser för de döda.

13. *Manuel Acosta Ojeda*. Kompositör av protestsånger och annan musik. Fastän kreol komponerar han *huaynos* och annan folkmusik.

Pastorita Huaracina, *Jilguero Huascarán* och ”*La Sureñita*” *Lucila Sánchez*. Dessa tre sångare och *huaynos*kompositörer företräder en mycket ursprunglig kultur. De kommer alla från bergstrakterna. En stor del av deras kompositioner och repertoar är protestmusik.

14. *Alicia Maguiña*. Kompositör och sångare. Hon kommer från det ”kreolska” Peru, dvs. från kusten, den del av Peru där det indianska inflytandet är svagast. Hon har skrivit några protestsånger, bland dem ”Indio”, vars bildspråk Blanco i viss mån har använt i den formulering där han nämner henne. En ickepoetisk översättning av det stycke i ”Indio” som han syftar på följer nedan:

Ljuset görs mörkt
och indianen är född.
Punan görs mänsklig
och indianen är född.
Jag skall höra ditt skratt
och du skall glädjas
och jag skall glädjas.

Jordbävningen: de rika och de fattiga

1. *Jordbävning*. Under den peruanska vintern i maj 1970 skakades norra Peru av en fruktansvärd jordbävning. Antalet offer var 50 000 döda och 800 000 hemlösa.

2. *Torreblanca*. En ordlek på prefektens namn, som bokstavligt betyder ”vitt torn”.

3. *Renrahirca*. Tillsammans med flera angränsande byar ödelades Renrahirca av en lavin från Huascarán-berget den 10 januari 1962. Ca 3 800 människor dödades.

4. *Ancash Club*. En förening för de invånare i Lima som ursprungligen kommer från Ancash, ett departement beläget vid Stilla havskusten.

Regeringen, oligarkin och de utsugna

1. *Caciquism*. Den form av herravälde som godsägarna på sierran utövar ("sierrans gamonalismo").

2. *UNO – Unión Nacional Odrista*. Det parti som leds av general Odría, den förre diktatorn.

3. *AP–DC-alliansen*. Alliansen mellan Belaúndes parti Acción Popular och Demócrata Cristiano.

4. *Sidan 11-skandalen*. I den signerade överenskommelsen mellan Belaúnde-regeringen och International Petroleum Company "försvann" en sida. Ryktet sade att den innehöll en klausul som var fördelaktig för Peru. Skandalen inträffade strax före den militärkupp som förde den nuvarande regeringen till makten och tjänade som förevändning för kuppen.

5. *FLN*. Nationella befrielsefronten (Frente de Liberación Nacional), en organisation som bildades av det peruanska kommunistpartiet och som bestod av vänsterorienterade och liberaler. FLN deltog i 1962-63 års valkampanj och nådde sin höjdpunkt då. Senare uppstod oenighet mellan de ledande i FLN och KP-ledningen och KP-anhängarna kördes ut. FLN fortsatte som en oberoende opportunistisk organisation. När den nuvarande militärjuntan grep makten fick den stöd av FLN, som för närvarande knappast existerar som organisation. Alla förutvarande ledare arbetar nu uteslutande för sina egna, personliga intressen.